

SPRÁVY O NÁRODNÝCH A EURÓPSKYCH SÚVISLOSTIACH

SLOVENSKY

júla 2024

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

UNIVERSIDAD
DE GRANADA

VYTAUTAS
MAGNUS
UNIVERSITY
MCMXXII

Obsah

1. Úvod	3
2. SERVICE LEARNING: Úvod do metodiky	4
3. Európsky kontext rozvoja service learningu v primárnom vzdelávaní	9
Cieľ primárneho vzdelávania v súvislosti so service learningom	9
Strategické dokumenty na európskej úrovni ako kontext pre service learning na základných školách	12
Relevantné projekty a siete v oblasti service learningu	14
4. Správy o krajinách zapojených do projektu	17
4.1 Belgicko	17
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému v Belgicku	17
Strategické ciele vnútroštátnych politík	20
Vzdelávacie priority	23
Kľúčoví aktéri v oblasti vzdelávania:	23
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	25
Service learning na základných školách v budúcnosti	26
4.2. Bosna a Hercegovina	27
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	27
Strategické ciele vnútroštátnych politík	28
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	31
4.3 Chorvátsko	32
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	32
Vzdelávacie priority	36
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	37
Service learning na základných školách v budúcnosti	38
4.4 Litva	39
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	39
Strategické ciele vnútroštátnych politík	41
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	43
4.5 Slovensko	44
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	44
Strategické ciele vnútroštátnych politík	47
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	50
Service learning na základných školách v budúcnosti	50
4.6 Španielsko	51
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	51
Strategické ciele vnútroštátnych politík	53
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	58
Service learning na základných školách v budúcnosti	61
4.7 Portugalsko	64
Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému	64
Strategické ciele vnútroštátnych politík	65
Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov	68

Service learning na základných školách v budúcnosti	68
5. Zhrnutia z priameho zberu údajov	68
Prieskum s dotazníkmi	68
Rozhovory s učiteľmi základných škôl	73
6. Užitočné materiály o service learningu	78
Ďalšie odkazy	79
Prílohy	80
Príloha 1. Vzorový dotazník	80
Príloha 2. Vzorový rozhovor	82

1. Úvod

Dôkazy ukazujú, že service learning (SL) je prospešný, ale prístup k SL na základných školách v Európe je stále obmedzený napriek určitému nárastu v ďalšom vzdelávaní a v stredoškolskom vzdelávaní, najmä prostredníctvom projektu Erasmus Plus SLUSIK. Projekt SLIPS rozšíri existujúci program Service Learning v sekundárnom vzdelávaní pre žiakov a žiačky primárneho vzdelávania. Prostredníctvom tréningového programu umožní 600 učiteľom/učiteľkám základných škôl, 150 riaditeľom/riaditeľkám a správcom škôl, 75 školám a 90 tvorcom politík budovať kapacity v oblasti SL.

Ciele projektu sú:

- ❖ Vypracovať vhodnú rozšírenú metodiku na realizáciu programov service learning pre primárne vzdelávanie na základných školách;
- ❖ Vytvoriť a zaviesť užívateľsky prívetivú online platformu na školenie učiteľov a učiteľiek I. stupňa základných škôl;
- ❖ Vyškoliť a rozvíjať kapacity učiteľov a učiteľiek základných škôl na poskytovanie kvalitného service learningu na základných školách;
- ❖ Rozvíjať prepojenia medzi školami a občianskou spoločnosťou s cieľom lepšie uspokojiť potreby komunity;
- ❖ Zabezpečiť udržateľnosť výsledkov projektu rozvojom komunity odborníkov a odborníčok s cieľom propagovať používanie metodiky a význam učenia sa službou pre sociálne začlenenie, občiansku angažovanosť, odolnosť, prosperitu a udržateľnosť.

Vzdelávací program v oblasti service learningu povedie k zvýšeniu zručností učiteľov a učiteľiek I. stupňa základných škôl, čo povedie k zvýšeniu kvality práce, aktivít a postupov zapojených škôl, dobrovoľníckych organizácií a inštitúcií. Uvedie nových aktérov do dobrovoľníctva, občianskej spoločnosti a občianskej angažovanosti. Budeme budovať kapacity základných škôl a učiteľov/iek základných škôl pre nadnárodnú spoluprácu a riešenie spoločných potrieb a priorít detí v EHP. Online platforma, metodika service learning a vzdelávacie aktivity, ako aj práca na tvorbe politík umožnia transformáciu a zmenu na individuálnej, organizačnej a sektorovej úrovni, čo povedie k zlepšeniam, novým prístupom a zdokonaleným zručnostiam v rôznych kontextoch formálneho a neformálneho vzdelávania.

Počas prvých šiestich mesiacov projektu SLIPS partneri projektu vytvorili tento dokument s cieľom predstaviť súčasný stav vzdelávacích kontextov a implementácie service learningu s osobitným zameraním na úroveň základných škôl v partnerských krajinách a na európskej úrovni. Dokument je výsledkom pracovného balíka SLIPS projektu WP2: Príprava projektu a výskum - spoločný základ, a bol doplnený o informácie získané zostavením rôznych úloh prostredníctvom pracovného balíka vrátane:

- ❖ T2.1 - Prieskum vnútroštátnych a európskych súvislostí (M1-M6)
- ❖ T2.2 - Analýza a rozvoj existujúcich materiálov v oblasti service learningu (M1-M2)
- ❖ T2.3 - Priamy zber údajov (M3-M4)
- ❖ T2.4 - Vytvorenie správy o súčasnom stave (M4-M6)

V tomto dokumente, ktorý zhŕňa a spája získané materiály a poznatky do konkrétnej správy, sú podrobne opísané hlavné princípy service learningu, jeho uplatniteľnosť a výzvy s osobitným zameraním na kontext základných škôl a prehľad kontextu v partnerských krajinách.

Dokument je napísaný v angličtine, preložený do partnerských jazykov a dodaný vo formáte pdf.

2. SERVICE LEARNING: Úvod do metodiky

Vzdelávacie postupy musia prejsť hlbokou transformáciou, aby sa prispôbili požiadavkám dnešnej spoločnosti. To si vyžaduje aktívnejšie, participatívnejšie a zodpovednejšie občianstvo, ktoré sa zaviazalo k udržateľnému a globálnemu rozvoju a celoživotnému vzdelávaniu. Študenti a študentky môžu byť pripravení ako uvedomelí, splnomocnení občania/občianky oddaní spoločenskému blahu len prostredníctvom inovácií vo vzdelávaní. Školy im preto musia poskytnúť potrebné nástroje, hodnoty a zručnosti, aby mohli čeliť súčasným a budúcim výzvam a pozitívne prispievať k vytváraniu spravodlivejšieho, udržateľnejšieho a rovnomernejšieho sveta.

V tomto kontexte sa service learning definuje ako vzdelávací prístup, ktorý je schopný podporovať aktívnu účasť študentov a študentiek a integráciu prvkov učebných osnov mimo triedy. V rozsiahlej literatúre, publikáciách a projektoch o service learningu sa stretnete s mnohými definíciami tohto pojmu. Autori sa venujú aj mnohým krokom implementácie tejto stratégie a predstavujú širokú škálu aktivít, ktoré možno považovať za service learningové projekty. Pre rôzne stupne vzdelávania boli vypracované rôzne prístupy, ktoré zohľadňujú jedinečné charakteristiky študentov a študentiek zapojených alebo vedúcich project service learningu, ich schopnosti a vzdelávacie ciele. Je dôležité poznamenať, že cieľom tejto kapitoly nie je zhrnúť všetky tieto prístupy, pretože sú už dobre zdokumentované a zhrnuté v [správe o súčasnom stave SLUSIK](#) vypracovanej v rámci projektu SLUSIK, ktorá vytvára zázemie pre projekt SLIPS. Zdôrazníme vybranú tému, aby sme lepšie pochopili koncepciu a zosúlادili ju s kontextom analyzovaným v správe.

Service learning spája dve dobre známe vzdelávacie metódy aktívnej pedagogiky: zážitkové učenie a komunitnú službu (Lucas-Mangas a Martínez-Odria, 2012). Zahŕňa realizáciu činností, ktoré sú prospešné pre spoločnosť a študentskú komunitu, čo vedie k vzájomným výhodám medzi tými, ktorí službu poskytujú, a tými, ktorí ju prijímajú. Táto konvergencia činností umožňuje študentovi/študentke stať sa aktívnou osobou schopnou riešiť rôzne sociálne problémy vo svojom okolí. Service learning teda zahŕňa vzdelávací návrh, ktorý spája vzdelávacie procesy a komunitnú službu v jednom dobre artikulovanom projekte, v ktorom sa účastníci učia pracovať na skutočných potrebách prostredia s cieľom zlepšiť ho (Puig-Rovira a kol., 2011).

Service learning nie je len prístup k vyučovaniu a učeniu sa, ale aj praktické a reálne využitie vedomostí. Spája v sebe plánované učenie a službu v komunite, pričom sa zameriava na činnosť, ktorá je prospešná pre komunitu, a jej vzdelávací prínos pre študenta/študentku. Service learning umožňuje študentom a študentkám dosiahnuť konkrétne vzdelávacie výsledky prostredníctvom aktívneho zapojenia sa do života komunity a reálnych riešení v praxi. Proces učenia je

podporovaný reflexiou ako nevyhnutnou súčasťou zážitkového učenia. Tieto praktické aspekty service learningu sú dôležitou črtou, ktorá ho odlišuje od iných pedagogických prístupov.

Service learning sa líši od tradičných foriem vzdelávania, pretože oživuje obsah kurzu tým, že poskytuje študentom a študentkám príležitosti na uplatnenie ich vedomostí v reálnom prostredí v prospech iných ľudí, komunit alebo spoločností. Service learning sa tiež snaží vzbudiť zmysel pre občiansku angažovanosť a zodpovednosť. Nejde o pridávanie angažovanosti k učeniu, ale skôr o integráciu angažovanosti do procesu učenia.

Po prehľade výskumu o service-learning s cieľom poukázať na jeho pedagogické možnosti autori (napríklad Martínez-Odría (2007), Albanesi, Culcasi et al. (2021) a ďalší) identifikujú špecifické komponenty, ktoré by mal projekt service learning obsahovať a ktoré ho odlišujú od iných vzdelávacích skúseností v komunite a dobrovoľníckych služieb (pozri tabuľku 1):

Tabuľka 1: Kľúčové zložky projektu service learning	
Pozornosť venovaná skutočnej potrebe	Service learning je vopred naplánovaná a organizovaná skúsenosť študentov a študentiek získaná prostredníctvom služby, ktorá reaguje na autentické potreby komunity prostredníctvom horizontálneho modelu solidarity. Zistenie skutočnej potreby je rozhodujúce pri určovaní zamerania projektu a úspešnosti jeho výsledkov.
Protagonizmus študentov a študentiek	Service learning je založený na aktívnej účasti študentov a študentiek vo všetkých fázach, od plánovania až po hodnotenie. Študenti/ky by mali cítiť zodpovednosť za projekt a mali by vystupovať ako vedúci aktivít, nielen ako ich realizátori. Service learning pracuje s reálnymi skúsenosťami študentov/iek a zahŕňa metakognitívne učenie, pri ktorom si student/ka uvedomuje, ako sa učil/a, čo sa naučil/a, čo mu/jej pomohlo naučiť sa, ako to môže využiť v praxi a čo sa potrebuje naučiť ďalej.
Prepájanie cieľov učebných osnov	Učenie sa službou je zámerne integrované do akademických osnov. Jeho metodika môže byť začlenená do učebných osnov rôznych predmetov, a to buď v rámci jedného konkrétneho predmetu alebo kombináciou viacerých predmetov s cieľom riešiť interdisciplinárne projekty. Návrh, realizácia a hodnotenie projektu sa uskutočňujú v súlade s cieľmi jednotlivých učebných oblastí, ktoré sa podieľajú na jeho vypracovaní.
Reflexia	Učenie sa službou umožňuje účastníkom/čkam reflektovať svoje skúsenosti. Reflexia vedie učiaceho sa a uľahčuje mu hlbšie pochopenie súvislostí medzi skúsenosťami a koncepciami service learning.

Občianske zameranie	Cieľom service learningu je rozvíjať občiansku zodpovednosť študentov a študentiek, rozvíjať odborné kompetencie a zmeny v občianskych postojoch študentov/iek. Umožňuje študentom/kám oboznámiť sa s úlohou občianskej spoločnosti a jej fungovaním, napríklad s dobrovoľníctvom a mechanizmami financovania, ako aj s významom angažovanosti v miestnej komunite.
----------------------------	---

Service learning a dobrovoľníctvo sú veľmi podobné koncepty, ktoré zahŕňajú určitú neplatenú angažovanosť a učenie, ale majú aj rozdiely.

Tabuľka 2: Rozdiel medzi service learningom a dobrovoľníctvom		
Rozmer	Service learning	Dobrovoľníctvo
Čo je to	Stratégia vyučovania a učenia	Činnosť alebo aktivita vykonávaná jednotlivcami pre iných ľudí, komunitu a spoločné dobro
Hlavný cieľ	Rozvíjať vedomosti, zručnosti a kompetencie študentov/iek a zároveň riešiť skutočné problémy a výzvy v komunite alebo organizácii.	Poskytovať služby alebo ponúkať pomoc, riešiť skutočné problémy a výzvy v komunite alebo organizácii
Vzdelávacia zložka	Učenie je plánované a zámerne začlenené do učebných osnov	K učeniu dochádza, ale zvyčajne nie je vopred naplánované alebo reflektované.
Komponent služby	Reaguje na autentické potreby komunity alebo organizácie.	Reaguje na autentické potreby komunity alebo organizácie.
Finančná odmena	Neplatená činnosť	Neplatená činnosť
Dobrovoľnosť, možnosť výberu	Môže byť povinný alebo nepovinný	Voliteľný, voľný výber

Výskum naznačuje, že začlenenie service learningu do učebných osnov základných škôl môže byť obzvlášť prospešné, pretože umožňuje mladým študentom rozvíjať empatiu, rozširovať ich chápanie sociálnych problémov a pestovať celoživotný záväzok k zapojeniu sa do života komunity. V Európe, kde je service learning v porovnaní so Spojenými štátmi ešte stále relatívne mladý, pedagógovia skúmajú možnosti začlenenia tohto pedagogického prístupu do základných škôl.

Štúdie ukázali, že service learning na základných školách môže viesť k lepším študijným výsledkom, lepším vodcovským zručnostiam a väčšiemu zmyslu pre sociálnu zodpovednosť (Paredes & Martínez, 2016; Richards et al., 2013; Lake & Jones, 2008). Napríklad v pilotnom programe vo veľkom stredozápadnom meste sa zistilo, že žiaci piatych a siedmich ročníkov, ktorí sa zúčastnili na učebnom programe service learning, preukázali výrazne vyššie výsledky v meraniach leaderstva ako ich rovesníci v kontrolnej skupine (Richards et al., 2013). Podobne sa v článku zaoberajúcom sa service learningom v triedach základných škôl zdôrazňuje význam integrácie celoročného prístupu ku komunitnej službe, ktorý umožňuje deťom vytvárať zmysluplné väzby s miestnymi komunitami a zároveň rozvíjať celoživotné návyky účasti a občianskej angažovanosti (Fox, 2010).

Ako uvádza Lucas Barcia et al. (2024), na základe analýzy rôznych štúdií zhrnul, že začlenenie service learningu do vzdelávacieho prostredia prináša množstvo výhod. **Medzi tieto prínosy patrí napr:**

- ❖ **Aktívne a zmysluplné porozumenie:** SL umožňuje deťom zapojiť sa do projektov s reálnymi cieľmi, ktoré majú pozitívny vplyv na komunitu. Toto prepojenie medzi učením sa a službou im pomáha lepšie pochopiť svoje predmety a uplatniť svoje vedomosti v praktických situáciách. Tento prístup posilňuje osobnostný rast a podporuje rozvoj aktívnych, informovaných, zodpovedných a angažovaných občanov, ktorí môžu vytvárať spoločenské zmeny.
- ❖ **Rozvoj sociálnych a emocionálnych zručností:** Učenie sa službou poskytuje deťom príležitosť komunikovať s rôznymi jednotlivcami a komunitami, čím podporuje rozvoj sociálnych zručností, ako je empatia, spolupráca, efektívna komunikácia a tímová práca. Okrem toho vstúpuje zmysel pre zodpovednosť, štedrosť a vďačnosť voči druhým.
- ❖ **Podpora kritického myslenia a riešenia problémov:** Prostredníctvom service learningu sa deti stretávajú s reálnymi výzvami v komunite, čo ich motivuje ku kritickému mysleniu, hľadaniu kreatívnych riešení a rozvíjaniu zručností pri riešení problémov. Táto skúsenosť podporuje reflexívny a kritický prístup k problémom, čím sa buduje ich sebadôvera v schopnosť riešiť a vyriešiť problémy.
- ❖ **Zlepšenie študijných výsledkov:** Účasť na zmysluplných praktických činnostiach udržuje študentov v procese učenia, čo vedie k lepšiemu zapamätaniu si vedomostí a zručností. Toto aktívne zapojenie môže pozitívne ovplyvniť študijné výsledky. Okrem toho service learning podporuje väčší záujem o učenie, čím zvyšuje angažovanosť a motiváciu v triede.
- ❖ **Rozvoj občianskeho a občianskeho povedomia:** Zapojenie do projektov v oblasti služieb pomáha deťom pochopiť potreby komunity a pozitívne prispievať k jej rozvoju. Podporuje osvojovanie si humanistických hodnôt, ako je solidarita, sociálna a občianska zodpovednosť a sociálna spravodlivosť, čím sa kladie základ pre to, aby sa stali angažovanými občanmi teraz aj v budúcnosti.

V praxi existuje niekoľko modelov service learningu. Service learning možno začleniť do učebných osnov rôznych predmetov. Môže sa realizovať v rámci jedného predmetu alebo v kombinácii s viacerými predmetmi na riešenie interdisciplinárnych projektov. Môže byť súčasťou povinného alebo voliteľného vzdelávacieho procesu a organizovaný ako skupinová alebo individuálna aktivita.

Študenti sa môžu zapojiť do širokej škály komunitných organizácií, ktoré poskytujú rôzne služby, okrem iného sociálne služby, šport a rekreáciu, umenie a kultúru, vzdelávanie a výskum a environmentálne záležitosti. To, čo budú študenti robiť ako súčasť služby, bude závisieť od výsledkov vzdelávania (učebnej časti), modelu service-learning a potrieb komunitného partnera, komunity alebo príjemcov. **V rámci service learningu rozlišujeme štyri typy služieb:**

<p>Priama služba</p>	<p>Projekty priamej služby zahŕňajú študentov do činností, pri ktorých sú v priamom kontakte s príjemcami pomoci.</p> <p><u>Príklady v primárnom vzdelávaní môžu zahŕňať:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Program Čítanie kamarátov: Starší žiaci základných škôl čítajú mladším žiakom alebo deťom v miestnej materskej škole. ❖ Komunitné čistenie: Študenti sa zúčastňujú na čistení miestnych parkov, ihrísk alebo komunitných centier. Spolupracujú s členmi komunity, aby pochopili význam čistého životného prostredia a prijali okamžité opatrenia na zlepšenie svojho okolia. ❖ Návštevy starších osôb: Študenti navštevujú miestne centrá pre seniorov a trávia čas so staršími obyvateľmi. Aktivity môžu zahŕňať čítanie, hranie hier alebo jednoduché rozhovory, ktoré podporujú medzigeneračné vzťahy a poskytujú starším ľuďom spoločnosť.
<p>Nepriama služba</p>	<p>Projekty nepriamej služby zahŕňajú študentov do činností, ktoré sú prospešné pre komunitu bez priamej interakcie s príjemcami.</p> <p><u>Príklady zahŕňajú:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Recyklačný program: Študenti organizujú celoškolský recyklačný program, zbierajú recyklovateľné materiály a zabezpečujú ich správne triedenie a odosielanie do recyklačných zariadení. ❖ Knižná jednotka: Študenti zbierajú jemne použité knihy, ktoré darujú školám, knižniciam alebo útulkom v núdzi. ❖ Záhradné projekty: Študenti vytvoria a udržiavajú komunitnú záhradu, ktorá poskytuje čerstvé produkty miestnym potravinovým bankám alebo útulkom.
<p>Advokácia</p>	<p>V rámci projektov advokácie študenti zvyšujú povedomie o otázkach verejného záujmu a podporujú opatrenia v tejto oblasti.</p> <p><u>Príklady zahŕňajú:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kampaň proti šikanovaniu: Žiaci vytvárajú plagáty a prezentácie s cieľom zvýšiť povedomie o dôsledkoch šikanovania a podporiť pozitívne školské prostredie. Svoje práce môžu prezentovať spolužiakom, rodičom a členom komunity.

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Environmentálne povedomie: Žiaci zorganizujú kampaň, v rámci ktorej budú svoju školu a komunitu informovať o otázkach životného prostredia, ako je znečistenie, ochrana prírody a zmena klímy. ❖ Informovanosť o zdraví: Študenti propagujú zdravý životný štýl organizovaním "Týždňa zdravej výživy", vytváraním informačných materiálov o výžive a cvičení a povzbudzovaním svojich rovesníkov a komunity k osvojeniu si zdravších návykov.
<p>Výskumne orientovaný service learning</p>	<p>Vo výskumne orientovaných projektoch service learningu sa študenti zapájajú do výskumných aktivít zameraných na riešenie definovaných potrieb komunity.</p> <p><u>Príklady zahŕňajú:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Hodnotenie potrieb komunity: Študenti vykonávajú prieskumy a rozhovory v rámci svojej komunity s cieľom identifikovať kritické problémy a potreby. Analyzujú údaje a prezentujú svoje zistenia miestnej samospráve alebo komunitným organizáciám, čím pomáhajú informovať o budúcich iniciatívach. ❖ Výskum ochrany voľne žijúcich živočíchov: Študenti skúmajú miestne biotopy voľne žijúcich živočíchov a vplyv ľudských činností na toto prostredie. Môžu vytvoriť správu alebo prezentáciu s odporúčaniami pre úsilie o ochranu prírody a podeliť sa o ne s miestnymi environmentálnymi skupinami alebo orgánmi. ❖ Projekt zachovania historických pamiatok: Študenti skúmajú históriu svojej miestnej komunity, identifikujú významné historické miesta a príbehy. Vytvoria digitálny archív alebo brožúru na uchovanie tejto histórie a predstavia ju miestnej historickej spoločnosti alebo knižnici.

3. Európsky kontext rozvoja service learningu v primárnom vzdelávaní

Táto kapitola poskytuje komplexný pohľad na kontext, ktorý uľahčuje rozvoj a integráciu service learningu na základných školách v Európe. Skúma vzdelávacie prostredie základných škôl, mnohostranné výhody service learningu a podporné politiky a projekty, ktoré umožnili jeho rozvoj.

Cieľ primárneho vzdelávania v súvislosti so service learningom

Primárne vzdelávanie poskytuje učebné a vzdelávacie aktivity, ktoré sú zvyčajne určené na to, aby žiaci získali základné zručnosti v čítaní, písaní a matematike (t. j. gramotnosť a počítanie) a vytvorili pevný základ pre učenie sa a pochopenie základných oblastí vedomostí a osobnostného rozvoja, čím sa pripravujú na nižšie sekundárne vzdelávanie. Zamiera sa na vzdelávanie na základnej úrovni zložitosti s malou, prípadne žiadnou špecializáciou (úroveň ISCED 1) (Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania, ISCED 2011).

Pojmy "základné vzdelanie" a "primárne vzdelanie" sa často používajú zameniteľne, ale môžu mať rôzny význam v závislosti od kontextu a vzdelávacieho systému konkrétnej krajiny. Elementárne vzdelávanie je termín, ktorý sa bežne používa v Spojených štátoch a Kanade. Zvyčajne sa vzťahuje na prvý stupeň formálneho vzdelávania, ktorý zahŕňa materskú školu až 5. alebo 6. triedu, v závislosti od školského obvodu. Primárne vzdelávanie je termín, ktorý sa častejšie používa v mnohých iných krajinách vrátane Európy, Austrálie a niektorých častí Ázie. Zvyčajne sa vzťahuje na niekoľko prvých rokov formálneho vzdelávania, ktoré často zahŕňa ročníky od 1. do 4. alebo 5. triedy, ale niekedy môže siahť až do 6. triedy.

V európskych krajinách je prvým stupňom povinného vzdelávania primárne vzdelávanie, po ktorom nasleduje sekundárne vzdelávanie. Prechod zo základného na stredoškolské vzdelávanie znamená významnú zmenu v štruktúre vzdelávania a často zahŕňa aj iné školské prostredie.

Učebné osnovy primárneho vzdelávania sa zameriavajú na základné predmety, ako sú jazyk, matematika, prírodné vedy, spoločenské vedy, telesná výchova a umenie. Dôraz sa kladie na základnú gramotnosť, matematické zručnosti a sociálny a emocionálny rozvoj.

Napriek mnohým kultúrnym a politickým rozdielom medzi národmi sú ciele a učebné osnovy základného vzdelávania podobné. Takmer všetky krajiny sa oficiálne zaviazali k masovému vzdelávaniu, ktoré sa v konečnom dôsledku považuje za úplné základné vzdelanie. Medzi národmi možno nájsť čoraz väčšiu zhodu v tom, že príprava na občianstvo je jedným z významných cieľov základného vzdelávania. Z hľadiska učebných osnov tento cieľ naznačuje dôraz na zručnosti čítania a písania, aritmetické zručnosti a základy spoločenských a prírodných vied (Britannica, 2024).

Ciele primárneho vzdelávania, ktoré sa realizujú na prvom stupni základných škôl, očakávajú aktivizáciu žiakov pri učení a osvojovaní si hodnôt. Primárne vzdelávanie je zamerané predovšetkým na rozvoj funkčnej gramotnosti a získanie nástrojov na poznávanie okolitého sveta a javov v ňom. Primárne vzdelávanie by malo vytvárať aj podmienky na rozvoj sociálnych a občianskych kompetencií. Psychologické charakteristiky dieťaťa mladšieho školského veku tento prístup potvrdzujú. Myslenie v tomto vývinovom období je pojmovo abstraktné, ale dieťa dokáže premýšľať o predmetoch a javoch, ktoré môže vnímať priamo. Základom poznávacích procesov je skúsenosť dieťaťa, ktorú potom reflektuje učiteľ alebo iný sprievodca v procese učenia. Zároveň však autorka Oravcová (2015) upozorňuje, že toto obdobie je charakteristické aj tým, že umožňuje vnímanie príčinných a následkových vzťahov, spája rôzne myšlienkové procesy a logické myslenie umožňuje nielen klasifikáciu a triedenie pojmov a vzťahov, ale aj usporiadanie predmetov podľa viacerých kritérií.

Charakteristika rozvoja poznávacích procesov ovplyvňuje aj odporúčané metódy a formy vyučovania. Pre komplexný rozvoj dieťaťa mladšieho školského veku, t. j. v období prvého stupňa základnej školy, je potrebné podporovať také edukačné situácie, v ktorých žiak uspokojuje svoju zvedavosť, záujem a potrebu manipulácie s predmetmi a javmi, učí sa prostredníctvom experimentovania, skúmania, bádania, overovania svojich teórií. V sociálnych vzťahoch je potrebné vytvárať situácie a podnety, ktoré podporujú vytváranie a udržiavanie priateľských väzieb a rešpektovanie potrieb a želaní iných ľudí (rovesníkov a starších či mladších). Pre deti v tomto veku je tiež kľúčová potreba pozitívneho hodnotenia od iných ľudí. Učebné osnovy

realizované v primárnom vzdelávaní nabádajú učiteľov, aby rozvíjali vedomosti, zručnosti a schopnosti žiakov prostredníctvom aktivizujúcich vyučovacích metód. Podľa výskumov v oblasti učenia sa je pre úspech žiakov mladšieho školského veku nevyhnutné rozvíjať kognitívne funkcie. Na udržanie pozornosti a záujmu žiakov o učenie by sa malo podporovať vhodnými metódami a formami vyučovania. Aktívne zapojenie žiakov do vyučovacieho procesu, napr. prostredníctvom bádateľských aktivít alebo experimentovania, riešením praktických úloh a problémov z reálneho života, by mohlo byť spôsobom, ako podporiť rozvoj žiaducich vedomostí, ako aj potrebných zručností a kompetencií žiakov (Hall, 2020).

Service learning by mal byť vhodnou metódou vyučovania a učenia sa v primárnom vzdelávaní z niekoľkých presvedčivých dôvodov:

- ❖ Zavedenie service learningu v ranom veku **pomáha položiť základy pre celoživotné vzdelávanie a zodpovedné občianstvo**. Žiaci základných škôl sa nachádzajú vo formatívnom štádiu, v ktorom môžu rozvíjať základné hodnoty a zručnosti, ktoré ovplyvnia ich budúce správanie a postoje.
- ❖ Service learning spája školské osnovy so zmysluplnou komunitnou službou, **čím sa učenie stáva relevantnejším a pútavejším**. Zlepšuje pochopenie predmetov tým, že im umožňuje aplikovať získané poznatky v reálnom svete.
- ❖ Sociálne interakcie a emocionálny rast, ktoré umožňuje service learning, sú pre malé deti nesmierne prospešné. **Pomáha im to rozvíjať dôležité sociálne zručnosti**, ako je tímová práca, komunikácia a empatia.
- ❖ Service learning **vyzýva študentov ku kritickému mysleniu a riešeniu problémov reálneho života**. Tým sa rozvíja ich schopnosť analyzovať situácie, zvažovať rôzne perspektívy a navrhovať inovatívne riešenia.
- ❖ Učenie sa prostredníctvom service learningu **je pre mladých študentov motivujúcejšie**. Vidia priamy vplyv svojho úsilia, čo zvyšuje ich nadšenie pre učenie a podporuje ich aktívnu účasť na vzdelávaní.
- ❖ Projekty service learningu často zahŕňajú spoluprácu s rovesníkmi, učiteľmi a členmi komunity. To **pomáha študentom spojiť sa so svojou komunitou a posilňuje pocit spolupatričnosti**.
- ❖ Prostredníctvom service learningu sa žiaci základných škôl oboznamujú s rôznymi skupinami a problémami komunity, čo podporuje inkluzívnosť a porozumenie. Toto včasné vystavenie **pomáha bojovať proti stereotypom a predsudkom** a podporuje inkluzívnejšie a akceptujúce myslenie, keď vyrastú.
- ❖ Service learning vstúpuje mladým študentom hodnoty občianskej zodpovednosti a sociálnej spravodlivosti. **Žiaci sa učia o spoločenských problémoch a dôležitosti podnikania krokov na ich riešenie**.
- ❖ Service learning je v súlade s **cieľmi holistického vzdelávania**, ktoré sa snaží rozvíjať celé dieťa. Zameriava sa na kognitívny, sociálny, emocionálny a etický rozvoj.
- ❖ Zručnosti a hodnoty, ktoré **žiaci získajú prostredníctvom service learningu v primárnom vzdelávaní, ich pripravujú na budúce akademické, osobné a profesionálne výzvy**. Stávajú sa prispôbivejšími, odolnejšími a schopnejšími orientovať sa v zložitých situáciách, čo je v neustále sa meniacom svete nevyhnutné.

Ak to zhrnieme, rozvoj service learningu v základnom vzdelávaní poskytuje žiakom základné zručnosti, hodnoty a postoje, ktoré sú prínosom pre ich akademický rast, osobnostný rozvoj a spoločenskú angažovanosť. Podporuje komplexnú vzdelávaciu skúsenosť, ktorá ich pripravuje na to, aby boli aktívnymi, empatickými a zodpovednými občanmi.

Strategické dokumenty na európskej úrovni ako kontext pre service learning na základných školách

Rozvoj service learningu v európskom primárnom vzdelávaní je ovplyvnený rôznymi strategickými politickými kontextami, ktoré odrážajú širšie vzdelávacie ciele, spoločenské hodnoty a politické priority. Nižšie uvádzame opis týchto kontextov.

Service learning je v súlade so [správou UNESCO](#) (2021) s názvom "Spoločne si predstavujeme našu budúcnosť. Nová spoločenská zmluva pre vzdelávanie", v ktorej sa uvádza, že vzdelávanie sa musí transformovať smerom k metódam založeným na spolupráci a solidarite, ako je SL, aby bolo možné čeliť globálnym výzvam. Táto nová spoločenská zmluva je základom vízie rozšíreného občianstva a vyzýva k aktívnej a tvorivej účasti občianskej spoločnosti.

[Stratégia Európa 2020](#) kladie dôraz na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, pričom vzdelávanie má rozhodujúci význam. Service learning je v súlade s cieľmi znížiť počet prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky a podporiť sociálnu súdržnosť.

[Európsky vzdelávací priestor](#): Cieľom je vytvoriť do roku 2025 európsky vzdelávací priestor, ktorý bude podporovať cezhraničné vzdelávanie a spoluprácu. Service learningové projekty často ťažia z tohto dôrazu na spoluprácu a výmenu.

Európska únia podporuje a dopĺňa aktivity členských štátov v oblasti [sociálneho začlenenia a sociálnej ochrany](#). To zahŕňa širokú škálu politík zameraných na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, modernizáciu systémov sociálnej ochrany a podporu sociálneho začlenenia špecifických skupín vrátane detí, osôb so zdravotným postihnutím a ľudí bez domova. Politiky zamerané na sociálne začlenenie zamerané na znižovanie nerovností a podporu sociálneho začlenenia často podporujú učenie sa v rámci služieb ako spôsob zapojenia znevýhodnených komunít a posilňovania empatie a porozumenia medzi študentmi.

[Aktívne občianstvo](#): Podpora mladých ľudí, aby sa stali aktívnymi a zodpovednými občanmi, je štandardným politickým cieľom v celej Európe. Service learning poskytuje študentom praktické príležitosti prispieť k rozvoju ich komunít a rozvíjať zmysel pre občiansku zodpovednosť.

Service learning podporujú rôzne mechanizmy financovania a podpory. Jedným z nich je [program EÚ Erasmus+](#), ktorý financuje vzdelávacie projekty zahŕňajúce prvky service learningu a uľahčuje medzinárodnú spoluprácu a výmenu osvedčených postupov.

[Uznesenie Európskeho parlamentu z 22. apríla 2008 o úlohe dobrovoľníckej činnosti ako príspevku k hospodárskej a sociálnej súdržnosti](#) (2007/2149(INI)) vyzýva Komisiu, členské štáty a regionálne a miestne orgány, aby podporovali dobrovoľnícku činnosť prostredníctvom vzdelávania na všetkých úrovniach, vytvárali príležitosti na dobrovoľnícku činnosť už v ranom štádiu vzdelávacieho systému, aby bola vnímaná ako bežný príspevok k životu v spoločnosti, a aby

pokračovali v podpore tejto činnosti aj v staršom veku študentov, uľahčiť "service learning", pri ktorom študenti v rámci diplomového alebo študijného programu spolupracujú s dobrovoľníckymi alebo komunitnými skupinami, podporovať prepojenia medzi dobrovoľníckym sektorom a vzdelávacím sektorom na všetkých úrovniach a propagovať dobrovoľníctvo a uznávať vzdelávanie v oblasti dobrovoľníctva ako súčasť celoživotného vzdelávania.

Centrum pre európske dobrovoľníctvo (CEV) sa vo svojom [Pláne európskeho dobrovoľníctva 2030](#) (BEV2030) venuje problematike service learning. Konkrétne v časti 3 s názvom "Posilnenie postavenia" BEV2030 tvrdí, že "prosperujúce komunity na miestnej úrovni sa často vyznačujú silnými medziľudskými väzbami, ktoré často vznikajú v rámci iniciatív založených na dobrovoľníctve a vedených dobrovoľníkmi. Ak sa majú aj naďalej uspokojovať potreby, bojovať proti diskriminácii a marginalizácii a brániť ľudské práva, bude potrebné posilniť postavenie a podporiť aktívnu účasť väčšieho počtu občanov z rôznych oblastí a prostredí ako dobrovoľníkov, ktorí budú pomáhať sebe a iným". K aspektu "Umožnenie" lepšej informovanosti o dobrovoľníctve a prístupu k nemu BEV2030 pridáva perspektívy 3.1.1) Občianske vzdelávanie a service learning ako širšie zavedené do formálnych vzdelávacích systémov s cieľom zvýšiť povedomie o dobrovoľníctve a občianskej spoločnosti nielen pre deti a mladých ľudí, ale aj pre ich širšie siete rodín a priateľov. Časť pokračuje bodmi 3.1.2) "Dobrovoľnícka povaha" je chránená na rozdiel od povinných alebo nepovinných častí formálnych vzdelávacích systémov, ktoré slúžia na prepojenie mladých ľudí s občianskou spoločnosťou a dobrovoľníckymi situáciami a 3.1.3) Rozmanitosť je zdôraznená predstavením možností dobrovoľníckej činnosti v širokej škále oblastí a oblastí záujmu a potrieb.

[Stratégia EÚ pre mládež](#) je rámcom pre spoluprácu v oblasti mládeže na roky 2019 - 2027, ktorý vychádza z uznesenia Rady z 26. novembra 2018. V rámci spolupráce EÚ v oblasti mládeže sa čo najviac využíva potenciál politiky v oblasti mládeže. Podporuje účasť mladých ľudí na demokratickom živote; podporuje tiež sociálnu a občiansku angažovanosť a jej cieľom je zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia mali k dispozícii potrebné zdroje na účasť v spoločnosti. Stratégia EÚ pre mládež sa zameriava na tri základné oblasti činnosti, ktoré sa sústreďujú na tri slová: Zapojiť, spojiť a posilniť, pričom sa snaží o spoločné vykonávanie v rôznych sektoroch. Prostredníctvom "Engage" sa stratégia EÚ pre mládež zameriava na zabezpečenie zmysluplnej občianskej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej a politickej účasti mladých ľudí. Členské štáty a Európska komisia sú vyzývané:

- ❖ podporovať a presadzovať inkluzívnu demokratickú účasť všetkých mladých ľudí v spoločnosti a demokratických procesoch;
- ❖ aktívne zapájať mladých ľudí, mládežnícke organizácie a iných organizátorov práce s mládežou do politík, ktoré ovplyvňujú životy mladých ľudí na všetkých úrovniach;
- ❖ podporovať zastúpenia mládeže na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni a uznávať právo mladých ľudí na účasť a sebarealizáciu;
- ❖ podporovať a sprostredkovať dialóg EÚ o mládeži s cieľom zapojiť rôzne hlasy mladých ľudí do rozhodovacích procesov na všetkých úrovniach;
- ❖ podporovať rozvoj občianskych kompetencií prostredníctvom výchovy k občianstvu a stratégií vzdelávania;
- ❖ podporovať a rozvíjať príležitosti na "učenie sa participovať", zvyšovať záujem o participatívne akcie a pomáhať mladým ľuďom pripraviť sa na aktívnu účasť/participáciu;

- ❖ preskúmať a podporiť využívanie inovatívnych a alternatívnych foriem demokratickej participácie, napr. nástrojov digitálnej demokracie.

Politický kontext pre rozvoj service learningu v primárnom vzdelávaní v Európe je mnohostranný a zahŕňa iniciatívy na úrovni EÚ, vnútroštátne vzdelávacie politiky a podporu mimovládnych organizácií a vzdelávacích sietí. Tieto politiky a iniciatívy podporujú aktívne občianstvo, sociálne začlenenie a zážitkové učenie, čím vytvárajú priaznivé prostredie pre rozvoj a integráciu service learningu v primárnom vzdelávaní.

Relevantné projekty a siete v oblasti service learningu

Za posledných desať rokov bolo z EÚ a iných zdrojov podporených niekoľko projektov. Väčšina projektov týkajúcich sa service learningu bola zameraná na vysokoškolské vzdelávanie. Informuje o nich niekoľko správ uverejnených v rámci projektu [European Observatory on Service-learning in Higher Education](#).

V súvislosti so zameraním na service learning na nižších stupňoch vzdelávania alebo s mládežou v neformálnom vzdelávaní, ktoré môže byť inšpiratívne pre projekt SLIPS, môžeme spomenúť:

[Projekt EDUVOL - Dobrovoľníctvo ako vzdelávacia príležitosť](#) bol zameraný na service learning v neformálnom vzdelávaní. Projekt vychádza z potreby podporovať medzinárodný rozmer s cieľom na jednej strane motivovať mladých ľudí k angažovanosti a na druhej strane umožniť pracovníkom s mládežou rozvíjať kľúčové kompetencie, zmysel pre iniciatívu a občiansku participáciu prostredníctvom jednej z úspešných stratégií rozšírených vo svete – service learning. Hlavnými výstupmi projektu boli: školenie pre pracovníkov s mládežou v oblasti service learning a príručka pre školiteľov; príručka pre pracovníkov s mládežou o tom, ako implementovať service learning do svojej práce, a príklady dobrej praxe; príručka pre mladých ľudí o tom, ako vypracovať service learningové projekty; a facilitačný box pre service learning. Projekt sa realizoval v období: 1.9.2019 - 31.5.2022

Cieľom [projektu SLUSIK](#) bolo zlepšiť získavanie sociálnych a občianskych kompetencií, podporiť vedomosti, porozumenie a osvojenie si hodnôt a základných práv u študentov stredných škôl/mladých ľudí vo veku 12 - 16 rokov s cieľom prispieť k ich sociálnemu začleneniu na miestnej úrovni a do spoločnosti vo všeobecnosti. Projekt rozšíril učebné osnovy service learning z vysokých škôl na stredné školy prostredníctvom adaptácie už existujúcich osvedčených postupov service-learning z Chorvátska, Slovenska, Rakúska a Írska a vzorových postupov zo Španielska, pričom zabezpečil, aby sa v adaptovaných modeloch využívali neformálne metodiky a vzorové postupy a aby boli na konci projektu pripravené na použitie v ktorejkoľvek škole v celej Európe. Projekt sa realizoval v období: 1.9.2019 - 31.5.2022.

Projekt HEARMi bol trojročný projekt realizovaný v Bosne a Hercegovine, Kosove, Čiernej Hore a Rumunsku. Cieľom projektu HEARMi bolo rozvíjať kapacity štyroch organizácií strednej a východnej Európy siete Service-Learning Network a zlepšiť efektívnosť občianskej angažovanosti mládeže a schopnosť mládeže presadzovať sociálnu inklúziu v projektoch service-learning.

Dávať a prijímať - mladí aktívni občania pre mier a prosperitu. Hlavným cieľom projektu je rozšíriť platformu pre aktívne zapojenie mladých ľudí do kritického spoločenského vývoja, ktorý sa

ich týka, a to budovaním silnejších väzieb medzi mladými ľuďmi a verejnými orgánmi, ktoré by ich mali podporovať. Projekt využije skúsenosti a osvedčené postupy na regionálnej úrovni od partnerských organizácií občianskej spoločnosti v projekte s cieľom zlepšiť účasť občianskej spoločnosti zdola na rozhodovaní na miestnych, národných a/alebo regionálnych fórach. Medzi zapojené zainteresované strany budú patriť štátne orgány, ale aj iné orgány, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri mobilizácii komunity - napríklad školy, mládežnícke centrá a univerzity. Zameriava sa na dve tematické oblasti: digitálnu gramotnosť a boj proti falošným správam, ktoré majú veľký vplyv na mladých ľudí vzhľadom na ich vysokú expozíciu sociálnym médiám, ako aj na uľahčenie budovania mieru na regionálnej úrovni prostredníctvom výmeny na viacerých úrovniach zainteresovaných strán. V neposlednom rade sa sieť osobitne zameria na presadzovanie využívania stratégie service learning na mobilizáciu zraniteľnej mládeže, keďže sa ukázalo, že jeho kombinácia učenia sa a praktickej činnosti je v prípade takýchto zainteresovaných strán veľmi účinná.

Cieľom **projektu USL** bolo poskytnúť odbornú prípravu a poradenstvo v oblasti service learningu ako stratégie vyučovania a učenia sa v zúčastnených krajinách a ich vzdelávacích systémoch. Preto bolo cieľom tohto projektu pochopiť, naučiť sa a pripraviť školy a ich partnerov na zapojenie, aby boli pripravení vytvoriť a implementovať service learning. Spoločným záujmom a motiváciou pre tento projekt bolo dozvedieť sa alebo informovať sa o potenciáli service learningu vo vzdelávacom prostredí, vypracovať a získať praktické usmernenia pre jeho integráciu do formálneho a neformálneho školského vzdelávania a spoznať výzvy a stratégie na ich prekonanie.

INCLUDL-Školy: Podpora inkluzívnych škôl v Európe prostredníctvom univerzálneho dizajnu pre vzdelávanie a service learning. Všeobecným cieľom projektu INCLUDL-Schools je zhromaždiť tím aktérov vzdelávania z rôznych európskych krajín, ktorí môžu prispieť k podpore inklúzie v európskych školách najmä zlepšením zručností učiteľov pri integrácii inkluzívnejších didaktických programov do ich škôl a širších komunit. V rámci tohto predpokladu existujú dva prístupy, ktoré sa na základe prehľadu literatúry ukazujú ako účinné pri podpore inklúzie na školách: Service-Learning (S-L) a Universal Design for Learning (UDL).

Cieľom **projektu SLIPSTREAM** je zvýšiť kvalitu príležitostí pre účasť mládeže na demokratickom živote a spoločenskej a občianskej angažovanosti v komunitách prepojením formálneho a neformálneho vzdelávania a vytvorením podmienok pre rozvoj stratégie service learning v krajinách strednej a východnej Európy (región SVE). Projekt chce vytvoriť nástroje a podmienky na realizáciu service learningu a zvýšiť jeho exkluzivitu. Partneri vytvoria nástroje na realizáciu národných ocenení pre service learningové projekty a zlepšia medzinárodné ocenenia. Oceňovanie inštitúcií, ktoré realizujú service learning, posilňuje propagáciu a zviditeľnenie tejto pedagogickej stratégie. Partneri, ktorí majú skúsenosti s odbornou prípravou v oblasti stratégie service learning, vytvoria súbor nástrojov a materiálov, ktoré môžu použiť na vytvorenie svojho plánu odbornej prípravy a tiež na realizáciu odbornej prípravy pre pracovníkov s mládežou. Definovanie štandardov kvality pre projekty service learningu a vytvorenie aplikácie na reflexiu učenia sa v projekte service learningu zlepší kvalitu projektov realizovaných mládežou a zvýši ich motiváciu a angažovanosť v komunitách prostredníctvom uvedomenia si získaných vedomostí a zručností. Všetky výsledky spolu s vypracovaným plánom propagácie a vyškolenými ambasádormi service learningu v každej zúčastnenej krajine vytvoria lepšie prostredie pre šírenie stratégie SL a

umožnia organizáciám úspešne implementovať metódu service learningu. Projekt sa realizuje v období: 1.11.2023 - 31.1.2026

Existuje niekoľko sietí organizácií a jednotlivcov, ktorí pracujú v oblasti service learningu. Podobne ako projekty sa týkajú najmä prostredia vysokoškolského vzdelávania, napríklad Európska asociácia pre service learning vo vysokoškolskom vzdelávaní, Campus Engage v Írsku, nemecká sieť vysokoškolského vzdelávania pre spoločenskú zodpovednosť - Hochschulnetzwerk, španielska asociácia pre service learning vo vysokoškolskom vzdelávaní ApS(U), talianska sieť pre service learning a zapojenie komunity, sieť pre komunitne angažované vzdelávanie/Service learning vo Veľkej Británii, flámska sieť pre service learning vo vysokoškolskom vzdelávaní

[Stredoeurópska a východoeurópska sieť Service-Learning Network](#) - Stredoeurópska a východoeurópska sieť Service-Learning Network je neformálna platforma spolupráce zameraná na podporu iniciatív service learningu v strednej a juhovýchodnej Európe. Jej poslaním je podporovať integráciu service learningu do vzdelávacích systémov, rozvíjať partnerstvá medzi vzdelávacími inštitúciami a komunitami a podporovať rozvoj inovatívnych prístupov k občianskej angažovanosti a sociálnej zodpovednosti. S podporou Latinskoamerického centra pre service learning a solidaritu (CLAYSS) skupina pedagógov, výskumníkov a komunitných organizátorov nadšených potenciálom service-learning založila v roku 2016 sieť CSEE Service-Learning Network. Od apríla 2016 CLAYSS podporuje partnerov v rôznych krajinách strednej a východnej Európy prostredníctvom školení, facilitácie, tvorby bibliografie prispôsobenej danému regiónu a technickej pomoci na podporu SL na regionálnej úrovni. Od začiatku týchto aktivít sa partneri stretávajú online a na mieste s cieľom podporiť výmenu, vzájomné porozumenie a spoločné učenie, pričom si uvedomujú, že spolupráca medzi kľúčovými aktérmi podporuje a posilňuje SL v regióne. V rámci tohto vývoja organizovala Sieť pre vzdelávanie v službách v strednej a východnej Európe regionálne týždne vzdelávania v službách v rôznych mestách regiónu. V roku 2020 sieť vyhlásila prvú regionálnu cenu za úspešnú prax v oblasti Service Learningu, ktorej cieľom je vyzdvihnúť a oceniť prácu vzdelávacích inštitúcií realizujúcich service learningové projekty, ktoré podporujú aktívne občianstvo mladých ľudí a integrujú učebné osnovy študentov s iniciatívami Service-Learning v prospech komunity.

[Nadácia Učenie prostredníctvom angažovanosti](#) sa angažuje za vysokokvalitné a udržateľné vzdelávanie v oblasti služieb na školách v celej krajine s cieľom posilniť demokraciu a občiansku spoločnosť a zmeniť školy a kultúru vzdelávania. Pracuje na tom s rozsiahlou sieťou škôl a partnerov a spolupracuje so vzdelávacou politikou a správou v Nemecku.

4. Správy o krajinách zapojených do projektu

V rámci širšej správy o rozvoji service-learning na základných školách v Európe boli vytvorené správy o jednotlivých partnerských krajinách, ktoré poukazujú na jedinečné kontexty, výzvy a príklady integrácie service-learning v rôznych krajinách.

4.1 Belgicko

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému v Belgicku

Sloboda vzdelávania je v Belgicku ústavným právom, čo znamená, že každá osoba môže organizovať vzdelávanie a zakladať školy na tento účel, pričom je povinnosťou vlády organizovať vzdelávanie bez vyznania (za určitých podmienok). Ústava tiež zaručuje slobodu voľby školy pre rodičov, čím sa zabezpečuje, že rodičia a deti musia mať prístup k škole podľa vlastného výberu v primeranej vzdialenosti od svojho bydliska.

Formálny vzdelávací systém v Belgicku sa vyznačuje rozdelením kompetencií, v rámci ktorého majú významnú právomoc komunity (francúzsky hovoriaca, holandsky hovoriaca a nemecky hovoriaca), s výnimkou špecifických federálnych záležitostí vrátane:

- ❖ Stanovenia začiatku a konca povinnej školskej dochádzky,
- ❖ Stanovenia minimálnych požiadaviek na diplom,
- ❖ Úpravy odchodu do dôchodku pre zamestnancov v oblasti vzdelávania.

Každá z týchto komunit poskytuje vzdelávanie v príslušnom jazyku, čím zabezpečuje jazykovú súdržnosť. V tejto správe sa zameriame na všeobecný vzdelávací systém, ako aj na francúzske a flámske spoločenstvo.

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p>Francúzske spoločenstvo Belgicka zastrešuje rôzne oblasti vrátane kultúrnych záležitostí, používania jazyka, vzdelávania, detstva, mládeže a výskumu. V rámci vlády Francúzskeho spoločenstva sú štyria ministri špecificky zameraní na starostlivosť o deti a vzdelávanie. Patria medzi nich:</p> <ul style="list-style-type: none">❖ Minister školstva zodpovedný za všetky úrovne vzdelávania počnúc predškolským vzdelávaním.❖ Minister pre predškolskú výchovu, okrem iných povinností.❖ Minister pre vysokoškolské vzdelávanie, médiá a vedecký výskum.❖ Ministerka pre vzdelávanie, mládež, práva žien a rovnosť príležitostí. <p>Okrem toho existuje piaty minister, ktorého úlohou je riadenie rozpočtu, štátnej služby a zjednodušenie administratívy</p>	<p>Vo Flámskom spoločenstve Belgicka je za všetky stupne vzdelávania a odbornej prípravy, počnúc predprimárnym vzdelávaním, zodpovedné Ministerstvo školstva a odbornej prípravy, zatiaľ čo starostlivosť o deti je v kompetencii flámskeho Ministerstva blahobytu, verejného zdravia a rodiny.</p>

Francúzskeho spoločenstva. Vo vláde Valónskeho regiónu sa o vzdelávanie spolu s ďalšími kompetenciami stará samostatný minister.	
--	--

Povinné vzdelávanie: Aby sa zabezpečilo, že každé dieťa v Belgicku má svoje ústavné právo na vzdelanie, bola zavedená povinná školská dochádzka. Deti musia navštevovať školu od 5 rokov až do dovŕšenia 18 rokov. Do 15 rokov je povinná celodenná dochádzka. Potom majú študenti možnosť pokračovať v štúdiu na čiastočný úväzok, pričom môžu kombinovať odborné vzdelávanie s prácou na čiastočný úväzok v rámci štruktúrovaného vzdelávacieho programu.

Základné vzdelanie: V Belgicku predškolské vzdelávanie zahŕňa predškolské aj základné vzdelávanie. Predškolské vzdelávanie je dostupné pre deti vo veku 2,5 až 6 rokov. Hoci je účasť na ňom takmer všeobecná, stáva sa povinným vo veku 5 rokov. Od školského roku 2020/2021 je povinná školská dochádzka stanovená pre všetky deti od 5 rokov. Predškolské vzdelávanie podporuje komplexný rozvoj detí, podporuje ich kognitívny, motorický a emocionálny rast. Základné vzdelávanie je určené pre deti vo veku od 6 do 12 rokov a trvá šesť po sebe nasledujúcich školských rokov. Po ukončení primárneho vzdelávania deti dostanú osvedčenie o dosiahnutých výsledkoch.

Stredoškolské vzdelanie: V Belgicku by mladí ľudia vo veku 12 až 18 rokov mali navštevovať strednú školu. Denné stredoškolské vzdelávanie pozostáva z troch stupňov a rôznych typov vzdelávania. Každá etapa má dva stupne. V treťom stupni odborného stredoškolského vzdelávania je na získanie osvedčenia o vyššom stredoškolskom vzdelaní potrebné úspešne ukončiť tretí stupeň. Na prvom stupni stredoškolského vzdelávania sa ponúka spoločný učebný plán. Žiaci si vyberajú štúdium až na začiatku druhého stupňa. Od druhého stupňa sa ponúkajú štyri rôzne typy vzdelávania:

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p>Vo Francúzskom spoločenstve sa vzdelávanie delí na štyri rôzne formy: všeobecné, technické, umelecké a odborné, ktoré sa ďalej delia na dva prúdy: prechodný a kvalifikačný.</p> <p>Prechodný prúd pripravuje študentov na vysokoškolské štúdium a zároveň im poskytuje možnosti vstupu na trh práce. Naopak, kvalifikačný prúd pripravuje študentov na okamžitý vstup na trh práce, pričom si ponecháva možnosť ďalšieho štúdia. Všeobecné vzdelávanie sa primárne spája s prechodným prúdom, zatiaľ čo odborné vzdelávanie sa prevažne spája s kvalifikačným prúdom. Technické a umelecké vzdelávanie môže byť prispôbené buď prechodnému, alebo kvalifikačnému prúdu, čo ponúka</p>	<p>Vo Flámsku si študenti vyberajú vzdelanie z týchto možností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Všeobecné stredoškolské vzdelávanie (GSE): Tento učebný plán kladie dôraz na široké všeobecné vzdelanie, ktoré je základom pre ďalšie akademické vzdelávanie, a nie na prípravu študentov na konkrétne povolanie. ❖ Stredoškolské technické vzdelávanie (TSE): TSE kladie dôraz na všeobecné aj technicko-teoretické predmety. Po ukončení štúdia majú študenti možnosť nastúpiť do povolania alebo pokračovať vo vzdelávaní na vyššej úrovni. Súčasťou tohto typu vzdelávania je aj praktická príprava. ❖ Stredoškolské vzdelávanie v oblasti umenia: Tento program ponúka kombináciu širokého

<p>flexibilitu v akademickej a kariérnej dráhe.</p> <p>Študenti si z týchto možností vyberajú svoju vzdelávaciu cestu a podľa toho si určujú priebeh štúdia.</p>	<p>všeobecného vzdelania a aktívneho zapojenia do umeleckej praxe. Po jeho ukončení sa študenti môžu rozhodnúť pre profesiu v oblasti umenia alebo pre ďalšie vzdelávanie na vyššej úrovni.</p> <p>❖ Stredoškolské odborné vzdelávanie (VSE): VSE je praktický vzdelávací prístup, v rámci ktorého študenti získavajú všeobecné vzdelanie, pričom sa zameriavajú predovšetkým na získanie zručností pre konkrétne povolanie.</p>
--	---

V Belgicku poskytuje osvedčenie o vyššom stredoškolskom vzdelaní neobmedzený prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu.

Vzdelávanie žiakov so špeciálnymi potrebami: V Belgicku existuje aj (pred)základné a stredoškolské vzdelávanie pre deti, ktoré potrebujú dočasnú alebo trvalú špecifickú podporu z dôvodu telesného alebo mentálneho postihnutia, vážnych problémov so správaním alebo emocionálnych problémov alebo vážnych porúch učenia.

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p>V júli 2015 parlament francúzskeho spoločenstva nariadil ďalšie kroky na podporu integrácie žiakov zo špeciálneho vzdelávania do bežného vzdelávania. Ak integrácia do bežného vzdelávania nie je možná, študenti sú nasmerovaní do špeciálneho vzdelávania. Každý žiak v primárnom vzdelávaní a na prvých dvoch stupňoch bežného sekundárneho vzdelávania má nárok na štyri podporné obdobia od pracovníkov špeciálneho školstva na integráciu na plný úväzok.</p>	<p>12. marca 2014 flámsky parlament prijal parlamentný zákon (M-decreet) na podporu inkluzívneho vzdelávania. Tento právny predpis umožňuje žiakom so špecifickými vzdelávacími potrebami plne sa zúčastňovať na bežných školách a triedach za rovnakých podmienok.</p>

Systém striedania učenia a práce: V Belgicku môže žiak vo veku 15 alebo 16 rokov vstúpiť do systému striedavého štúdia a práce. Všetci mladí ľudia, ktorí sa vzdelávajú na čiastočný úväzok, sú povinní zúčastňovať sa na vzdelávaní a pracovať aspoň 28 hodín týždenne. Štúdium a práca na čiastočný úväzok sú organizované v :

- ❖ centre pre vzdelávanie na čiastočný úväzok;
- ❖ centre pre učňovskú prípravu.

Systémy sú organizované oddelene medzi francúzskou a flámskou komunitou.

Vysokoškolské vzdelávanie: V Belgicku vysokoškolské vzdelávanie zahŕňa programy, ktoré vedú k získaniu titulu bakalár, magister a doktor. Súčasťou vysokoškolského vzdelávania je aj vyššie duálne odborné vzdelávanie.

Vyššie duálne odborné vzdelávanie: je organizované samostatne francúzskym a flámskym spoločenstvom.

Bakalár: V Belgicku môžu byť bakalárske programy buď profesijne orientované, so zameraním na praktické zručnosti pre priamy vstup do zamestnania, alebo akademicky orientované, s dôrazom na široké akademické vedomosti alebo umelecké vzdelanie, s cieľom pripraviť študentov buď na ďalšie štúdium na magisterskej úrovni, alebo na zamestnanie. Bakalárske programy zvyčajne trvajú tri roky, pričom ich celkový rozsah je 180 kreditov.

Magister: V Belgicku sa magisterské programy zameriavajú na pokročilé vedecké alebo umelecké poznatky alebo kompetencie, ktoré sú potrebné na samostatnú vedeckú alebo umeleckú prax alebo na výkon povolania. Ukončujú sa magisterskou prácou najčastejšie po 2 rokoch trvania (120 kreditov).

Celoživotné vzdelávanie: v Belgicku pozostáva z dvoch oblastí:

- ❖ Čiastkové vzdelávanie v oblasti umenia - zamerané na deti, mládež aj dospelých, ktoré sa môže uskutočňovať na dobrovoľnej báze alebo prostredníctvom zápisného.
- ❖ Vzdelávanie dospelých - nesúvisí s počiatočnou vzdelávacou kariérou a účastníci môžu získať uznávaný diplom, kvalifikáciu alebo osvedčenie v oblasti vzdelávania dospelých.

Zdroj:

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-french-community/overview#:~:text=bývanie%20v%20Belgicku.-,Vzdelávanie%20je%20povinné%20od%205%20do%2018.,inštitúcia%20s%20čiastočným%20časovým%20zamestnaním.>

Strategické ciele vnútroštátnych politík

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p>Pokiaľ ide o francúzske spoločenstvo, jeho stratégia a kľúčové ciele v oblasti vzdelávania sú v súlade s jeho <u>Deklaráciou o politike Spoločenstva</u> (2019-2024), v ktorej by každé opatrenie malo posilniť postavenie všetkých, prispieť k zníženiu nerovností a podporiť účasť detí, mladých ľudí a rodín s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie osoby.</p> <p>Francúzska komunita sa zaviazala poskytovať vynikajúce vzdelanie a podporovať kultúru posilnenia s cieľom pripraviť jednotlivcov na budúcnosť vrátane aspektov trhu práce a zmeny klímy.</p> <p>Vzdelávanie zostáva najvyššou prioritou, pričom iniciatívy ako Pakt pre excelentnosť vo vyučovaní zabezpečujú, aby študenti získali vedomosti potrebné na riešenie nadchádzajúcich výziev. Úsilie sa zameria na zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku, a na posilnenie postavenia znevýhodnenej mládeže.</p>	<p>Dňa 2. októbra 2019 začala svoje päťročné funkčné obdobie (2019-2024) nová flámska vláda. Na začiatku každého volebného obdobia minister školstva formuluje kľúčové ciele v oblasti vzdelávania v politickom dokumente, ktorý predkladá flámskemu parlamentu.</p> <p>21. novembra 2019 flámsky parlament vzal na vedomie "Politický dokument o vzdelávaní na roky 2019-2024", v ktorom minister načrtnol strategické ciele:</p> <p>1. Dosiagnúť špičkovú kvalitu vzdelávania s významnými</p>

<p>"Plán pre detstvo a mládež 0-25 rokov." - komplexný plán s opatreniami na zlepšenie školskej infraštruktúry, posilnenie digitálneho vzdelávania, podporu vzdelávacích a mimoškolských aktivít a posilnenie zdrojov v základnom vzdelávaní. Okrem toho sa plán zaoberá rôznymi oblasťami vrátane vyššieho vzdelávania, detstva, kultúry, mediálnej gramotnosti, práv žien, podpory mládeže, právnych služieb, športu, rovnosti príležitostí a medzinárodných vzťahov. Prostredníctvom týchto iniciatív sa Francúzske spoločenstvo snaží podporovať deti a mládež a zabezpečiť ich blaho a úspech v rozvíjajúcom sa svete.</p>	<p>vzdelávacími výsledkami pre všetkých študentov.</p> <p>2. Prilákať a udržať si kvalifikovaných a oddaných učiteľov prostredníctvom zvýšenia statusu tejto profesie.</p> <p>3. Zabezpečiť, aby každé dieťa našlo svoje miesto vo vzdelávaní a dostalo potrebnú podporu.</p> <p>4. Investujte do vzdelávacieho prostredia s dostatočnou kapacitou pre všetkých žiakov.</p> <p>5. Udržať vysoké štandardy vo vysokoškolskom vzdelávaní a zároveň obmedziť nadmernú flexibilitu.</p>
---	---

Špecifické ciele pre základné vzdelávanie:

V oblasti základného vzdelávania sa strategické ciele zameriavajú na komplexný rozvoj dieťaťa, čím sa zabezpečí, aby žiaci získali všestranné vzdelanie, ktoré ich pripraví na stredoškolské štúdium. To zahŕňa:

- ❖ Kognitívny vývoj: Budovanie pevných základov v základných akademických zručnostiach, ako je čítanie, písanie a matematika.
- ❖ Motorický a afektívny vývoj: Podporovanie fyzickej aktivity a emocionálnej pohody.
- ❖ Univerzálnu formáciu: Rozvoj sociálnych, umeleckých a vedeckých zručností na podporu všestranného vzdelávania.

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p>Základné vzdelávanie je v súlade s hlavnými cieľmi stanovenými v dekréte o misiách (24. júla 1997) a je kľúčové pri vytváraní základov pre akademickú dráhu študentov. Medzi hlavné ciele patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporovanie spolupráce a expresívneho prostredia v triede, ktoré podporuje spontánnosť a skupinovú interakciu. - Pestovanie zvedavosti, schopnosti riešiť problémy a vášne pre učenie. - Podpora osobného rastu, sebapotvrdenia a sociálnej participácie študentov z rôznych prostredí. 	<p>Školy musia vytvoriť vzdelávacie prostredie v súlade so svojou pedagogickou víziou a podporovať neustále vzdelávanie žiakov. Toto prostredie by malo byť prispôsobené vývojovým potrebám študentov, malo by zabezpečovať neustálu podporu a rôznorodú škálu vzdelávacích príležitostí. Základné školstvo má za úlohu vzdelávať všetkých žiakov, poskytovať trvalé</p>

<p>- Vytváranie inkluzívnej atmosféry, v ktorej sa každé dieťa cíti ocenené, uznané a má možnosť zapojiť sa do spoločnosti.</p> <p>Základné vzdelávanie uprednostňuje základné zručnosti, ako je čítanie, matematika a riešenie problémov, a zabezpečuje, aby žiaci prostredníctvom rozmanitých vzdelávacích aktivít plnili ciele povinného vzdelávania.</p> <p>Tvorí neoddeliteľnú súčasť spoločného základu, ktorý sa vzťahuje na predprimárne až sekundárne vzdelávanie a jeho cieľom je poskytnúť študentom základné vedomosti, zručnosti a kompetencie pre celoživotné vzdelávanie a občianstvo. Patrí sem podpora kritického myslenia, podpora radosti z učenia a rozvíjanie rôznych aspektov osobnosti a sociálnej identity.</p> <p>Referenčné príručky slúžia ako základ učebných osnov a presne vymedzujú, čo by sa mali žiaci naučiť v rôznych fázach školskej dochádzky. Zabezpečujú súdržnosť a progresivitu vo vzdelávaní, formujú následné učebné plány a vyučovacie postupy. Tieto príručky majú zásadný význam pri definovaní očakávaní v oblasti vzdelávania a slúžia ako zmluva medzi školou a spoločnosťou.</p> <p>Spoločný základ sa zameriava na osem kľúčových oblastí vrátane jazyka, matematiky, prírodných a humanitných vied, telesnej výchovy, tvorivosti a učebných zručností. V týchto oblastiach sa uvádzajú základné vedomosti a zručnosti, ktoré by mali žiaci získať na konci základného vzdelávania, s cieľom pripraviť ich na komplexnú globalizovanú spoločnosť.</p>	<p>poradenstvo a rozširovať podporné služby čo najväčšiemu počtu žiakov.</p>
--	--

Strategické ciele v oblasti vzdelávania súvisiace s učebnými plánmi a učebnými osnovami učiteľských profesií

- ❖ **Vývoj učebných osnov:** Vytváranie flexibilných, inkluzívnych a komplexných učebných osnov, ktoré zohľadňujú rôzne vzdelávacie potreby a preferencie. To zahŕňa všeobecné, technické, umelecké a odborné vzdelávacie prúdy v stredoškolskom vzdelávaní.
- ❖ **Inovácia a relevantnosť:** Zabezpečenie aktuálnosti učebných plánov v súlade so súčasnými poznatkami a postupmi, integrácia technológií a príprava študentov na moderný trh práce.
- ❖ **Kultúrna a jazyková súdržnosť:** Vzdelávanie v príslušných jazykoch spoločenstiev a podpora kultúrneho povedomia.

Učiteľské povolanie

- ❖ **Profesionálny rozvoj:** Ponúkať učiteľom príležitosti na neustály odborný rozvoj, aby si zlepšili svoje zručnosti a prispôbili sa novým vzdelávacím metódam a technológiám.
- ❖ **Podpora a zdroje:** Poskytovanie primeranej podpory a zdrojov učiteľom vrátane materiálov, školení a poradenstva.
- ❖ **Pohoda učiteľov:** Zabezpečenie priaznivého pracovného prostredia, ktoré podporuje pohodu a profesionálnu spokojnosť pedagógov.

Strategické ciele v oblasti vzdelávania súvisiace s občianskou výchovou a dobrovoľníctvom

- ❖ **Občianska výchova:** Podporovať občianske povedomie a zodpovednosť žiakov. Zahŕňa vyučovanie hodnôt demokracie, ľudských práv a sociálnej spravodlivosti a podporu aktívnej účasti v komunite.
- ❖ **Dobrovoľníctvo:** Podporovať študentov, aby sa zapájali do dobrovoľníckych aktivít ako spôsobu, ako prispieť spoločnosti a rozvíjať zmysel pre sociálnu zodpovednosť. Toto je začlenené do učebných osnov s cieľom doplniť akademické učenie praktickou účasťou v komunite.
- ❖ **Sociálno-emocionálny rozvoj:** Podpora sociálno-emocionálneho rozvoja žiakov s cieľom podporiť empatiu, spoluprácu a pocit spolupatričnosti ku komunite.

Zdroj:

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-french-community/overview#:~:text=bývanie%20v%20Belgicku.,Vzdelávanie%20je%20povinné%20od%205%20do%2018.,inštitúcia%20s%20časťou%20čas%20zamestnania.>

Vzdelávacie priority

Belgicko sa počas svojho predsedníctva v Rade Európskej únie od januára do júna 2024 zameria na štyri kľúčové priority v oblasti vzdelávania:

- ❖ mobilita
- ❖ digitálne vzdelávanie
- ❖ politika založená na dôkazoch
- ❖ a podpora celoživotného vzdelávania.

Úsilie sa sústreďuje na zvýšenie mobility učiacich sa a pedagógov, aktualizáciu rámca EÚ pre mobilitu vo vzdelávaní, zlepšenie digitálnych zručností a súkromia vo vzdelávaní a zdôraznenie významu celoživotného vzdelávania prostredníctvom konferencií a diskusií o overovaní predchádzajúceho vzdelávania, akreditácii a flexibilných cestách.

Zdroj: <http://www.eun.org/news/detail?articleId=11090988>

Kľúčoví aktéri v oblasti vzdelávania:

Belgický štát: Vzdelávanie v Belgicku je do veľkej miery riadené tromi jazykovými komunitami: flámsky, francúzsky a nemecky hovoriaca komunita. Úloha federálnej vlády je obmedzená na špecifické oblasti, ako je určenie začiatku a konca povinnej školskej dochádzky.

Spoločenstvá: Belgicko má tri jazykové komunity, z ktorých každá má svoj vlastný vzdelávací systém. Každé spoločenstvo je zodpovedné za organizáciu, financovanie a reguláciu svojho vzdelávacieho systému vrátane tvorby učebných osnov a riadenia učiteľov:

Flámske spoločenstvo: riadi vzdelávanie vo Flámsku a flámsky hovoriace inštitúcie v Bruseli.

Francúzska komunita: dohľad nad vzdelávaním vo Valónsku a francúzsky hovoriacimi inštitúciami v Bruseli.

Nemecky hovoriace spoločenstvo: zodpovednosť za vzdelávanie v nemecky hovoriacom regióne.

Mimovládne organizácie a organizácie občianskej spoločnosti: Hrajú rozhodujúcu úlohu pri presadzovaní spravodlivého vzdelávania, podpore marginalizovaných skupín a rozvoji mimoškolských programov, ktoré dopĺňajú formálne vzdelávanie.

Agentúry pre medzinárodnú spoluprácu: Agentúry ako OECD a Európska únia ovplyvňujú belgické vzdelávanie prostredníctvom porovnávacích štúdií, politických odporúčaní a financovania vzdelávacích projektov. Ich správy a hodnotenia často formujú politiky vzdelávania na národnej a komunitárnej úrovni.

Podniky: Zapojenie podnikov do vzdelávania sa týka predovšetkým odborného vzdelávania a partnerstiev so školami a univerzitami s cieľom zosúladiť výsledky vzdelávania s potrebami trhu práce. Podniky tiež investujú do iniciatív STEM s cieľom podporiť rozvoj zručností, ktoré spĺňajú požiadavky priemyslu

Univerzity a výskumné centrá: Tieto inštitúcie sú kľúčové pre vysokoškolské vzdelávanie a výskum. Prispievajú k vzdelávacej politike prostredníctvom výskumu, odbornej prípravy učiteľov a vývoja nových vzdelávacích metodík. Spolupracujú aj s medzinárodnými výskumnými sieťami a zúčastňujú sa na rôznych vzdelávacích programoch EÚ.

Vzdelávacie siete:

Francúzske spoločenstvo	Flámske spoločenstvo
<p><u>Vo Francúzskom spoločenstve existujú tri vzdelávacie siete</u></p> <p>- <u>Verejné vzdelávanie</u> je oficiálne vzdelávanie organizované francúzskym spoločenstvom. Musí rešpektovať filozofické a náboženské názory všetkých rodičov.</p> <p>- <u>Štátom podporované verejné vzdelávanie</u>, ktoré prevádzkujú obecné alebo krajské orgány;</p> <p>- <u>Štátom podporované súkromné vzdelávanie</u> organizuje súkromná osoba alebo organizácia. Sieť tvoria predovšetkým katolícke školy. Popri cirkevných školách zahŕňa aj školy, ktoré nie sú spojené s náboženstvom, napr. alternatívne školy (na základe myšlienok Freineta, Montessoriovej alebo Steinerja), ktoré uplatňujú špecifické vyučovacie metódy.</p>	<p>Vo Flámsku existujú tri vzdelávacie siete:</p> <p>- <u>GO! Vzdelávanie</u> je oficiálne vzdelávanie organizované Flámskym spoločenstvom. V ústave sa stanovuje povinnosť neutrality pre GO! Education.</p> <p>- <u>Štátom podporované verejné vzdelávanie</u> zahŕňa školy, ktoré spravujú obecné alebo provinčné orgány.</p> <p>- <u>Štátom podporované súkromné vzdelávanie</u> organizuje súkromná osoba alebo organizácia. Sieť tvoria predovšetkým katolícke školy. Popri cirkevných školách zahŕňa aj školy, ktoré nie sú spojené s náboženstvom, napr. alternatívne školy (na základe myšlienok Freineta, Montessoriovej alebo Steinerja), ktoré uplatňujú špecifické vyučovacie metódy.</p>

Zdroje:

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-french-community/overview#:~:text=bývanie%20v%20Belgicku.,Vzdelávanie%20je%20povinné%20od%205%20do%2018.,inštitúcia%20s%20časti%20čas%20zamestnania.>

<https://gpseducation.oecd.org/CountryReports?primaryCountry=BEL>

<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d93ed6c1-en/index.html?itemId=/content/component/d93ed6c1-en>

<https://www.expatica.com/be/education/children-education/education-in-belgium-100088/>

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

Táto téma je najživšia na stredných a vysokých školách, menej na základných školách, hoci aj tam sa ponúka service learning. V Belgicku existujú rôzne iniciatívy, ktoré podporujú service learning a sociálno-výchovné postupy práve v primárnom vzdelávaní. Tu je niekoľko významných programov:

- ❖ KU Leuven začlenila do svojho vzdelávacieho rámca komunitné vzdelávanie. Hoci je tento model primárne zameraný na vysokoškolské vzdelávanie, inšpiroval podobné prístupy aj v základnom vzdelávaní, pričom podporuje študentov, aby sa zaoberali komunitnými problémami a aplikovali svoje poznatky v reálnom svete. Webová stránka: <https://www.kuleuven.be/english>
- ❖ Flámske ministerstvo školstva podporuje rôzne iniciatívy, ktoré integrujú sociálno-výchovné postupy do učebných osnov. Tieto iniciatívy sa zameriavajú na podporu občianskej angažovanosti, environmentálneho povedomia a sociálnej zodpovednosti žiakov základných škôl. Školy sa napríklad často zapájajú do projektov, ako sú školské záhrady, čistenie obce a aktivity v oblasti sociálnych služieb, ktoré podporujú tieto hodnoty. Webová stránka: <https://onderwijs.vlaanderen.be/>
- ❖ Škola bez rasizmu (School Zonder Racisme) je národná iniciatíva zameraná na podporu rozmanitosti a boj proti rasizmu v školách. Poskytuje zdroje a podporu školám pri zavádzaní antirasistických vzdelávacích postupov a zapájajú žiakov do aktivít, ktoré podporujú inkluzívnosť. Ich aktivity zahŕňajú: workshopy, informačné kampane a projekty spolupráce s miestnymi komunitami na podporu porozumenia a rešpektu medzi žiakmi. Webová stránka: <https://www.schoolzonderracisme.be/>
- ❖ Mnohé základné školy v Belgicku nezávisle rozvíjajú sociálno-vzdelávacie projekty prispôbené miestnym komunitám. Tieto projekty často zahŕňajú partnerstvá s miestnymi organizáciami, rodičmi a komunitnými lídrami. Príklady zahŕňajú: environmentálne projekty (napr. recyklačné programy, školské záhrady), sociálne projekty (napr. návšteva miestnych centier pre seniorov, dni komunitnej práce) a kultúrne projekty (napr. multikultúrne veľtrhy, programy jazykových výmen).
- ❖ Medzinárodná škola Montgomery v Bruseli ponúka komplexný program International Baccalaureate (IB) vrátane programu PYP (Primary Years Programme). Tento učebný plán kladie dôraz na učenie založené na skúmaní a kritickom myslení a je v súlade so zásadami service learningu, pretože podporuje študentov, aby sa zapájali do riešenia reálnych problémov a komunitných projektov.

Service learning na základných školách v budúcnosti

Neexistujú žiadne oficiálne informácie, ale ako všeobecné argumenty pre a proti by mohli slúžiť nasledujúce argumenty.

V nasledujúcom texte sú uvedené dôvody, prečo môže byť service learning v Belgicku vhodným postupom:

- ❖ Belgický vzdelávací systém kladie dôraz na holistický rozvoj, ktorý okrem akademických zručností zahŕňa aj sociálne a občianske kompetencie. Service learning do tohto rámca dobre zapadá, pretože podporuje osobnostný rast, sociálnu zodpovednosť a angažovanosť žiakov základných škôl v komunite.
- ❖ Niektoré miestne belgické školy sa už zapájajú do sociálno-výchovných postupov. Bežné sú napríklad projekty zahŕňajúce starostlivosť o životné prostredie alebo komunitné služby, ktoré možno rozšíriť na štruktúrovanejšie programy service learningu.
- ❖ Belgický vzdelávací rámec už teraz podporuje inovatívne vyučovacie metódy.
- ❖ Multikultúrny a viacjazyčný kontext Belgicka ponúka bohaté prostredie pre service learning. Túto rozmanitosť možno využiť na vytvorenie zmysluplných projektov komunitnej služby, ktoré podporujú kultúrne porozumenie a sociálnu súdržnosť.
- ❖ Belgicko už uplatňuje niekoľko sociálno-výchovných postupov, ktoré kladú dôraz na rozvoj osobných a sociálnych zručností. Programy zamerané na znevýhodnených žiakov a zamerané na zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky predstavujú základ, na ktorom možno stavať service learning.

V nasledujúcom texte sú načrtnuté výzvy pri zavádzaní service learningu v Belgicku:

- ❖ Začlenenie service learning do existujúcich učebných osnov môže byť náročné. Učitelia môžu potrebovať ďalšie školenia, aby mohli efektívne začleniť projekty komunitnej služby do svojich vyučovacích metód. Zabezpečenie súladu aktivít service learningu s akademickými cieľmi a štandardmi si vyžaduje starostlivé plánovanie a koordináciu.
- ❖ Efektívne service learningové projekty si môžu vyžadovať značné zdroje vrátane času, finančných prostriedkov a partnerstiev s komunitou. Školy, najmä tie v oblastiach s nedostatočnými zdrojmi, by mohli mať problémy s pridelením potrebných zdrojov bez ďalšej podpory.
- ❖ Úspešný service learning závisí od silných partnerstiev medzi školami a komunitou. Nadviazanie a udržiavanie týchto vzťahov môže byť náročné, najmä v oblastiach, kde sú zdroje komunity obmedzené alebo kde chýba povedomie o výhodách takejto spolupráce.

Service learning má významný potenciál pre základné školy v Belgicku, pretože je v súlade so vzdelávacími cieľmi krajiny, ktorými sú holistický rozvoj a inkluzívne vzdelávanie. Existujúce podporné štruktúry z programov EÚ a miestnych iniciatív ďalej posilňujú jeho uskutočniteľnosť. Úspešná implementácia si však bude vyžadovať riešenie problémov súvisiacich so začlenením do učebných osnov, pridelovaním zdrojov, odbornou prípravou učiteľov a zapojením komunity. Pri strategickom plánovaní a primeranej podpore môže service learning výrazne obohatiť vzdelávacie skúsenosti belgických žiakov základných škôl a podporiť ich rast ako aktívnych a angažovaných občanov.

Zdroj: <https://education.stateuniversity.com/pages/156/Belgium-TEACHING-PROFESSION.html>

4.2. Bosna a Hercegovina

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

BiH sa skladá z dvoch entít (Republika srbská a Federácia BiH) a okresu Brčko v BiH.

Sektor vzdelávania v Bosne a Hercegovine odráža štátnu ústavu. Je vymedzený [ústavou Bosny a Hercegoviny](#), ústavami entít, kantónov a štatútom okresu Brčko v Bosne a Hercegovine, ktoré upravujú zákonné kompetencie v oblasti vzdelávania.

V súlade s tým je v Bosne a Hercegovine dvanásť zodpovedných vzdelávacích inštitúcií:

- ❖ [Ministerstvo školstva a kultúry Republiky Srbskej \(Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske\)](#),
- ❖ Desať kantónálnych ministerstiev školstva vo Federácii Bosny a Hercegoviny a
- ❖ Oddelenie pre vzdelávanie vlády okresu Brčko ([Odjeljenje za obrazovanje u Vladi Brčko Distrikta BiH](#))

Republika srbská má centralizovanú vládu a jedno ministerstvo školstva. Federácia BiH má decentralizovanú vládu a skladá sa z desiatich kantónov, pričom každý kantón má vlastné ministerstvo školstva. Federálne ministerstvo školstva a vedy má len koordinačnú úlohu. Okres Brčko v BiH má vládu s rezortmi. Jedným z týchto oddelení je Oddelenie pre vzdelávanie.

Koordinačnú úlohu majú aj ďalšie dve ministerstvá:

- ❖ [Federálne ministerstvo školstva a vedy \(Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke\)](#) okrem iného koordinuje činnosti v rámci Federácie BiH medzi desiatimi kantónmi.
- ❖ Na štátnej úrovni existuje Ministerstvo pre [občianske záležitosti Bosny a Hercegoviny \(Ministarstvo civilnih poslova BiH\)](#), ktorého úlohou je koordinovať aktivity v rámci všetkých vzdelávacích inštitúcií v Bosne a Hercegovine. V súlade so zákonom je MoCA zodpovedné za vykonávanie činností a úloh v rámci jurisdikcie BiH súvisiacich s definovaním základných princípov koordinácie činností, harmonizáciou plánov orgánov entít a definovaním stratégie na medzinárodnej úrovni, okrem iného aj v oblasti vzdelávania.

Na štátnej úrovni existujú aj:

- ❖ [Agentúra pre rozvoj vysokoškolského vzdelávania a zabezpečenie kvality \(Agencija za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđenje kvaliteta\)](#)
- ❖ [Centrum pre informovanie a uznávanie kvalifikácií vo vysokoškolskom vzdelávaní \(Centar za informisanje i priznavanje kvalifikacija iz oblasti visokog obrazovanja\)](#) a
- ❖ Na úrovni Bosny a Hercegoviny bola zriadená [Agentúra pre predškolské, základné a stredné vzdelávanie](#) (Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje).

Boli vytvorené aj orgány pre koordináciu sektora vzdelávania vrátane Konferencie ministrov školstva Bosny a Hercegoviny a Rady pre všeobecné vzdelávanie v Bosne a Hercegovine.

Bola zriadená aj Konferencia rektorov Bosny a Hercegoviny, ktorá definuje a zastupuje spoločné záujmy univerzít v Bosne a Hercegovine, spolupracuje so vzdelávacími inštitúciami v Bosne a Hercegovine a pôsobí ako poradný orgán pri realizácii reformy vysokoškolského vzdelávania.

V Bosne a Hercegovine žijú tri národy a tri úradné jazyky: Bosniansky, chorvátsky a srbsky. Vyučujú sa v škole ako materinský jazyk.

Strategické ciele vnútroštátnych politík

Inštitucionálny obraz sektora vzdelávania v Bosne a Hercegovine je odrazom štátnej regulácie, ktorá je definovaná Ústavou Bosny a Hercegoviny, ústavami entít a kantónov a Štatútom okresu Brčko v Bosne a Hercegovine a na základe ktorej sú vymedzené kompetencie v oblasti vzdelávania. V súlade s tým majú príslušné vzdelávacie orgány v Bosne a Hercegovine svoje vlastné zákony a stratégie, ako aj ďalšie podzákonné predpisy, ktoré vymedzujú zásady a normy všetkých úrovní vzdelávania.

V oblasti vzdelávania Ministerstvo pre občianske záležitosti Bosny a Hercegoviny v rámci svojej pôsobnosti v spolupráci s príslušnými vzdelávacími a inými orgánmi vypracovalo a prijalo niekoľko stratégií, ktoré definujú rôzne úrovne vzdelávania. V súčasnosti sú na úrovni BiH platné tieto strategické dokumenty:

- ❖ **Usmernenia na zlepšenie online výučby a kombinovanej výučby pre vzdelávacie systémy v Bosne a Hercegovine v kontexte kvalitného (a) inkluzívneho vzdelávania**

Mimoriadna situácia spôsobená pandemiou Covid-19 výrazne ovplyvnila realizáciu vzdelávacieho procesu. Prechod od tradičného modelu vyučovania v triede k vyučovaniu vo virtuálnom prostredí priniesol mnohé výzvy, ktorým museli čeliť všetky zainteresované strany vzdelávacieho procesu: žiaci/študenti, učitelia, rodičia a dokonca aj tvorcovia vzdelávacej politiky a kompetentné orgány v oblasti vzdelávania.

V kontexte Bosny a Hercegoviny (BaH) bol samotný proces zmeny legislatívneho rámca, t. j. podzákonných predpisov, ktoré by zabezpečili možnosť realizovať vyučovanie prostredníctvom internetu (pričom sa stále hovorilo o kvalite vzdelávacej práce), zložitý a niesol so sebou rozdiely na úrovni administratívnych jednotiek. Prehľad zmien v podzákonných predpisoch na úrovni administratívnych jednotiek je k dispozícii v Prehľadovej štúdii o kvalite dištančného a kombinovaného vzdelávania v základnom a strednom vzdelávaní (a ZITO) v Bosne a Hercegovine počas pandémie koronavírusu (UNICEF, 2021a) a v Prehľadovej štúdii o kvalite dištančného vzdelávania vo vysokoškolskom vzdelávaní v Bosne a Hercegovine počas pandémie COVID-19 (UNESCO, 2021). V štúdiách sa uvádza, že príslušné vzdelávacie orgány umožnili relatívne rýchle zriadenie tried, pokiaľ ide o právno-administratívny aspekt, a že väčšina prekážok bola včas odstránená vďaka rýchlym zásahom príslušných vzdelávacích orgánov a vlád s cieľom zabezpečiť kontinuitu vzdelávania.

- ❖ **Zlepšenie kvality a relevantnosti odborného vzdelávania a prípravy v Bosne a Hercegovine vo svetle záverov z Rigy (na obdobie 2021-2030).** Investíciami do odborného vzdelávania a prípravy na všetkých úrovniach štátnej správy orgány Bosny a

Hercegoviny vytvoria vysokokvalitné a dostupné počiatočné vzdelávanie, ktoré budú študenti, ich rodičia aj celá spoločnosť považovať za atraktívne. Odborné vzdelávanie a príprava by mali zabezpečiť uznávané a kvalitné kvalifikácie a kľúčové a špecifické technické kompetencie uznávané na trhu práce, ktoré zabezpečia pokrok a hospodársky rast. V záujme dosiahnutia tohto cieľa Ministerstvo pre občianske záležitosti Bosny a Hercegoviny iniciovalo činnosti súvisiace s vypracovaním dokumentu ""Zlepšenie kvality a relevantnosti odborného vzdelávania a prípravy v Bosne a Hercegovine - vo svetle záverov z Rígy - na obdobie 2021 - 2030"".

- ❖ **Priority v integrácii podnikateľského vzdelávania a podnikateľských kľúčových kompetencií do vzdelávacích systémov v Bosne a Hercegovine (2021 - 2030)** - Cieľom dokumentu je harmonizovať priority a ďalšie kroky v rozvoji podnikateľského vzdelávania a podnikateľských kompetencií v súlade s príslušnými kľúčovými politikami EÚ definovanými v Európskom rámci pre podnikateľské kompetencie. Aktivity na príprave dokumentu sa realizovali za účasti tvorcov vzdelávacích politík a odborníkov na vzdelávanie - zástupcov príslušných ministerstiev, pedagogických ústavov, vzdelávacích inštitúcií a učiteľov.
- ❖ Bola prijatá **Platforma pre rozvoj predškolského vzdelávania v Bosne a Hercegovine na obdobie 2017 - 2022** - Ministerstvo pre občianske záležitosti Bosny a Hercegoviny v spolupráci s príslušnými vzdelávacími orgánmi v Bosne a Hercegovine v období rokov 2015 - 2016 s podporou UNICEF v Bosne a Hercegovine intenzívne pracovalo na dokumente Platformy pre rozvoj predškolského vzdelávania v Bosne a Hercegovine na obdobie 2017 - 2022, ktorý bol dokončený v apríli 2016. Rada ministrov Bosny a Hercegoviny prijala 4. decembra 2017 dokument Platforma pre rozvoj predškolského vzdelávania v Bosne a Hercegovine na obdobie rokov 2017 - 2022.
- ❖ **Východiská kvalifikačného rámca v Bosne a Hercegovine**, úvodný dokument procesu budovania a vytvárania kvalifikačného rámca na základe európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie, je rámcom pre činnosť všetkých inštitúcií a jednotlivcov, ktorí sa v súlade so svojimi kompetenciami podieľajú na procese prípravy kvalifikačného rámca. Východiská uvedené v tomto dokumente sú zároveň návodom na harmonizáciu predpisov upravujúcich oblasť základného, stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania, t. j. celoživotného vzdelávania, ako aj na lepšie prepojenie zmien a potrieb trhu práce so vzdelávacími programami v Bosne a Hercegovine.
- ❖ **Akčný plán prípravy a implementácie kvalifikačného rámca v Bosne a Hercegovine na obdobie rokov 2014 - 2020** je pracovný plán všetkých hlavných činností na prípravu a implementáciu kvalifikačného rámca v Bosne a Hercegovine pre všetky inštitúcie a osoby, ktoré sa v súlade so svojimi kompetenciami podieľajú na príprave a implementácii kvalifikačného rámca v Bosne a Hercegovine. Kvalifikačný rámec je nástroj potrebný na zabezpečenie rovnakého používania a uplatňovania štandardov: vzdelávania a povolania, výsledkov vzdelávania, kvalifikácie, kompetencií a certifikácie poskytovateľov vzdelávania.
- ❖ **Zásady a normy vo vzdelávaní dospelých v Bosne a Hercegovine (2014)** predstavujú právny základ pre činnosť vzdelávacích a iných orgánov - zodpovedných orgánov, inštitúcií, organizácií a jednotlivcov na všetkých úrovniach verejnej správy v Bosne a Hercegovine

ako rámec pre iniciovanie, realizáciu a koordináciu ich činností v oblasti vzdelávania dospelých v súlade so stanovenou jurisdikciou. Zásady a normy vzdelávania dospelých stanovujú spoločné zásady a normy, z ktorých vychádzajú, vypracúvajú, vykonávajú a koordinujú politiky a právne predpisy týkajúce sa vzdelávania dospelých v celej Bosne a Hercegovine, monitorujú, hodnotia a posudzujú situáciu v tejto oblasti a rokujú, navrhujú a prijímajú opatrenia na jej zlepšenie. Základné princípy a normy definujú Zásady a normy vzdelávania dospelých, nadväzujú na medzinárodné a európske zásady a normy v oblasti vzdelávania dospelých a rešpektujú špecifickú ekonomického, sociálneho a kultúrneho kontextu v Bosne a Hercegovine.

- ❖ **Strategická platforma pre rozvoj vzdelávania dospelých v kontexte celoživotného vzdelávania v Bosne a Hercegovine na obdobie rokov 2014 - 2020** predstavuje právny rámec a základ pre činnosť a spoluprácu príslušných orgánov, inštitúcií, organizácií a jednotlivcov na všetkých úrovniach verejnej správy v Bosne a Hercegovine v oblasti prijímania a plnej implementácie potrebných strategických a/alebo iných rozvojových dokumentov a vzdelávania dospelých. Strategická platforma určuje globálne smery vzdelávania dospelých v Bosne a Hercegovine na obdobie rokov 2014 - 2020. ako spoločná platforma pre rozvoj moderných politík vzdelávania dospelých v Bosne a Hercegovine, ktoré vychádzajú z koncepcie celoživotného vzdelávania. Strategická platforma vytvára základ pre systematický medzisektorový prístup k strategickému plánovaniu rozvoja vzdelávania dospelých v Bosne a Hercegovine a iniciuje potrebné reformné procesy v tejto oblasti, ktoré by mali prispieť k väčšej konkurencieschopnosti na trhu vedomostí a práce, k zvýšeniu mobility a profesijnej flexibility jednotlivca a k sociálno-ekonomickej revitalizácii.
- ❖ **Plán implementácie smernice EÚ o regulovaných povolaniach 2005/36/ES a 2013/55/EÚ** bol vypracovaný na základe predtým vypracovanej analýzy nedostatkov, v ktorej bola vykonaná analýza právnych predpisov v Bosne a Hercegovine vo vzťahu k požiadavkám smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES o regulovaných povolaniach a zmenám smernice 2013/55/EÚ. Implementácia odporúčaní z plánu zvyšuje úroveň harmonizácie príslušných vnútroštátnych právnych predpisov so smernicou EÚ v súlade s ňou, čo je určite zodpovednosťou Bosny a Hercegoviny na jej ceste k členstvu v EÚ.
- ❖ **Priority rozvoja vysokoškolského vzdelávania v Bosne a Hercegovine na obdobie rokov 2016 - 2026** predstavujú hlavné opatrenia a aktivity, ktoré je potrebné v Bosne a Hercegovine realizovať s cieľom posilniť rozvoj vysokoškolského vzdelávania na jednej strane a na druhej strane dosiahnuť plné začlenenie do európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania. Priority rozvoja vysokoškolského vzdelávania sú rozdelené do siedmich kľúčových oblastí: dobrá správa a riadenie, zdroje, integrácia trhu práce a vysokoškolského vzdelávania, kvalifikačné normy, skúsenosti študentov, internacionalizácia a štatistika.

Na činnosti vykonávané v rámci bolonského procesu reformy vysokoškolského vzdelávania dohliada a vykonáva ich orgán s názvom Bolonská skupina pre monitorovanie (BFUG). Skupina je zodpovedná za prípravu všetkých dokumentov pre konferenciu ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelávanie v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, ktorá sa koná každé dva roky a pozostáva zo zástupcov - expertov jednotlivých členských krajín bolonského

procesu. Skupina slúži bolonskému sekretariátu a hostiteľská krajina sekretariátu sa každé dva roky strieda.

Agentúra pre predškolské, základné a stredoškolské vzdelávanie vypracovala Spoločné základné učebné osnovy pre občianske vzdelávanie, ktoré definujú výsledky vzdelávania ako základ pre zlepšenie existujúcich učebných osnov v Bosne a Hercegovine.

Príslušné ministerstvá pre správu a riadenie zákonov o dobrovoľníctve v Bosne a Hercegovine sú: [Ministerstvo spravodlivosti FBiH](#) a [Ministerstvo rodiny, mládeže a športu RS](#).

Neexistujú žiadne vnútroštátne ani regionálne orgány zodpovedné za dobrovoľníctvo a väčšinu dobrovoľníckych činností spravujú a riadia mládežnícke mimovládne organizácie (MVO) a organizácie občianskej spoločnosti (OOS).

Vzdelávacie priority

Reformné procesy v Bosne a Hercegovine sa uskutočňujú v spolupráci so všetkými 14 príslušnými vzdelávacími inštitúciami. Tieto činnosti koordinuje Ministerstvo pre občianske záležitosti Bosny a Hercegoviny, pod ktoré patrí aj sektor vzdelávania. Príslušné vzdelávacie orgány majú úplnú autonómiu pri regulácii svojho vzdelávacieho systému. Koordinácia činností zo štátnej úrovne poskytuje podporu všetkým aktérom pri zlepšovaní týchto procesov.

Cieľom reformných procesov je zlepšiť kvalitu vzdelávania, podporiť rovnosť a prístup k vzdelávaniu prostredníctvom zlepšenia inkluzívneho vyučovania, podpory pedagogických a iných zamestnancov, zlepšenia prechodu medzi rôznymi stupňami vzdelávania a ľahšieho prístupu na trh práce.

Programy na podporu service learning alebo podobných projektov

[Medzinárodné združenie "Interaktívne otvorené školy"](#) od svojho vzniku podporuje školy, učiteľov a ďalšie zainteresované strany v ich úsilí o premenu vzdelávacieho procesu na efektívne prostredie na učenie a vyučovanie, v centre ktorého sú deti. Organizácia začala pracovať v roku 2004 z vôle učiteľov z Bosny a Hercegoviny, Chorvátska a Srbska a naše prvé kroky sa týkali interkulturality a súdržnosti medzi učiteľmi z troch krajín. Primárne sa zameriavame na proces vyučovania a učenia sa v škole a na to, ako môže byť tento proces zážitkový, pútavý pre deti (žiakov) a ovplyvňujúci ich celostný rozvoj. Organizácia ponúka rôznorodé školenia pre učiteľov, vedenie školy, rodičovskú komunitu v rámci školy a miestnu komunitu (v spolupráci so školou) v celej Bosne a Hercegovine i mimo nej. Taktiež ponúkajú sieťové podujatia, poradenstvo a inú podporu školám. V podstate podporujú hodnoty participatívnej demokracie, inklúzie, rozmanitosti a tvorivosti a ponúkané prístupy a metódy vyučovania odrážajú tieto hodnoty. Ponúkame napríklad školenia o kooperatívnom vyučovaní, projektovom vyučovaní a Service-Learning - metódach, ktoré podporujú vysokú mieru účasti/zapojenia, spoluvytvárania a prepojenia. Pedagogika Service-Learning ponúka hlboké a pôsobivé vzdelávacie skúsenosti pre študentov, učiteľov a komunitu, preto ju od roku 2009 propagujeme a aktívne šírimo v Bosne a Hercegovine. Na našom programe Service-Learning - učenie prostredníctvom angažovanosti sa zúčastnilo viac ako 100 škôl a 1000 učiteľov. kontakt: muios@ioskole.net alebo cee.sl.award@oiskole.net

Zoznam referencií:

<https://epale.ec.europa.eu/en/nss/national-support-services-bosnia-and-herzegovina>

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/bosnia-and-herzegovina/overview>

4.3 Chorvátsko

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

Chorvátsky vzdelávací systém pozostáva z predškolského, základného, stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania, ako aj zo vzdelávania dospelých s cieľom umožniť optimálny rozvoj potenciálu každého študenta, zamerať sa na osobný rozvoj, vstup na trh práce a pripravenosť na celoživotné vzdelávanie. Vzdelávanie v Chorvátsku je prístupné každému za rovnakých podmienok na základe jeho schopností, pričom povinné vzdelávanie je bezplatné. Súkromné školy a univerzity sa môžu zakladať podľa príslušného právneho rámca a univerzity majú zaručenú autonómiu, ktorá im umožňuje nezávisle rozhodovať o svojej štruktúre, organizácii a činnosti.

Vzdelávací systém v Chorvátsku riadi ministerstvo vedy a vzdelávania. V sektoroch predškolského a ranného vzdelávania, základného a stredoškolského vzdelávania sa ministerstvo zaoberá rozvojom systému, národnými učebnými plánmi, normami a štandardmi, štandardmi žiakov, inšpekčnou kontrolou, zriaďovaním inštitúcií a dohľadom nad nimi, ako aj zabezpečením finančných a materiálnych podmienok na prevádzku a vzdelávanie žiakov s cieľom získať odborné vedomosti a zručnosti. V oblasti vysokoškolského vzdelávania ministerstvo dohliada na rozvoj vysokoškolského vzdelávania, implementáciu národných stratégií a programov a monitorovanie a zabezpečovanie finančných a materiálnych podmienok pre vysokoškolské inštitúcie.

V Chorvátsku je vzdelávanie primárne centralizovaným systémom, ktorý riadi ministerstvo vedy a vzdelávania a národné agentúry, hoci existujú aj decentralizované funkcie, ktoré vykonávajú zriaďovatelia predškolských, základných a stredných vzdelávacích inštitúcií.

Okrem ministerstva k ďalším inštitúciám, ktoré sa podieľajú na realizácii vzdelávacích politík, monitorovaní, hodnotení, rozvoji systému a tvorbe programov v rôznych aspektoch chorvátskeho vzdelávacieho systému, patria Agentúra pre vzdelávanie a prípravu učiteľov (AZOO), Agentúra pre odborné vzdelávanie a prípravu a vzdelávanie dospelých (ASOO), Agentúra pre vedu a vysokoškolské vzdelávanie (AZVO), Agentúra pre mobilitu a programy EÚ (AMPEU), Národné centrum pre externé hodnotenie vzdelávania (NCVVO) a Chorvátska akademická a výskumná sieť (CARNET).

Prehľad vzdelávacej štruktúry

Vzdelávací systém v Chorvátsku zahŕňa niekoľko úrovní: predškolské vzdelávanie, základné vzdelávanie, stredoškolské vzdelávanie, vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie dospelých. Jeho cieľom je poskytovať vzdelávacie služby, ktoré každému študentovi umožnia optimálne rozvinúť jeho potenciál, podporiť osobný rozvoj a pripravenosť na trh práce, ako aj celoživotné vzdelávanie.

Vzdelávanie v ranom detstve a predškolská výchova

Predškolská výchova a vzdelávanie sú v Chorvátsku decentralizované a základné práva sú prenesené na miestne a regionálne orgány. Táto úroveň vzdelávania nie je povinná, s výnimkou predškolského programu určeného pre deti pred nástupom do základnej školy. Predškolský program je bezplatný a povinný a trvá jeden pedagogický rok. Systém je rozdelený do troch vzdelávacích cyklov:

- ❖ Od šiestich mesiacov do jedného roka veku
- ❖ Od jedného do troch rokov
- ❖ Od troch rokov do začiatku základnej školy.

Základné vzdelávanie

Základné vzdelávanie v Chorvátsku je jednotný a povinný systém, ktorý trvá osem rokov, začína sa vo veku 6 alebo 7 rokov a končí sa vo veku 14 alebo 15 rokov. Pre žiakov s vývinovými ťažkosťami sú stanovené výnimky, ktoré umožňujú vzdelávanie až do veku 21 rokov. Základné vzdelávanie môže byť štátne alebo súkromné a ponúka bežné a špeciálne programy vrátane programov pre deti s ťažkosťami, alternatívne učebné osnovy (napr. waldorfské alebo Montessori) a vzdelávanie v jazykoch národnostných menšín.

Popri bežných programoch sa uskutočňuje aj umelecké vzdelávanie, ktoré zahŕňa hudbu a tanec. Ďalšia výchovno-vzdelávacia práca sa organizuje ako rozšírená starostlivosť pre žiakov prvého a druhého ročníka a v niektorých školách aj pre žiakov tretieho ročníka. Základné vzdelávanie poskytuje všeobecné vzdelanie a pripravuje žiakov na stredoškolské štúdium, pričom prijatie na stredné školy je založené na priemernom záverečnom hodnotení a niekedy aj na dodatočných prijímacích skúškach.

Stredoškolské vzdelávanie

Stredoškolské vzdelávanie poskytované strednými školami alebo inými verejnými inštitúciami poskytuje študentom potrebné vedomosti a zručnosti pre zamestnanie alebo ďalšie vzdelávanie. Medzi stredné školy patria gymnáziá, umelecké školy a odborné školy. Gymnáziá a umelecké školy majú zvyčajne štvorročné programy, zatiaľ čo odborné školy môžu ponúkať programy trvajúce jeden až päť rokov v závislosti od študijného odboru. Stredoškolské vzdelávanie nie je povinné, ale navštevuje ho väčšina detí, ktoré začínajú vo veku 14 alebo 15 rokov.

Stredné umelecké školy majú aj štvorročné programy, ktoré ponúkajú kompetencie pre zamestnanie alebo ďalšie vzdelávanie. Odborné vzdelávanie umožňuje za určitých podmienok vstup na trh práce alebo ďalšie vzdelávanie.

Horizontálna mobilita, možnosť prechodu medzi podobnými stredoškolskými vzdelávacími programami, je možná prostredníctvom vzdelávania dospelých.

Vyššie vzdelávanie

Vysokoškolské vzdelávanie je regulované Ministerstvom vedy a vzdelávania, ktoré je zodpovedné za rozvoj, strategické plánovanie, finančné podmienky a zabezpečenie kvality prostredníctvom

Agentúry pre vedu a vysokoškolské vzdelávanie (AZVO). Medzi inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré môžu byť verejné alebo súkromné, patria univerzity, fakulty, umelecké akadémie a polytechnické školy. Verejné vysoké školy zriaďuje Chorvátska republika, zatiaľ čo súkromné inštitúcie zakladajú fyzické alebo právnické osoby.

Univerzity môžu ponúkať univerzitné aj odborné študijné programy, zatiaľ čo polytechniky ponúkajú len odborné programy. Vysokoškolské vzdelávanie zabezpečuje rovnaký prístup pre všetkých uchádzačov, pričom prijímacie konanie je zverejnené online.

Vzdelávanie dospelých

Vzdelávanie dospelých zahŕňa programy základného a stredoškolského vzdelávania schválené ministerstvom vedy a vzdelávania. Tieto programy sú rovnocenné s bežnými vzdelávacími programami, ale sú prispôbené pre dospelých. Formálne programy vzdelávania dospelých musia byť overené Agentúrou pre odborné vzdelávanie a prípravu a vzdelávanie dospelých a Ministerstvom vedy a vzdelávania. Od prijatia zákona o vzdelávaní dospelých v roku 2021 bol systém plne zosúladený s chorvátskym kvalifikačným rámcom, pričom sa zaviedli formálne programy na získanie mikrokvalifikácií a uznáva sa predchádzajúce neformálne a informálne vzdelávanie.

Špeciálne vzdelávanie

Špeciálne vzdelávanie žiakov s poruchami učenia je integrované do bežných škôl, pričom úplná alebo čiastočná integrácia závisí od typu a stupňa ťažkostí. Vzdelávanie sa môže poskytovať prostredníctvom bežných, individuálnych alebo špeciálnych programov a vo výnimočných prípadoch v špeciálnych vzdelávacích inštitúciách.

Učiteľské povolanie

Učiteľské povolanie v Chorvátsku sa riadi požiadavkami na vzdelanie a kompetencie, ktoré sú špecifické pre každú funkciu v rámci vzdelávacieho systému. Triedni učitelia musia absolvovať vysokoškolský integrovaný bakalársky a magisterský program vzdelávania učiteľov, vysokoškolský program vzdelávania učiteľov alebo štvorročný program odborného vzdelávania učiteľov s 240 kreditmi ECTS. Predmetoví učitelia v základných školách musia absolvovať vysokoškolský absolventský program, integrovaný bakalársky a magisterský program v príslušnom predmete alebo príslušný odborný absolventský program a získať najmenej 55 ECTS kreditov v oblasti pedagogického vzdelávania. Učitelia odborných predmetov na stredných školách musia absolvovať vysokoškolský absolventský program alebo príslušný odborný absolventský program a mať potrebné pedagogické kompetencie. Asistenti učiteľa musia mať príslušnú stredoškolskú odbornú kvalifikáciu a pedagogickú spôsobilosť. Odborní asistenti a vychovávatelia musia mať ukončený vysokoškolský absolventský program a mať pedagogické kompetencie.

Noví učitelia sú zamestnaní ako stážisti na jeden rok, počas ktorého musia absolvovať štátnu skúšku na získanie učiteľskej licencie. Učitelia a zamestnanci škôl sú povinní neustále si zvyšovať kvalifikáciu prostredníctvom schválených programov v oblasti pedagogiky, didaktiky, pedagogickej psychológie a v príbuzných oblastiach. Pre učiteľov, vychovávateľov, odborných asistentov a riaditeľov škôl sa vyžaduje pracovná licencia s platnosťou na päť rokov, ktorú vydáva Národné

centrum pre externé hodnotenie vzdelávania. Proces obnovenia často zahŕňa preukázanie priebežného odborného rozvoja a trvalej spôsobilosti v ich pedagogickej oblasti.

Nepretržitý odborný rozvoj je povinný pre všetkých učiteľov. Ministerstvo vedy a vzdelávania spolu s Agentúrou pre vzdelávanie a odbornú prípravu učiteľov zabezpečuje rôzne programy a semináre, ktoré učiteľom pomáhajú udržiavať si aktuálne informácie o najnovších vzdelávacích metodikách a postupoch. Učitelia majú k dispozícii špecializované vzdelávacie programy, ktoré im umožňujú ďalej sa špecializovať v oblastiach, ako je inkluzívne vzdelávanie, IKT vo vzdelávaní a nové pedagogické stratégie.

Školy a učiteľov pravidelne kontroluje Agentúra pre vzdelávanie a odbornú prípravu učiteľov, aby sa zabezpečilo dodržiavanie národných noriem. Pri týchto hodnoteniach sa posudzuje kvalita vyučovania, riadenie školy a výsledky žiakov. Učitelia v Chorvátsku majú prístup k rôznym profesijným združeniam, ktoré poskytujú podporu, zdroje a obhajujú učiteľské povolanie. Tieto združenia často zohrávajú úlohu pri tvorbe politiky a profesijných noriem.

Zamestnávanie učiteľov sa riadi vnútroštátnymi pracovnoprávnymi predpismi, ktoré poskytujú istotu zamestnania, spravodlivé mzdy a výhody. Významnú úlohu pri definovaní pracovných podmienok a práv učiteľov zohrávajú aj kolektívne zmluvy medzi vládou a učiteľskými odbormi.

Strategické ciele vnútroštátnych politík

V súlade s víziou načrtnutou v Národnej stratégii rozvoja Chorvátskej republiky do roku 2030 a európskym vzdelávacím rámcom kvalitné vzdelávanie zahŕňa získavanie základných a všestranných zručností, podporu mobility pre každého, podporu viacjazyčnosti a podporu európskeho pohľadu na vzdelávanie. Vzdelávanie sa čoraz viac začleňuje do digitálnej revolúcie a poskytuje špičkové a inkluzívne vzdelávacie príležitosti prostredníctvom šikovného, spravodlivého a efektívneho využívania digitálnych technológií. Konkrétne opatrenia podporia ekologické a digitálne zmeny vo vzdelávaní a odbornej príprave.

Plánované pokračovanie reforiem v oblasti vzdelávania, ako je stanovené v Národnom pláne rozvoja vzdelávacieho systému na obdobie do roku 2027, podporuje osobnostný, sociálny a odborný rozvoj na všetkých úrovniach systému a usiluje sa o individuálny, spoločenský a hospodársky blahobyt. Popri všeobecných cieľoch modernizácia vzdelávacieho systému zahŕňa:

- ❖ Zabezpečenie dostupného a kvalitného vzdelávania v ranom detstve.
- ❖ Zlepšenie zdrojov a podmienok zamestnancov v primárnom a všeobecnom strednom vzdelávaní.
- ❖ Posilnenie prepojenia medzi odborným vzdelávaním a trhom práce.
- ❖ Povzbudzovanie väčšieho počtu dospelých k celoživotnému vzdelávaniu.
- ❖ Zlepšenie dostupnosti, kvality a relevantnosti vysokoškolského vzdelávania.
- ❖ Rozvíjanie podporných mechanizmov pre deti a študentov so zdravotným postihnutím a zo zraniteľného prostredia.
- ❖ Ďalšia integrácia digitálnych technológií do vzdelávacieho systému.

Úsilie zahŕňa zlepšenie infraštruktúry, kritérií zápisu a informovanosti študentov s cieľom zvýšiť účasť na gymnaziálnych programoch a zosúladiť ponuku vzdelávania so spoločenskými potrebami a potrebami trhu práce. Prioritou je kontinuálny odborný rozvoj učiteľov a mentorov u

zamestnávateľov, ktorého cieľom je zvyšovať ich zručnosti a spĺňať požiadavky na kvalitné odborné vzdelávanie. Podpora sa poskytuje regionálnym kompetenčným centráм odborného vzdelávania so zameraním na budovanie organizačných kapacít, vytváranie sietí s partnermi a podporu digitálnej a ekologickej ekonomickej transformácie. Rozvíjajú sa programy vzdelávania dospelých s cieľom uspokojiť skutočné hospodárske potreby, podporiť osobný a sociálny rozvoj a odstrániť diskrimináciu. Úsilie o zvýšenie kvality vysokoškolského vzdelávania zahŕňa činnosti externého zabezpečovania kvality a zosúladenie s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. Študijné programy sa modernizujú, aby lepšie slúžili potrebám trhu práce a spoločnosti.

Vzdelávacie priority

Podľa Národného plánu rozvoja vzdelávacieho systému na obdobie do roku 2027 sa chorvátsky vzdelávací systém snaží byť inkluzívny, kvalitný a spravodlivý, aktívne sa starať o komplexný rozvoj všetkých žiakov, pripraviť ich na zamestnanie, celoživotné vzdelávanie, súčasnú životnú úroveň a aktívne zapojenie do demokratickej spoločnosti.

Budúcnosť vzdelávania sa v národnom pláne formuje na základe niekoľkých kľúčových trendov a priorít, ktoré vyplývajú z prebiehajúceho vývoja. Dôraz sa kladie na zabezpečenie prístupu k včasnému a predškolskému vzdelávaniu, pričom sa uznáva jeho kľúčová úloha pri vytváraní základov pre celoživotné vzdelávanie a rozvoj. Okrem toho sa kladie výrazný dôraz na rozvoj základných aj odborných kompetencií. To signalizuje posun smerom ku komplexnejšiemu prístupu k vzdelávaniu, pričom sa uznáva význam vybavenia učiacich sa praktickými zručnosťami popri akademických vedomostiach.

Úsilie o skvalitnenie vysokoškolského vzdelávania odráža záväzok neustáleho vzdelávania a rozvoja zručností v súlade s vyvíjajúcimi sa požiadavkami pracovnej sily. Podobne iniciatívy zamerané na vytvorenie koordinovaného a perspektívneho trhu práce zdôrazňujú vzájomnú závislosť medzi vzdelávaním a hospodárskou prosperitou, pričom vzdelávanie slúži ako hnacia sila rozvoja pracovnej sily a hospodárskeho rastu.

V tomto prostredí sa niektoré vzdelávacie sektory javia ako prioritné, vrátane predškolského a ranného vzdelávania, odborného vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania.

Kľúčoví aktéri v rámci vzdelávacieho ekosystému zohrávajú ústrednú úlohu pri realizácii týchto priorít. Učiteľom a mentorom sa uznáva ich kľúčová úloha pri poskytovaní kvalitného vzdelávania a odbornej prípravy, pričom sa kladie dôraz na neustály odborný rozvoj s cieľom zabezpečiť ich efektívnosť. Okrem toho sa vyzdvihujú regionálne kompetenčné centrá odborného vzdelávania ako zásadní aktéri pri presadzovaní odborných zručností a podpore ekonomických zmien. Okrem toho ministerstvá a vládne agentúry zohrávajú kľúčovú úlohu pri formovaní politiky vzdelávania a riadení strategických iniciatív, zatiaľ čo partnerské inštitúcie a podniky prispievajú prostredníctvom spolupráce a vytvárania sietí.

Spolupráca s organizáciami občianskej spoločnosti sa podporuje prostredníctvom občianskej výchovy na školách, ktorá sa v súčasnosti organizuje ako prierezová téma. Od roku 2019 je v platnosti Učebný plán pre prierezovú tému občianska výchova (Úradný vestník 10/2019, č. 217). Pozostáva z troch oblastí: Ľudské práva, Demokracia a Spoločenstvo. Jeho implementácia je povinná na všetkých základných a stredných školách pre všetkých žiakov.

Cieľom občianskej výchovy je pripraviť a posilniť študentov na aktívne a efektívne občianstvo. To zahŕňa stať sa zodpovednými členmi rôznych spoločenstiev - triednych, školských, miestnych, národných, európskych a globálnych. Občianske vzdelávanie pomáha študentom orientovať sa v pluralitnej spoločnosti, budovať si sebadôveru a nachádzať vlastné riešenia aktuálnych spoločenských problémov a výziev. Získaním občianskych kompetencií, ktoré zahŕňajú vedomosti, zručnosti a postoje, sú žiaci pripravení na úspešnú účasť na demokratickom živote.

Občianska výchova zahŕňa vedomosti o ľudských právach, charakteristikách demokratických spoločenstiev a politických systémoch. Zameriava sa na rozvoj kritického myslenia založeného na etických princípoch a komunikačných zručnostiach potrebných pre sociálnu a politickú participáciu. Zdôrazňuje mediačné zručnosti, riešenie konfliktov, riešenie problémov na základe demokratických princípov a pestovanie hodnôt, ako sú zodpovednosť, ľudská dôstojnosť, sloboda, rovnosť a solidarita. V učebných osnovách sa využívajú metódy spolupráce a zážitkového učenia v škole aj mimo nej, čím sa vytvára prostredie, v ktorom hodnoty vznikajú na základe učenia a životných skúseností, čo zahŕňa prepojenie vyučovacích hodín s návštevami rôznych inštitúcií a organizácií. Učitelia zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvíjaní kompetencií žiakov a dosahovaní vysokej úrovne úspešnosti v občianskej výchove.

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

Hoci v Chorvátsku neexistuje veľa programov, ktoré by podporovali učenie sa v oblasti služieb na základných školách ako takých, existuje mnoho školských dobrovoľníckych klubov, ktoré ponúkajú žiakom príležitosti zapojiť sa do komunitných služieb a sociálnych projektov. Cieľom týchto klubov, ktoré zvyčajne vedú učitelia alebo iní odborní zamestnanci, je pestovať aktívne občianstvo a sociálnu zodpovednosť a zároveň posilňovať zmysel pre komunitu v školskom prostredí.

Tieto dobrovoľnícke kluby sú často súčasťou mimoškolských aktivít, ktoré ponúkajú školy. Koordinujú rôzne verejnoprospešné iniciatívy, ako napríklad čistenie životného prostredia, akcie na získavanie finančných prostriedkov pre charitatívne organizácie alebo pomoc miestnym organizáciám a členom komunity v núdzi. Účasťou v týchto kluboch študenti nielenže pozitívne prispievajú k rozvoju svojich komunit, ale rozvíjajú aj základné zručnosti, ako je tímová práca, vodcovstvo a empatia.

Aj keď sa štruktúra a činnosti dobrovoľníckych klubov môžu na jednotlivých školách líšiť, vo všeobecnosti poskytujú študentom platformu, ktorá im umožňuje významne prispieť k zmene mimo vyučovania a podporuje zmysel pre občiansku povinnosť a sociálne povedomie.

Mesto Rijeka je príkladom dobrej praxe, pretože ako prvé v Chorvátsku zaviedlo občianske vzdelávanie a propagáciu dobrovoľníctva na základných aj stredných školách. Mesto Rijeka zaviedlo občiansku výchovu na základných školách s cieľom podporovať nenásilie, toleranciu a solidaritu, ako aj vstúpiť žiakom do ľudských hodnôt. Od školského roka 2016/2017 mali žiaci vyšších ročníkov základných škôl možnosť prihlásiť sa na tento predmet, pričom im pomáhali príručky prispôbené špeciálne pre tento program.

Organizácie občianskej spoločnosti zohrali významnú úlohu pri rozvoji a realizácii občianskeho vzdelávania v Rijeke. Podieľali sa na tvorbe príručiek pre žiakov v Chorvátsku, pričom dbali na to, aby obsah bol vhodný pre vek žiakov a zostal pútavý. Tieto príručky pokrývajú všetky aspekty

občianskeho vzdelávania a boli vypracované s príspevom skupín občianskej spoločnosti, zamestnancov univerzít, učiteľov a škôl, čím sa zabezpečil holistický vzdelávací prístup.

Service learning na základných školách v budúcnosti

Service learning môže byť v Chorvátsku vhodnou praxou, pretože ponúka množstvo výhod pre študentov aj komunity. Súčasná prierezová téma občianskej výchovy poskytuje základ pre integráciu service learningu na základných aj stredných školách v Chorvátsku. Okrem toho sa vo svete čoraz viac uznáva význam service learningu vo vzdelávaní a k dispozícii sú početné zdroje a podporné siete, ktoré školám pomáhajú pri realizácii takýchto programov.

Rozmanité komunity a sociálne potreby Chorvátska navyše ponúkajú množstvo príležitostí na zmysluplné service learningové projekty, ktoré sú v súlade s cieľmi učebných osnov. Spoluprácou s miestnymi organizáciami a členmi komunity môžu školy určiť relevantné projekty, ktoré riešia potreby komunity a zároveň ponúkajú cenné vzdelávacie skúsenosti pre študentov. Okrem toho, výhody service learningu, vrátane podpory občianskej angažovanosti, podpory študijných výsledkov a posilnenia osobnostného rastu, ho robia cenným doplnkom základného vzdelávania v Chorvátsku. S náležitým plánovaním, podporou a zdrojmi môžu základné školy v Chorvátsku účinne zaviesť service learning, aby obohatili vzdelávacie skúsenosti žiakov a pozitívne ovplyvnili svoje komunity.

Realizácia service learningových projektov v primárnom vzdelávaní však so sebou prináša celý rad výziev a ťažkostí, keďže témy a aktivity závisia výlučne od učiteľov. Jednou z významných výziev je časové obmedzenie v rámci štruktúrovaného rozvrhu hodín. Zapojenie detí počas ich voľného času si vyžaduje vytrvalosť a kreativitu spolu s poskytovaním podnetov, ako sú výlety alebo príjemné praktické úlohy. Rozhodujúce je dôkladné plánovanie a dôkladná organizácia, ktoré si vyžadujú neoceniteľnú podporu kolektívu. Okrem toho je nevyhnutné poskytovať pravidelnú spätnú väzbu o pokroku žiakov, aby sa udržala ich motivácia a pochopenie ich úspechov.

Ďalšou výzvou pre učiteľov je zosúladenie dobrovoľníckych povinností s hlavnými pracovnými a rodinnými povinnosťami. Nájsť si čas, udržať si energiu a udržať si motiváciu uprostred týchto konkurenčných povinností môže byť náročné. Efektívna organizácia je nevyhnutná, ale náročná na udržanie, na prekonanie ktorej je potrebné nadšenie, odhodlanie a silná pracovná etika.

Správny návrh projektu a hodnotenie po ukončení projektu sú nevyhnutné na identifikáciu a nápravu chýb pri budúcich projektoch. Bežné problémy, ako sú časové obmedzenia, nerovnomerná účasť členov tímu a technické ťažkosti, sa niekedy musia riešiť improvizáciou a riešením problémov.

Napriek týmto výzvam je service learning vďaka svojim potenciálnym prínosom pre študentov, komunity a celú spoločnosť cennou vzdelávacou praxou, ktorú sa oplatí preskúmať a investovať do nej. Pri spoločnom úsilí o riešenie problémov pri implementácii a podpore zo strany zainteresovaných strán na všetkých úrovniach môže service learning prispieť k celostnému rozvoju študentov a podpore aktívneho občianstva v Chorvátsku.

Zoznam referencií:

Agencija za odgoj i obrazovanje. (2024). *Izješće o radu za 2023. godinu*. Získané z: <https://www.azoo.hr/app/uploads/2024/04/AZOO-izvjesce-o-radu-za-2023.pdf>.

Eurydice - *Ustroj obrazovnog sustava*. (n.d.). Získané z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/hr/national-education-systems/croatia/ustroj-obrazovnog-sustava>

Grad Rijeka - *Građanski odgoj i obrazovanje*. (n.d.). Získané z: <https://gradanskiodgoj.rijeka.hr/o-gradanskom-odgoju/>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2023). *Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine*. Získané z: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/AkcijskiNacionalniPlan//Nacionalni-plan-razvoja-sustava-obrazovanja-za-razdoblje-do-2027.pdf>.

Narodne novine. (2019, 10. januára). NN 10/2019 - *Kurikulum za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje*. Získané z: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. (2024). Získané z: <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>

Učitelja základných škôl. (2024, 18., 19., 26. apríla)

4.4 Litva

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

Litovský zákon o vzdelávaní uvádza, že litovský vzdelávací systém zahŕňa:

- ❖ formálne vzdelávanie (základné, primárne, stredoškolské vzdelávanie, formálne odborné vzdelávanie, vysokoškolské štúdium);
- ❖ neformálne vzdelávanie (predškolské, školské, iné neformálne vzdelávanie detí (ako aj vzdelávanie dopĺňajúce formálne vzdelávanie) a vzdelávanie dospelých);
- ❖ sebvzdelávanie;
- ❖ pomoc pri vzdelávaní (odborné poradenstvo, pedagogicko-informačná, psychologická, sociálnopedagogická, špeciálnopedagogická a špeciálna pomoc, zdravotná starostlivosť v škole, poradenstvo, zvyšovanie kvalifikácie učiteľov a iná pomoc).

Vzdelávanie v ranom detstve

Predškolské vzdelávanie je súčasťou neformálneho vzdelávania. Predškolská výchova nie je povinná, okrem prípadov, keď sa zistí, že dieťa vyrastá v sociálne ohrozenej rodine. Cieľom vzdelávania v ranom detstve je pomôcť deťom rozvinúť základy samostatnosti, pozitívnej komunikácie s rovesníkmi a dospelými a začať sa učiť tvorivosti a schopnosti učiť sa.

Program vzdelávania v ranom detstve realizujú materské a všeobecné školy, externý učiteľ alebo iný poskytovateľ vzdelávania. Môže to byť štátny/obecný poskytovateľ aj neštátny poskytovateľ. Program vzdelávania detí v ranom veku pripravuje samotný poskytovateľ vzdelávania detí v ranom veku. Pri príprave programu poskytovateľ vychádza z kritérií programu predškolskej výchovy schválených ministrom školstva, športu a vedy.

Predškolské vzdelávanie

Predškolské vzdelávanie je súčasťou neformálneho vzdelávania. Predškolské vzdelávanie je povinné. Jeho cieľom je pomôcť pripraviť sa na úspešné školské vzdelávanie. Predškolské vzdelávanie sa pre dieťa začína, keď v danom kalendárnom roku dovŕši 6 rokov. Program predškolského vzdelávania realizujú predškolské a všeobecnovzdelávacie školy, externý učiteľ alebo iný poskytovateľ vzdelávania. Môže to byť štátny/obecný poskytovateľ aj neštátny poskytovateľ. Predškolské vzdelávanie sa uskutočňuje podľa všeobecného programu predškolského vzdelávania schváleného ministrom školstva a vedy. Minimálna dĺžka trvania programu predškolského vzdelávania je 640 hodín.

Základné vzdelávanie

Základné vzdelávanie je súčasťou formálneho vzdelávania. Základné vzdelávanie je povinné. Cieľ primárneho vzdelávania je trojaký: poskytnúť žiakovi základy morálnej, sociálnej a kultúrnej zrelosti; rozvíjať elementárnu gramotnosť; pomôcť mu pripraviť sa na úspech v hlavnom vzdelávacom prúde.

V rámci programu základného vzdelávania sa dieťa začína vzdelávať, keď v danom kalendárnom roku dovŕši 7 rokov. Ak sa dieťa začalo učiť skôr v predškolskom vzdelávacom programe, začne sa skôr učiť aj v programe primárneho vzdelávania. Dieťa sa vzdeláva podľa programu primárneho vzdelávania do veku 10 (11) rokov.

Program základného vzdelávania je štvorročný (ročníky 1 - 4). Všeobecné školy môžu ponúknuť prípravný ročník pre žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. To znamená, že predmety 1. a 2. stupňa sa absolvujú za tri roky. Základné vzdelanie sa získava po absolvovaní programu primárneho vzdelávania.

Základné vzdelanie

Základné vzdelávanie je súčasťou formálneho vzdelávania. Podľa zákona sú deti povinné študovať do veku 16 rokov. Povinné vzdelávanie teda zvyčajne trvá do 10. triedy. Zahŕňa všetky alebo takmer všetky učebné osnovy základného vzdelávania. Cieľ základného vzdelávania je komplexný: poskytnúť človeku základy morálnej, sociokultúrnej a občianskej zrelosti; všeobecnú gramotnosť; základ technickej gramotnosti; rozvíjať národné povedomie; rozvíjať ambície a schopnosť rozhodovať sa, vyberať si a ďalej sa učiť.

Žiak začína študovať v programe základného vzdelávania, keď získa základné vzdelanie. Zvyčajne má žiak v tom čase 10 (11) rokov a v rámci tohto programu študuje do 16 (17) rokov.

Základný vzdelávací program pozostáva z dvoch častí. Prvá časť programu trvá 4 roky (zahŕňa ročníky 5 až 8). Časť II - 2 roky a zahŕňa 9-10 (I-II stredoškolských) tried. Základné vzdelanie sa získava po absolvovaní programu základného vzdelávania a úspešnom absolvovaní testu dosiahnutého základného vzdelania.

Stredoškolské vzdelávanie

Stredoškolské vzdelávanie je súčasťou formálneho vzdelávania. Stredoškolské vzdelávanie nie je povinné, ale je garantované štátom. Cieľ stredoškolského vzdelávania je trojaký: pomôcť človeku

získať všeobecné predmety, sociokultúrnu a technickú gramotnosť; morálnu, národnú a občiansku zrelosť; základy odbornej spôsobilosti.

Študent vstupuje do programu stredoškolského vzdelávania, keď získa základné vzdelanie. Študenti zvyčajne študujú v programe stredoškolského vzdelávania od 16 (17) do 18 (19) rokov.

Stredoškolský vzdelávací program trvá dva roky. Ponúka sa v triedach 11-12 (III-IV stredná škola). Pozostáva z povinných a voliteľných modulov všeobecného vzdelávania a možného odborného vzdelávania. Ak sa program stredoškolského vzdelávania realizuje spolu s odbornou prípravou, program trvá dlhšie ako 2 roky. Stredoškolské vzdelanie sa získava po absolvovaní stredoškolského vzdelávacieho programu a zložení maturitných skúšok.

Nariadenie o odbornej príprave učiteľov

Kvalifikácia učiteľa sa získava jedným z týchto spôsobov:

- ❖ po absolvovaní vysokoškolského alebo univerzitného študijného programu pedagogiky prvého stupňa, ktorý integruje modul pedagogického štúdia a predmetový modul a/alebo modul pedagogickej špecializácie. Po absolvovaní študijného programu sa získava odborný bakalársky alebo bakalársky titul v oblasti pedagogických vied a kvalifikácia učiteľa;
- ❖ po absolvovaní pedagogického študijného modulu popri vysokoškolskom alebo univerzitnom štúdiu prvého stupňa v nepedagogických študijných odboroch. Po ukončení štúdia sa získava titul profesijný bakalár alebo bakalár a kvalifikácia učiteľa v študovanej hlavnej študijnej skupine;
- ❖ po absolvovaní odborného študijného programu pedagogika, ktorý je pripravený na základe pedagogického štúdia alebo modulu pedagogickej špecializácie. Ide o vysokoškolské štúdium určené na prípravu na samostatnú pedagogickú činnosť, na ktoré sú prijímané osoby s vysokoškolským vzdelaním, ktoré spĺňajú požiadavky na pedagogickú spôsobilosť schválené ministrom školstva, vedy a športu. Po absolvovaní študijného programu sa získava kvalifikácia učiteľa;
- ❖ podľa postupu stanoveného právnymi predpismi, vrátane a uznávania kompetencií získaných počas pedagogickej práce a/alebo neformálneho vzdelávania.

Strategické ciele vnútroštátnych politík

V Litovskej republike existuje štátna stratégia vzdelávania, v ktorej sú stanovené prioritné oblasti:

- ❖ 1. priorita - osobnosť učiteľa;
- ❖ 2. priorita - Kultúra kvality vzdelávania;
- ❖ 3. priorita - Zameranie na inklúziu;
- ❖ 4. priorita - Celoživotné vzdelávanie a posilnenie postavenia.

Stratégia ako dlhodobý plánovací dokument predpokladá prioritné smery vzdelávacej politiky: zvyšovanie profesionality učiteľov a lektorov; pestovanie kultúry kvality vzdelávania založenej na analýze a sebahodnotení; rozvoj prístupu k vzdelávaniu a rovnosti príležitostí; podpora celoživotného vzdelávania. Zlepšenie vzdelávania zahŕňa horizontálne procesy prebiehajúce vo viacerých oblastiach riadenia štátu. Na realizácii stratégie sa bude podieľať ministerstvo školstva, športu a vedy, ďalšie štátne inštitúcie, samosprávy, mimovládne organizácie, iné právnické a

fyzické osoby. Ciele a zámery stratégie sa budú realizovať pod vedením Národného programu rozvoja a ďalších strednodobých dokumentov. Konkrétne opatrenia na dosiahnutie cieľov stratégie a na splnenie úloh si každá implementačná inštitúcia zabezpečí vo svojich strategických plánoch činnosti. Implementáciu stratégie bude koordinovať Ministerstvo školstva, športu a vedy.

Strategické ciele v oblasti vzdelávania týkajúce sa učebných osnov a učiteľského povolania

V roku 2019 Litovská republika prijala usmernenia na aktualizáciu všeobecných vzdelávacích programov stredoškolského vzdelávania. Všeobecné vzdelávacie programy sú dokumentom upravujúcim obsah vzdelávania na národnej úrovni, ktorý pomáha dosahovať ciele primárneho, základného a stredoškolského vzdelávania definované v zákone o vzdelávaní Litovskej republiky. Vo všeobecných vzdelávacích programoch sa vymedzujú výsledky vzdelávania, ktoré sa majú dosiahnuť, opisuje sa rozsah obsahu vyučovania a učenia a podrobne sa charakterizujú úrovne dosiahnutia výsledkov vzdelávania. Základné ciele kvality obsahu vzdelávacích programov určujú, aby obsah všeobecných vzdelávacích programov bol pre žiakov relevantný a zmysluplný, otvorený rôznorodosti ich potrieb a nadania, integrálny, zapájajúci do riešenia reálnych problémov, podporujúci samostatné učenie a tvorbu vlastných poznatkov. Poskytuje študentom príležitosti na skúmanie, riešenie problémov prostredníctvom uvažovania o nich z rôznych uhlov pohľadu a praktické konanie prostredníctvom uplatňovania vedomostí a zručností z rôznych oblastí.

Pri príprave všeobecných vzdelávacích programov sa používajú tieto kritériá kvality:

- ❖ **Hodnotová orientácia** - obsah vzdelávania podporuje rozvoj hodnotových postojov;
- ❖ **Náročnosť** - učebný obsah podporuje akademické výzvy, podrobné vedomosti, tvorivé myslenie, aktivitu a reflexiu;
- ❖ **Kontextuálnosť** - učebný obsah je spojený s kontextom, ktorý by motivoval žiaka k aktívnemu poznávaciemu procesu a aplikácii výsledkov učenia;
- ❖ **Dynamika** - obsah učiva odhaľuje neustálu realitu a výsledky jeho poznávania (pojmy, teórie, myšlienky) sa menia, rozširujú a prehlbujú pohľad na svet a otvárajú perspektívu budúcnosti;
- ❖ **Zameranie** - na dosiahnutie hlbokého učenia a kvality výsledkov je potrebné zabezpečiť obsah učenia, rozsah, ktorý poskytuje široký rozhľad a lepšie vnímanie;
- ❖ **Konzistentnosť** - postupnosť učebného obsahu vychádza zo vzdelávacích úloh, relevantnej vedeckej akademickej logiky a zohľadňuje už dosiahnuté študijné výsledky žiaka, ako aj charakteristiky vekových skupín;
- ❖ **Integrita** - posilňuje sa vzájomný vzťah medzi obsahom rôznych vzdelávacích predmetov, aby sa žiakovi pomohlo vytvoriť si ucelený pohľad na svet;
- ❖ **Harmónia** - vzdelávacie ciele, úlohy, obsah vzdelávania, vzdelávacie aktivity a hodnotenie výsledkov sú navzájom zosúladené.

Vzdelávacie priority

Jedným z cieľov stratégie pokroku Litvy "Litva 2030" je vytvoriť vzdelávajúcu sa spoločnosť, ktorá je moderná a dynamická, pripravená na budúce výzvy a schopná fungovať v neustále sa meniacom svete. Uvádza sa v nej, že Litovčania sú vzdelaní, zaujímajú sa o vedu a inovácie, ľahko chápu a používajú nové technológie, ovládajú cudzie jazyky a uplatňujú zásady celoživotného vzdelávania.

Stratégia tiež deklaruje, že obyvateľstvo má priaznivé podmienky na rozvoj neformálneho vzdelávania a celoživotného vzdelávania.

Ministerstvo školstva, vedy a športu Litovskej republiky označilo STEAM za jednu z hlavných priorít litovského vzdelávania. Pri vstupe na vysoké školy ministerstvo rozlišuje tieto prioritné študijné odbory: pedagogika, informačné technológie, matematika, strojárstvo, ošetrovateľstvo a pôrodná asistencia a dôstojnícka príprava.

Národná agentúra pre vzdelávanie schválila oblasti, v ktorých sa má zvyšovanie kvalifikácie pedagogických zamestnancov prioritne zamerať: posilnenie digitálnych kompetencií; zlepšenie kompetencií potrebných na uplatňovanie princípu inklúzie; posilnenie kompetencií v oblasti občianskej výchovy; zlepšenie pedagogickej praxe a didaktických kompetencií; rozvoj kompetencií potrebných na rozvoj vedenia a učenia.

Mimovládne organizácie v oblasti vzdelávania zastupuje Národná sieť mimovládnych organizácií v oblasti vzdelávania, ktorá pôsobí ako asociácia združujúca mimovládne vzdelávacie organizácie pôsobiace v oblasti predškolského a všeobecného vzdelávania, vysokoškolského vzdelávania a neformálneho vzdelávania detí a dospelých. Sieť vo svojej analýze otvorenia vzdelávacieho systému v Litve konštatuje, že vzdelávací systém v Litve je stále veľmi uzavretý, zameraný na udržanie štátnych vzdelávacích inštitúcií a zapojenie neziskových organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania ako sociálnych partnerov do rozhodovania aj poskytovania služieb je pomerne pomalé. Jedným z odporúčaní OECD pre Litvu je zapojenie mimovládnych organizácií do modelovania a poskytovania verejných služieb. Napriek tomu bolo v roku 2019 v oblasti vzdelávania len 2,9 % financovaných verejných služieb nakúpených od nezávislých subjektov vrátane mimovládnych organizácií.

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

Nadácia Lions Clubs International poskytuje programy LIONS QUEST, ktoré podporujú výber a realizáciu projektov s krátkodobými a dlhodobými cieľmi v školách a komunitách. V litovských vzdelávacích inštitúciách sa v súčasnosti realizujú tieto programy LIONS QUEST:

- ❖ Program predškolského vzdelávania "Čas spolu"
- ❖ Program pre I-IV ročníky "Spoločný čas"
- ❖ Program pre V-VIII ročníky "Adolescent Crossroads"
- ❖ Program pre IX-XII ročníky "Kľúče k úspechu"

Školám, ktoré by chceli realizovať programy LIONS QUEST, odporúčame spolupracovať s členmi litovských LIONS klubov. Programy LIONS QUEST sa realizujú vo všetkých litovských obciach, v niektorých z nich sú integrované do všetkých vzdelávacích inštitúcií od predškolského vzdelávania až po 12. ročník. Program LIONS QUEST "Kľúče k úspechu" sa realizuje aj v inštitúciách odborného vzdelávania.

Zoznam referencií:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e8d855a08d6111eea791d94269904d9b?jfwid=ikiqtiirk>

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/04/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020-svietstrat.pdf>

[https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/veikla/strateginiai_planai/Ministerijos%202019%E2%80%932021%20planas%20su%20KKSD%20priemon%C4%97mis%20\(2019-10-22\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/veikla/strateginiai_planai/Ministerijos%202019%E2%80%932021%20planas%20su%20KKSD%20priemon%C4%97mis%20(2019-10-22).pdf)

STRATA (2022). Špecializované štúdie o možnostiach štúdia. Hlavné strategické analytické centrum.

https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2021/10/PASIRENGIMO-DIEGTI-ATNAUJINTAS-BENDRASIAS-PROGRAMAS-ISIVERTINIMO-KRITERIJAI_v13-su-priedais.pdf

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/bendruju-programu-atnaujinimo-gaires_in_ternetine-versija.pdf

<https://www.nsa.smm.lt/2023/01/04/patvirtintos-prioritetines-pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-sritys/>

<https://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2020/05/%C5%A0svietimo-paslaug%C5%B3-teik%C4%97j%C5%B3-savivaldyb%C4%97se-analiz%C4%97-final.pdf>

Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 "Dėl Valstybės pažangos strategie "Lietuvos pažangos strategija "Lietuva 2030" patvirtinimo"

www.svietimonaujienos.lt/rytoj-prasideda-priemimas-i-profesines-ir-aukstasias-mokyklas-neribojamas-vietu-skaicius-i-pedagogikos-it-studijas

<https://www.nsa.smm.lt/2023/01/04/patvirtintos-prioritetines-pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-sritys/>

<https://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2020/10/Tinklo-politine-pozicija-2.pdf>

https://read.oecd-ilibrary.org/governance/lithuania-fostering-open-and-inclusive-policy-making_9789264235762-en#page92

<https://lions-quest.lt/mokymasis-tarnaujant/>

<https://lions-quest.lt/lions-quest-lietuva-veikla/>

<https://lions-quest.lt/wp-content/uploads/2022/10/Skrajuote-apie-priesmokyklinuku-ir-pradinuku-programa.pdf>

4.5 Slovensko

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

V Slovenskej republike školský systém tvoria tri základné stupne škôl: primárny, sekundárny a terciárny. Štruktúru výchovno-vzdelávacej sústavy určujú zákony a podrobnosti fungovania jej jednotlivých súčastí a upravujú vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Školská sústava predstavuje súbor všetkých školských inštitúcií, ich fungovanie a prostriedky (vrátane legislatívnych), ktoré v krajine zaisťujú vzdelávanie. Školský systém je sústava inštitúcií tzv. formálnej a neformálnej edukácie, ktoré riadi a spravuje ministerstvo školstva.

Materské školy patria medzi výchovno-vzdelávacie zariadenia, ktoré zabezpečujú výchovu a vzdelávanie detí v spolupráci s rodinou a so zariadeniami náhradnej rodinnej výchovy, a to v súlade s ich vekovými a individuálnymi osobitosťami. Výchovu a vzdelávanie detí predškolského veku zabezpečujú v zmysle zákona materské školy a špeciálne materské školy. Môžu poskytovať poldennú, celodennú, týždennú alebo nepretržitú výchovnú starostlivosť.

Základné školy poskytujú základné vzdelanie, zabezpečujú intelektový, citový a sensoricko-motorický rozvoj žiakov v zmysle vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie. Poskytujú mravnú, estetickú, pracovnú, zdravotnú, telesnú, ekologickú a náboženskú výchovu. Základná škola sa delí na dva stupne, prvý je štvorročný a druhý päťročný. Po skončení štvrtého ročníka môžu žiaci pokračovať v dochádzke do vyšších ročníkov základnej školy, alebo sa uchádzať o prijatie do prvého ročníka osemročného gymnázia.

Stredné školy poskytujú žiakom stredné odborné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie, úplné stredné všeobecné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie. Pripravujú žiakov na výkon povolania a činností v národnom hospodárstve, správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach života (aj na vysokoškolské štúdium). Stredné školy vychovávajú žiakov so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie a v zmysle vedeckého poznania. Pripravujú ich na tvorivú prácu a odbornú činnosť v povolani a poskytujú mravnú, estetickú, zdravotnú, telesnú, ekologickú a náboženskú/etickú výchovu. Stredné školy sa členia na uvedené druhy:

- gymnázium,
- stredná odborná škola,
- stredné odborné učilište,
- združená stredná škola.

Gymnázium je všeobecno-vzdelávacia, vnútorne diferencovaná škola, ktorá pripravuje žiakov predovšetkým na vysokoškolské štúdium. Gymnázium má najmenej štyri a najviac osem ročníkov. Prvý až štvrtý ročník osemročného gymnázia sa môže zriadiť aj pri základnej škole. Úspešným vykonaním maturitnej skúšky na gymnázium sa ukončuje úplné stredné vzdelanie.

Stredná odborná škola pripravuje žiakov predovšetkým na výkon odborných činností, najmä technicko-hospodárskych, ekonomických, pedagogických, zdravotníckych, sociálno-právnych, správnych, umeleckých a kultúrnych činností. Štúdium trvá štyri roky. Úplné stredné odborné vzdelanie sa ukončuje úspešným vykonaním maturitnej skúšky. Absolventi strednej odbornej školy môžu pokračovať vo vysokoškolskom štúdiu. Konzervatórium je špecifický typ strednej odbornej školy, ktorá pripravuje žiakov pre odbor spev, hudba, tanec alebo dramatické umenie a na štúdium na vysokej škole. Konzervatórium má spravidla šesť ročníkov, v odbore tanec osem ročníkov a ukončuje sa absolutoriom.

Stredné odborné učilište pripravuje žiakov v dvojročných a trojročných učebných odboroch a štvorročných študijných odboroch na výkon robotníckych povolania a odborných činností. Štúdium sa ukončuje záverečnou skúškou. V štvorročnom štúdiu sa v študijných odboroch pripravuje na výkon niektorých technicko-hospodárskych činností prevádzkového charakteru. Štúdium poskytuje úplné stredné odborné vzdelanie a ukončuje sa maturitnou skúškou. Stredné odborné učilište zabezpečuje žiakom teoretické vyučovanie, praktické vyučovanie, resp. výchovu mimo vyučovania.

S cieľom zefektívniť a skvalitniť výchovno-vzdelávací proces v odbornom vzdelávaní a racionalizovať sieť stredných škôl od roku 2001 po novelizácii školského zákona začali vznikať združené stredné školy. Tieto školy, ktoré vznikli zlúčením stredných odborných učilíšť a stredných odborných škôl s rovnako alebo obdobným obsahom vzdelávania, zabezpečujú prípravu v učebných odboroch stredného odborného učilišťa študijných odboroch stredného odborného učilišťa a strednej odbornej školy.

Stredné školy organizujú nadstavbové a pomaturitné štúdium, v ktorom sa študujúci zdokonaľujú pre kvalifikovaný výkon povolania a špecializujú sa na výkon niektorých technicko-hospodárskych činností prevádzkového charakteru. Štúdium sa ukončuje maturitnou skúškou.

Vysoké školy sú vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké inštitúcie, ktoré majú výhradné právo poskytovať vysokoškolské vzdelanie. Vysokoškolské štúdium trvá 4 až 6 rokov, ukončuje sa štátnou záverečnou skúškou. Absolventom vysokoškolského štúdia sa priznávajú tieto tituly: v bakalárskom štúdiu titul „bakalár“ (Bc.), v magisterskom štúdiu akademický titul „magister“ (Mgr.), v inžinierskom štúdiu v technických, pôdohospodárskych a ekonomických odboroch štúdia „inžinier“ (Ing.), v lekárskejších odboroch štúdia „doktor medicíny“ (MUDr.) a vo veterinárskych odboroch štúdia „doktor veterinárskej medicíny“ (MVDr.).

Súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy sú školské zariadenia, ktorých pôsobnosť je orientovaná najmä na oblasť výchovy a záujmového vzdelávania. Školské zariadenia sú:

- ❖ výchovno-vzdelávacie (školské kluby detí, školské strediská záujmovej činnosti, centrá voľného času, domovy mládeže a školy v prírode),
- ❖ špeciálne výchovné (zariadenia výchovnej prevencie a zariadenia náhradnej výchovy),
- ❖ poradenské (pedagogicko-psychologická poradňa a zariadenia špeciálno-pedagogického poradenstva),
- ❖ záujmovo-vzdelávacie (jazyková škola, štátna jazyková škola a stenografická škola),
- ❖ školské účelové (zariadenia školského stravovania, strediská praktického vyučovania a zariadenia služieb škole).

Podpora učiteľov na Slovensku

Rovnako ako v iných krajinách EÚ je aj na Slovensku problém s nedostatkom učiteľov a je preto nutné pripravovať a zavádzať opatrenia na podporu učiteľov.

Jedným z opatrení je vznik regionálnych centier podpory učiteľov. Pri presadzovaní zmien školského systému zhora pomocou tvorby nových štátnych vzdelávacích politík, nových metodologických usmernení alebo nových vzdelávacích štandardov je kľúčové, aby učitelia uvedené zmeny pochopili, osvojili si ich a začali aplikovať v práci so žiakmi. Preto sa v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR, vytvára sieť regionálnych centier na podporu učiteľov, ktorých cieľom je:

- ❖ vytvoriť regionálne partnerstvá na podporu implementácie princípov a cieľov nového kurikula základného vzdelávania.

- ❖ podporiť profesijnú prípravu pedagogických lídrov v regiónoch.
- ❖ zabezpečiť podporu pre učiteľov v regiónoch pri implementácii nového kurikula základného vzdelávania formou mentoringu a poradenstva.

Táto sieť regionálnych centier na podporu vzdelávania učiteľov sa na Slovensku stále buduje a momentálne na Slovensku funguje 32 takýchto centier. Ďalšie rozšírenie o nové centrá by malo nastať od 1.9.2024.

Ďalšou formou podpory učiteľom je inovačné vzdelávanie. Ide o prehĺbenie, rozšírenie a inováciu profesijných kompetencií potrebných na výkon pracovnej činnosti alebo uplatnenie najnovších poznatkov a skúseností z praxe vo výchove a vzdelávaní. Za absolvovanie 50 hodín inovačného vzdelávania dostane pedagóg 3% k platu (maximálne však 12% za 7 rokov).

Strategické ciele vnútroštátnych politík

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže a so zapojením odbornej verejnosti pripravilo návrh zmeny kurikula základných škôl. Od septembra 2023 prvých 39 základných škôl vzdeláva svojich prvákov a prváčky podľa nového kurikula. Všetky základné školy začnú povinne učiť podľa nového ŠVP od školského roku 2026/2027, počnúc prvým ročníkom prvého cyklu.

Hlavným cieľom reformy je poskytnúť žiakom vzdelávanie adekvátne pre 21. storočie, prispôbené súčasnej spoločnosti. Všeobecným cieľom je zvýšiť gramotnosť žiakov a zručnosti potrebné pre život v globálnej a nízkouhlíkovej digitálnej ekonomike a spoločnosti. Súčasťou nového návrhu je:

- reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma)
- príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby (zmena vysokoškolskej prípravy učiteľov a posilnenie profesijného rozvoja učiteľov)

Hlavné ciele nových národných učebných osnov

1. Presunutie ťažiska vzdelávania z odovzdávania vedomostí na rozvoj kompetencií žiakov

Má ísť o zmenu obsahu vzdelávania tak, aby sa vzdelávanie v našich základných školách prispôbilo potrebám 21. storočia, teda súčasnej aj budúcej spoločnosti a najmä súčasnej generácii detí. Základným princípom zmien je presun ťažiska z odovzdávania vedomostí na rozvoj zmysluplných spôsobilostí a kompetencií žiakov.

Dôraz sa teda nebude klásť natoľko na osvojovanie izolovaných encyklopedických vedomostí a následnú reprodukciu poznatkov, ale viac na rozvoj komplexných spôsobilostí žiakov, ako aj na prepojenie obsahu vzdelávania s reálnymi životnými situáciami. Cieľom je rozvíjať kritické myslenie a mäkké zručnosti žiakov ako schopnosť riešiť problémy, spracovávať informácie, pracovať v tíme, argumentovať a klásť otázky, preberať iniciatívu a zodpovednosť, tvoriť a realizovať osobné projekty. Žiaci by mali byť schopní porozumieť a analyzovať rôzne perspektívy a kriticky vyhodnotiť súčasné globálne a medzikultúrne otázky.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné posilniť výučbu žiakov prostredníctvom skúseností. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu

informácie interpretovať v konfrontácii so skúsenosťou. Vo výučbe bude vytvorený priestor na komentovanie aktuálnych tém, diskusií a aktívne zapájanie žiakov do učiaceho procesu. Namiesto toho, aby sa kurikulum vymedzovalo detailne, v rámci úzko ohraničených vyučovacích predmetov, bude obsah vzdelávania koncipovaný v širších vzdelávacích celkoch (napr. človek a príroda, človek a spoločnosť). Reforma systematicky do kurikula integruje aj prierezové témy ako finančná gramotnosť, globálne zdravie (napr. epidémie), klimatické zmeny a otepľovanie.

2. Zvýšiť citlivosť a prispôsobivosť vzdelávacích programov individuálnym potrebám a schopnostiam žiakov

Zámerom pripravovaných zmien je tiež zvýšiť citlivosť vzdelávania k individuálnym potrebám a schopnostiam žiakov, aby sa v maximálnej možnej miere podporil rozvoj potenciálu každého žiaka, najmä ak pochádza zo znevýhodneného prostredia alebo má špeciálne vzdelávacie potreby alebo nadanie. To sa dosiahne vnútorným štruktúrovaním štátneho vzdelávacieho programu do troch na seba nadväzujúcich a vzájomne prepojených vzdelávacích cyklov. Tieto cykly stanovujú očakávané výsledky vzdelávania žiakov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a ich súčiastiach (výkonové štandardy na konci každého cyklu) a obsah vzdelávania (obsahové štandardy budú tiež rozložené do jednotlivých vzdelávacích cyklov). Na základe týchto cyklov je školský vzdelávací program definovaný a prispôsobený jednotlivým ročníkom tak, aby bola zabezpečená flexibilita a prispôsobivosť pri tvorbe školského vzdelávacieho programu vzhľadom na špecifické podmienky školy a žiakov.

Čo presne zmeny prinesú

Školám

Je to predovšetkým príležitosť prispôbiť vzdelávanie skutočným potrebám a možnostiam školy a konkrétnym žiakom, ktorí ju navštevujú. Ide vlastne o zvýšenie autonómie škôl pri určovaní obsahu vzdelávania, vzdelávacích foriem a metód pedagogickej práce. V skutočnosti pôjde aj o novú prípravu školských vzdelávacích programov. Tie však budú vyjadrovať podstatu fungovania školy ako komplexnej inštitúcie a nebudú len formálnymi, mŕtvymi dokumentmi.

Učiteľom

Učitelia budú môcť na svojich hodinách nastaviť také tempo, ktoré bude zodpovedať možnostiam ich žiakov. Odstránením príliš podrobného vymedzenia obsahu učiva v niektorých predmetoch budú môcť učitelia a školy organizovať vyučovanie flexibilnejšie (napr. blokové vyučovanie) a využívať rôzne formy a metódy učenia, ako je aktívne učenie, experimentovanie, objavovanie a diskusia žiakov. Reforma prinesie väčšiu súdržnosť a konzistentnosť medzi predmetmi a vzdelávacími oblasťami

Žiakom

Nové učebné osnovy pomôžu žiakom pochopiť význam vzdelávania pre nich samotných. Aby nemali pocit, že vzdelávanie je zbytočné a nechápali, čo a prečo sa majú učiť. Obsah vzdelávania bude lepšie odrážať ich schopnosti a tempo učenia. Prostredníctvom nových učebných osnov sa žiakom poskytne obsah vzdelávania, ktorý bude zodpovedať požiadavkám a výzvam 21. storočia a pripraví ich na ďalšie štúdium a na ich budúci osobný a pracovný život. Získajú nielen rôzne vedomosti, ale aj stratégie efektívneho učenia. Vďaka prepojeniu obsahu vzdelávania s reálnymi

životnými situáciami a rozvíjaníu komplexných kompetencií namiesto memorovania budú žiaci lepšie chápať zmysel školského vzdelávania a zvýši sa ich motivácia. Rešpektovaním ich jedinečnosti, osobného tempa a záujmov, a teda väčšou personalizáciou učenia sa, sa zvýši aj ich vnútorná motivácia a pocit šťastia v škole. Súčasťou obsahu vzdelávania budú aj témy duševného zdravia a pohody.

Rodičom

Digitálne zručnosti sú základom úspešnej kariéry na trhu práce. Cieľom zmien je, aby školy poskytli každému dieťaťu možnosť učiť sa s využitím najnovších technológií. Deti milujú zážitky a prostredníctvom nich si aj najlepšie zapamätajú veci. Poznávanie sveta je možné aj prostredníctvom objavovania, experimentovania a zážitkov. Aj to prináša zmenu v tom, ako každý žiak rozvíja svoj potenciál. Zmeny nastanú aj v tom, že deti dostanú počas pobytu v škole oveľa viac priestoru a príležitostí na aktívnu činnosť. Zásady zdravého životného štýlu sa stanú súčasťou tém učebných osnov v rôznych predmetoch.

Moderné vzdelávacie štandardy pre 21. storočie pripravujú deti na to, aby dokázali myslieť a konať na základe získaných vedomostí a zručností. Kvantita učiva sa zníži v prospech zvýšenia kvality učebných osnov. Škola bude miestom, ktoré pripraví deti aj na nástrahy virtuálneho sveta. Bude ich učiť, ako sa bezpečne a zodpovedne pohybovať v digitálnom prostredí. Cieľom zmeny je zvýšiť sebadôveru detí, čo prispeje aj k prevencii šikanovania.

Vzdelávacie priority

Nová školská reforma prináša viac možností pre školy na rozvoj partnerstiev a spoluprác mimo školy - s organizáciami, inštitúciami alebo aj neformálnymi skupinami. Dôraz kladie na prierezové témy, najmä v rámci oblastí "Človek a príroda, človek a spoločnosť, človek a hodnoty, človek a svet práce". Školy majú nastavený dotačný systém, v rámci ktorého môžu svojim pedagogickým zamestnancom financovať inovačné vzdelávania.

V súčasnosti existuje na Slovensku množstvo rôznych programov založených na dlhodobej i krátkodobej spolupráci. Školy si môžu slobodne vybrať, do akých programov sa zapoja. Takéto programy zastrešujú rôzne mimovládne a neziskové organizácie, ale aj metodicko-vzdelávacie centrum, národné vzdelávacie inštitúcie, agentúry apod. Ako sa bude situácia v tomto smere vyvíjať záleží do veľkej miery od politickej situácie a celkovej spoločenskej klímy, keďže momentálne časť koalície vedie "boj proti mimovládkam", ktorý má v časti spoločnosti veľký úspech (samozrejme bez toho, že by mali hlbší alebo aj plytší vhľad do problematiky).

Service learning je ako stratégia definovaný v rámci Konceptie výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu, ktorá bola prijatá v roku 2018. Zámerom konceptie je vytvoriť predpoklady na realizáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu vo všetkých stupňoch vzdelávania v školách a školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach, vymedziť ciele a princípy výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu a stanoviť opatrenia na ich realizáciu. Konceptia a jej zavedenie do praxe má prispieť k tomu, aby dobrovoľníctvo bolo prirodzenou súčasťou životného štýlu ľudí a života komunit na Slovensku, čím sa škola prepojí s reálnym životom.

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

Service learning na Slovensku podporuje Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, ktorá ponúka všetkým pedagógom inovačné vzdelávanie v téme service learning vo výchove a vzdelávaní detí a mládeže k dobrovoľníctvu a pracovníkom s mládežou akreditovaný tréning v service learningu. Okrem toho Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií zastrešuje aj projekt Angažovaná škola. V rámci neho sa oceňujú materské, základné a stredné školy, ktoré zapracovali do klasického vyučovania stratégiu service learning a prispievajú k rozširovaniu metódy na ďalších školách. V rámci Angažovanej školy sa hľadajú a oceňujú dobré príklady praxe, kedy sa výchova k dobrovoľníctvu stala súčasťou vzdelávacieho procesu. Do projektu sa v roku 2023 zapojilo 35 žiackych projektov v 3 kategóriách. <https://www.angazovanaskola.sk/>

Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií podporuje rozvoj SL aj v spolupráci s regionálnymi dobrovoľníckymi centrami.

Pre základné školy je na Slovensku určený školský program Roots & Shoots, ktorý realizuje Zelená nadácia. Program je definovaný ako "komunitné vzdelávanie". Program sa na školách realizuje v rôznych formách, pričom sa doň zapájajú celé triedy alebo žiacke tímy žiakov z rôznych tried a ročníkov. Prebieha počas vyučovacích hodín, v blokoch, ako záujmový krúžok alebo ako doplnkový projekt. Veľký dôraz sa kladie na mapovanie potrieb okolia alebo komunity a na účasť žiakov vo všetkých krokoch. Od projektov žiakov sa vyžaduje, aby boli prospešné pre komunitu alebo okolie a aby sa neuskutočňovali v škole alebo na školskom pozemku. V školskom roku 2023/24 je do programu zapojených 14 škôl, ktoré sú rozdelené medzi 4 koordinátorov, ktorí pôsobia ako konzultanti/mentor pre učiteľov, pre tímy, vedú workshopy so žiakmi, prípadne aj záverečné hodnotenie a reflexiu <https://www.rootsandshoots.sk/>

Service learning na základných školách v budúcnosti

Service-learning je na Slovensku na začiatku svojho rozvoja, ale nie je to úplne neznáma stratégia. Potenciál pre rozvoj service learningu v primárnom vzdelávaní predstavuje reforma školstva. Na druhej strane, samotná reforma si bude vyžadovať kapacity učiteľov primárneho vzdelávania na realizáciu zmien, a tak môže v blízkej budúcnosti predstavovať pre pedagógov určitú výzvu.

Zoznam referencií:

<https://www.minedu.sk/regionalne-centra-podpory-ucitelov/>

<https://www.inspiracia.live/inovacne-vzdelavanie>

<https://www.zilinskazupa.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-skolstva-sportu/kompetencie-hlavne-cinnosti-odboru/skolsky-system-slovenskej-republike.html>

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/138/>

<https://www.minedu.sk/vzdelavanie-na-slovensku-celi-nedostatku-ucitelov-systemovy-problem-slovenskeho-skolstva-ma-navrhy-rieseni/>

<https://vzdelavanie21.sk/>

4.6 Španielsko

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

Španielsky vzdelávací systém zahŕňa:

- ❖ Vzdelávacie orgány, odborníci v oblasti vzdelávania a iné verejné a súkromné subjekty, ktoré vykonávajú regulačné, finančné funkcie alebo funkcie poskytovania služieb na účely uplatňovania práva na vzdelanie, ktoré je obsiahnuté v španielskej ústave z roku 1978;
- ❖ Osoby, ktoré majú právo na vzdelanie;
- ❖ Súbor vzťahov, štruktúr, opatrení a činností, ktoré sa vykonávajú na jeho zabezpečenie.

Hlavné charakteristiky správy vzdelávacieho systému

- ❖ Decentralizácia: kompetencie v oblasti vzdelávania sú rozdelené medzi generálnu štátnu správu (ministerstvo školstva a odborného vzdelávania) a orgány autonómnych spoločností (oddelenia pre vzdelávanie).
- ❖ Ústredná správa školstva vykonáva všeobecné usmernenia vlády v oblasti politiky vzdelávania a upravuje základné prvky alebo aspekty systému;
- ❖ Regionálne školské úrady vypracúvajú štátne predpisy a majú výkonné a administratívne právomoci na riadenie vzdelávacieho systému na svojom území.
- ❖ Školy majú pedagogickú, organizačnú a riadiacu autonómiu svojich zdrojov.
- ❖ Účasť vzdelávacej komunity na organizácii, riadení, chode a hodnotení škôl.

Španielsky vzdelávací systém pozostáva z piatich stupňov vzdelávania, z ktorých dva sú povinné a financované štátom. Okrem toho má niekoľko špeciálnych vzdelávacích programov.

Vzdelávanie v ranom detstve. Táto etapa nie je povinná a trvá 6 rokov a je rozdelená do dvoch cyklov. Prvý cyklus, od 0 do 3 rokov, zriaďujú súkromné spoločnosti alebo inštitúcie. Druhý cyklus, od 3 do 6 rokov, sa poskytuje vo verejných školách plne financovaných vládou, hoci sú k dispozícii aj miesta v súkromných školách.

Základné vzdelávanie. Je prvým povinným stupňom a trvá od 6 do 12 rokov. Potom žiaci prechádzajú na povinné stredoškolské vzdelávanie (ESO).

Povinné stredoškolské vzdelávanie (ESO). To sa absolvuje na stredných školách vo veku od 12 do 16 rokov. Vtedy sa končí povinné vzdelávanie a študenti si môžu vybrať z niekoľkých možností: pokračovať v štúdiu Bachillerato alebo absolvovať odbornú prípravu. Obe cesty následne umožňujú prístup k vysokoškolskému štúdiu. Po ukončení tejto etapy študenti získajú prvé oficiálne osvedčenie.

Cykly základného odborného vzdelávania. Tie sa absolvujú na stredných školách vo veku od 15 do 17 rokov. Študenti, ktorí tieto kurzy ukončia, dostanú diplom Absolvent povinného stredoškolského vzdelávania a titul Základný technik v príslušnom odbore.

Vyššie sekundárne vzdelávanie sa poskytuje predovšetkým na stredných školách. Trvá dva akademické roky, zvyčajne vo veku od 16 do 18 rokov. Študentom ponúka dve možnosti:

- ❖ **Bachillerato:** Po absolvovaní Bachillerato študenti získajú diplom Bachillerato, ktorý im umožní prístup k vyšším stupňom štúdia.

- ❖ **Stredná odborná príprava** (odborná cesta): Toto vzdelávanie sa poskytuje v inštitúciách odborného vzdelávania, integrovaných centrách odborného vzdelávania a národných referenčných centrách. Po ukončení tohto štúdia študenti získajú titul technik v odbornom vzdelávaní. Tí, ktorí chcú pokračovať v štúdiu, môžu pokračovať v špecializovaných kurzoch stredného odborného vzdelávania v odborných oblastiach, kde je táto možnosť k dispozícii.

Vysokoškolské vzdelávanie zahŕňa:

- ❖ **Univerzitné štúdium**, ktoré sa poskytuje na univerzitách a vedie k získaniu bakalárskeho, magisterského alebo doktorského titulu.
- ❖ **Pokročilé umelecké vzdelávanie**, ktoré sa poskytuje na vysokých školách umeleckého vzdelávania a vedie k získaniu bakalárskeho, magisterského a doktorského titulu v oblasti vyššieho umeleckého vzdelávania.
- ❖ **Vyššia odborná príprava**, ktorá sa poskytuje v tých istých inštitúciách ako stredná odborná príprava. Po ukončení tohto štúdia študenti získajú titul vyšší technik v odbornom vzdelávaní. Tí, ktorí chcú pokračovať v štúdiu, môžu pokračovať v nadstavbových špecializovaných kurzoch odborného vzdelávania v odborných oblastiach, v ktorých je táto možnosť k dispozícii.

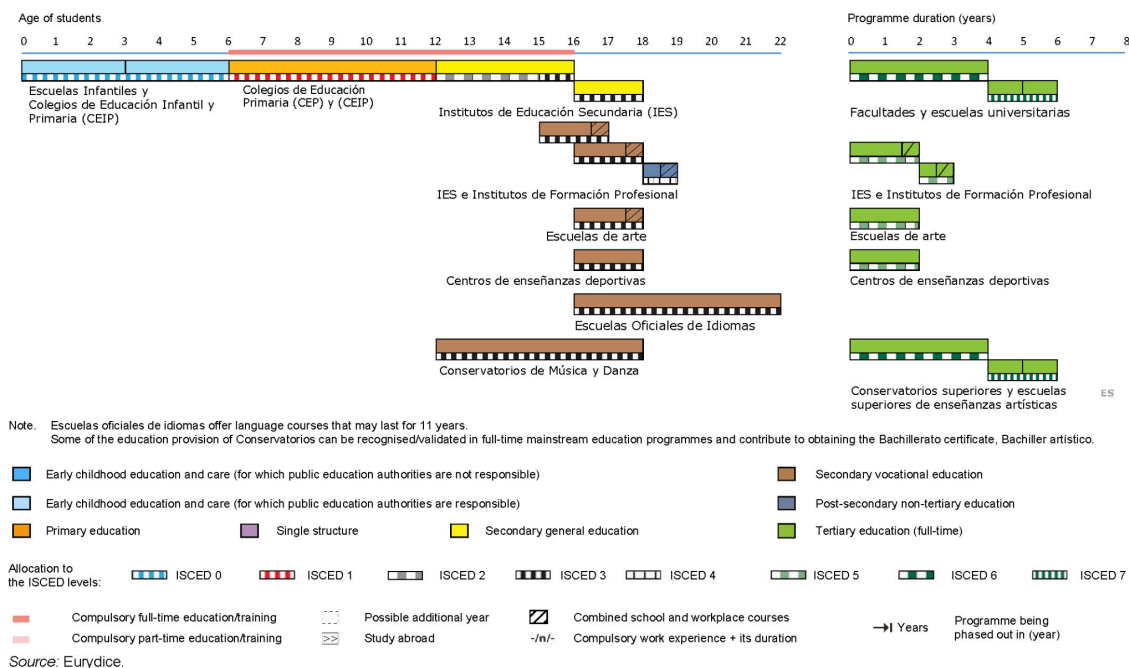
Okrem týchto typov vzdelávania ponúka španielsky vzdelávací systém aj špecializované vzdelávanie:

- ❖ **Jazykové vzdelávanie**, ktoré zahŕňa výučbu jazykov na úrovniach A1, A2, B1, B2, C1 a C2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SEER). Tieto programy sa poskytujú v úradných jazykových školách.
- ❖ **Umelecké vzdelávanie** sa poskytuje v rôznych špecifických inštitúciách podľa jednotlivých typov a úrovní vzdelávania, medzi ktoré patria:
 - základné hudobné a tanečné vzdelávanie;
 - profesionálne umelecké vzdelanie v oblasti hudby, tanca alebo umenia a dizajnu;
 - vyššie umelecké vzdelanie, ako je uvedené vyššie.
- ❖ **Športové vzdelávanie** organizované do stredných a vyšších vzdelávacích cyklov a vyučované v rovnakých inštitúciách ako odborné vzdelávanie.

Charakteristika pedagogického personálu: minimálna úroveň kvalifikácie učiteľov základného vzdelávania v Španielsku sa pohybuje od bakalárskeho alebo rovnocenného titulu (ISCED 6) pre predprimárne a primárne vzdelávanie po magisterský alebo rovnocenný titul (ISCED 7) pre sekundárne vzdelávanie.

Na obrázku 1 je podrobnejšie znázornená štruktúra španielskeho vzdelávacieho systému.

Spain – 2023/2024

Strategické ciele vnútroštátnych politík

Strategické ciele, ktoré sa majú dosiahnuť v oblasti vzdelávania (Eurydice España-REDIE, 2020):

- ❖ Realizovať celoživotné vzdelávanie a mobilitu.
- ❖ Zlepšiť kvalitu a účinnosť vzdelávania a odbornej prípravy.
- ❖ Podporovať rovnosť, sociálnu súdržnosť a aktívne občianstvo.
- ❖ Zvýšiť tvorivosť a inovácie vrátane podnikania na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy.

Konkrétne v Španielsku sa od prijatia organického zákona č. 2/2006 z 3. mája 2006 o vzdelávaní na úrovni predškolského, základného a stredoškolského vzdelávania hlavné ciele zameriavajú predovšetkým na tri kľúčové údaje:

- ❖ **Študenti:** Cieľom je zabezpečiť inkluzívne vzdelávanie bez diskriminácie, zaručiť rovnaké príležitosti, podporovať hodnoty, ktoré podporujú osobnú slobodu, a poskytovať celoživotné vzdelávanie.
- ❖ **Rodiny:** Podpora účasti rodičov a opatrovníkov na vzdelávaní ich detí.
- ❖ **Učítelia:** Podpora kvality výučby, výskumu, experimentovania a inovácií vo vzdelávaní.

Tento zákon bol však upravený organickým zákonom 3/2020 (LOMLOE) prijatým v roku 2020. Vykonávanie zmien zavedených zákonom LOMLOE sa začalo v školskom roku 2020/21 a skončilo na začiatku školského roku 2023/24. V tejto reforme sa uznáva najlepší záujem dieťaťa a práva dieťaťa sa zaraďujú medzi hlavné zásady systému, podporuje sa rodová rovnosť, podporuje sa neustále zlepšovanie škôl a individualizácia vzdelávania, hlavná úloha sa pripisuje rozvoju digitálnych kompetencií a uznáva sa význam vzdelávania pre udržateľný rozvoj.

V kráľovskom dekréte č. 157/2022 z 1. marca, ktorým sa stanovuje organizácia a minimum učiva v primárnom vzdelávaní, sa uvádza sedem kľúčových kompetencií, ktoré musí každý žiak získať na konci primárneho stupňa: a) kompetencie v jazykovej komunikácii, b) plurilingválne kompetencie, c) matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy, techniky a technológie, d) digitálne kompetencie, e) personálne, sociálne a kompetencie učiť sa, f) občianske kompetencie, g) podnikateľské kompetencie a h) kompetencie v oblasti kultúrneho povedomia a vyjadrovania.

Tri z týchto kompetencií pripravujú pôdu pre rozvoj stratégií, v rámci ktorých môžu študenti získať sociálny profil a zručnosti súvisiace s iniciatívami v oblasti učenia sa službou (ApS):

- ❖ **Osobné, sociálne a učebné kompetencie:** Patrí sem konštruktívna spolupráca s ostatnými, zachovanie odolnosti a zvládanie celoživotného vzdelávania. Zahŕňa tiež prispievanie k vlastnej fyzickej, duševnej a emocionálnej pohode, ako aj k pohode iných, a to rozvíjaním zručností starostlivosti o seba a svoje okolie prostredníctvom spoločnej zodpovednosti.
- ❖ **Občianska spôsobilosť:** Zamiera sa na to, aby žiaci boli schopní uplatňovať zodpovedné občianstvo a plne sa zapájať do spoločenského a občianskeho života.
- ❖ **Podnikateľská spôsobilosť:** Cieľom je poskytnúť študentom stratégie, ktoré im umožnia rozpoznať potreby a príležitosti, trénovať ich myslenie, aby analyzovali a hodnotili svoje prostredie a vytvárali a prehodnocovali nápady s využitím predstavivosti, kreativity, strategického myslenia a etickej, kritickej a konštruktívnej reflexie v rámci tvorivých a inovačných procesov. Snaží sa tiež prebudiť ochotu učiť sa, riskovať a čeliť neistote.

V oblasti vysokoškolského vzdelávania ho upravujú niektoré dokumenty, ako napr:

V Bielej knihe o stupni učiteľstva (ANECA, 2004) sú stanovené tieto špecifické kompetencie súvisiace s týmto predmetom:

- ❖ Schopnosť porozumieť komplexnosti vzdelávacích procesov vo všeobecnosti a najmä procesov vyučovania a učenia sa (ciele a funkcie vzdelávania a vzdelávacieho systému, teórie rozvoja a učenia sa, kultúrne a sociálne prostredie, inštitucionálny a organizačný kontext školy, tvorba a rozvoj kurikula, úloha učiteľa, ...).
- ❖ podieľať sa na výskumných projektoch týkajúcich sa vyučovania a učenia sa a predkladať inovatívne návrhy zamerané na zlepšenie kvality vzdelávania.
- ❖ Schopnosť zapojiť žiakov do participatívneho vytvárania pravidiel demokratického spoluzitia a spoločne riešiť a riešiť problémové situácie a medziľudské konflikty rôzneho charakteru.
- ❖ Schopnosť spolupracovať s rôznymi sektormi vzdelávacej komunity a životného prostredia.

VYHLÁŠKA ECI/3857/2007 z 27. decembra 2007, ktorou sa stanovujú požiadavky na overovanie oficiálnych vysokoškolských diplomov, ktoré oprávňujú na výkon povolania učiteľa primárneho vzdelávania, obsahuje medzi svojimi cieľmi:

- ❖ Spolupracovať s rôznymi sektormi vzdelávacej komunity a sociálneho prostredia. Prevziať výchovný rozmer vyučovacej funkcie a podporovať demokratickú výchovu k aktívnemu občianstvu.

- ❖ Udržiavať kritický a autonómny vzťah k vedomostiam, hodnotám a verejným a súkromným spoločenským inštitúciám.

Kráľovský dekrét č. 1791/2010 z 30. decembra o štatúte študentov vysokých škôl v kapitole XIV, ktorá sa týka aktivít študentov v oblasti sociálnej účasti a rozvojovej spolupráce, uvádza v článku 64 (Všeobecné zásady) rad záväzkov, práv a povinností študentov súvisiacich so sociálnou účasťou a rozvojovou spoluprácou:

- ❖ Právo žiadať o začlenenie do aktivít sociálnej účasti a rozvojovej spolupráce.
- ❖ Právo na bezplatnú odbornú prípravu v oblasti rozvoja sociálnej účasti a spolupráce v rámci dohôd o spolupráci.
- ❖ Povinnosť zúčastňovať sa na vzdelávacích aktivitách určených na správny rozvoj sociálnej účasti a aktivít rozvojovej spolupráce.
- ❖ Právo, aby univerzita vydala osvedčenie o akreditácii služieb poskytovaných v rámci sociálnej účasti.

Po predstavení prehľadu rôznych vzdelávacích cieľov, učebných osnov a odborných cieľov sa teraz zameriame na ciele súvisiace s občianstvom a dobrovoľníctvom. Zákon o dobrovoľníctve č. 45/2015 zo 14. októbra 2015 v článku 6 uvádza rad oblastí, v ktorých je potrebné konať:

- ❖ Sociálne dobrovoľníctvo
- ❖ Medzinárodné dobrovoľníctvo a rozvojová spolupráca
- ❖ Dobrovoľníctvo v oblasti životného prostredia
- ❖ Kultúrne dobrovoľníctvo
- ❖ Športové dobrovoľníctvo
- ❖ Dobrovoľníctvo v oblasti vzdelávania
- ❖ Sociálno-zdravotné dobrovoľníctvo
- ❖ Dobrovoľníctvo vo voľnom čase
- ❖ Dobrovoľníctvo v komunite
- ❖ Dobrovoľníctvo v oblasti civilnej ochrany

Predpisy určujú podmienky, za ktorých sa budú vykonávať medzinárodné dobrovoľnícke činnosti v oblasti rozvojovej spolupráce, ako aj v iných oblastiach činnosti, v závislosti od miesta týchto činností, špecializácie činností, ich trvania alebo kombinácie niektorých z týchto okolností.

Strategické ciele vzdelávania týkajúce sa výchovy k občianstvu a dobrovoľníctva možno zhrnúť do všeobecného cieľa prispieť k formovaniu globálneho, solidárneho, aktívneho, kritického a zodpovedného občianstva. Špecifické ciele sú:

- ❖ Prispievanie k vytváraniu globálneho, zodpovedného, solidárneho, aktívneho a participatívneho občianstva pre všetky vekové kategórie.
- ❖ prispievanie k posilňovaniu a rozvoju kapacít jednotlivcov a skupín prostredníctvom vzdelávacích aktivít.
- ❖ prispievanie k posilňovaniu a rozvoju schopností jednotlivcov, ktorí sa zúčastňujú na dobrovoľníckej činnosti v Španielsku aj na medzinárodnej úrovni.

Vzdelávacie priority

V súčasnosti sú hlavné trendy a priority v oblasti vzdelávania, ktorými sa bude riadiť vzdelávacia politika španielskej vlády, zamerané na (Ministerstvo financií, 2023):

1. Modernizácia systému a zlepšenie kvality:

- ❖ Učebné osnovy a organizácia vzdelávania - vzdelávací systém si vyžaduje učebné osnovy viac založené na kompetenciách, zamerané skôr na učenie ako na vyučovanie, s dôrazom na efektívne vzdelávacie prostredie a pedagogiku. Tým by sa mal zvýšiť aj prístup k vzdelávaniu a miera jeho ukončenia na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy.
- ❖ Odborná príprava - cieľom zostáva transformovať model odborného vzdelávania zjednotením tohto vzdelávania do jedného uceleného a integrovaného systému.
- ❖ Digitalizácia - ide o jednu z hlavných investičných línií plánu obnovy, transformácie a odolnosti v oblasti vzdelávania.
- ❖ Hodnotenie - rozvíja sa v troch oblastiach: národné hodnotenia, medzinárodné hodnotenia a ukazovatele vzdelávania.
- ❖ Podpora kvality - to sa bude realizovať prostredníctvom rôznych ocenení a súťaží.

2. Vlastné imanie:

- ❖ Štipendia - zamerané nielen na uľahčenie prístupu, ale aj na zabezpečenie trvalej účasti vo vzdelávacom systéme, čím sa zaručí právo na vzdelanie pre všetkých jednotlivcov.
- ❖ Zahrnutie - je to hlavný cieľ národnej a medzinárodnej politickej agendy.
- ❖ Predčasné ukončenie vzdelávania - plánovanie a realizácia opatrení v tejto oblasti sa bude uskutočňovať s autonómnymi spoločenstvami prostredníctvom programov územnej spolupráce.

3. Zlepšenie pozornosti venovanej vzdelávaniu v oblasti priameho riadenia zo strany ministerstva školstva a odborného vzdelávania.

4. Univerzitné vzdelanie - medzi prioritné oblasti činnosti patrí komplexná reforma právneho rámca, zvýšenie financovania systému štipendií a pomoci pri štúdiu a zníženie poplatkov za štúdium na verejných vysokých školách s cieľom zabezpečiť rovnaké príležitosti na vzdelávanie. Okrem toho podpora vzdelávania, kvalifikácie a pedagogickej a výskumnej kapacity univerzitného systému prostredníctvom zvýšenej podpory pregraduálneho a postgraduálneho vzdelávania, zníženie neistoty zamestnania a postupná stabilizácia vysokoškolského učiteľského zboru a okrem iného aj podpora digitalizácie univerzitného systému.

V súčasnosti sa vynakladá úsilie na zlepšenie zamestnateľnosti prostredníctvom odborného vzdelávania (OV). Na tento účel sa investuje do vytvorenia duálneho odborného vzdelávania, ktoré sa strieda medzi vzdelávacím centrom a podnikom. Duálne VT umožňuje študentom absolvovať odbornú prípravu vo vzdelávacom centre a zároveň uplatniť získané poznatky na pracovisku. Tento prístup spĺňa súčasné požiadavky podnikov, podporuje zamestnateľnosť mladých ľudí a

zvyšuje konkurencieschopnosť a produktivitu (Ministerstvo školstva, odborného vzdelávania a športu, 2022).

Okrem toho medzi prioritné oblasti patrí celoživotné vzdelávanie, inkluzívne vzdelávanie, odborná príprava v digitálnej ére, transparentnosť, mobilita pracovnej sily a udržateľné investície (Eurydice Spain-REDIE, 2020). Rozvoj týchto oblastí závisí od učiteľov, riaditeľov škôl a ďalších pedagogických pracovníkov, ako aj od správneho riadenia zo strany ústredných a regionálnych vlád.

Úloha štátu je zameraná na rozvoj stratégií trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom aliancií medzi rôznymi zúčastnenými aktérmi, ktoré sa riadia politickým konsenzom a spoločenským dopytom, v rámci ktorých sa vyvíjajú nové politiky, opatrenia, riadenie a pracovné metódy. V tomto zmysle sa pracuje na záväzku občanov a správnych orgánov vytvoriť štátnu politiku, ktorá má vplyv na Agendu 2030, s návrhmi politik na prevenciu a boj proti nerovnostiam, zameranými na obehové a sociálne hospodárstvo. Na tento účel sa navrhujú tieto opatrenia a ciele (Vláda Španielska, 2018):

1) Tento záväzok bude navrhnutý Sektorovej konferencii pre vzdelávanie a Generálnej konferencii pre univerzitnú politiku, ako aj nasledujúce opatrenia, aby ho prijali všetky správne orgány a subjekty:

- ❖ Do roku 2025 začleniť vzdelávanie pre udržateľný rozvoj (ako je definované v ciele 4.7 a podľa usmernení UNESCO) do všetkých povinných vzdelávacích programov a do vzdelávacieho systému prostredníctvom plánov a programov vzdelávania.
- ❖ Do roku 2021 začleniť vzdelávanie v oblasti Agendy 2030 a cieľov trvalo udržateľného rozvoja do všetkých bakalárskych a magisterských študijných programov tak, aby všetci študenti, ktorí ukončia bakalárske alebo magisterské štúdium, absolvovali základné vzdelávanie v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a globálneho občianstva, a to na 100 % do roku 2025.
- ❖ Do roku 2022 začleniť do systému prístupu k učiteľskej funkcii (povinnej a vysokoškolskej), do minimálneho obsahu požadovaného vo výberových konaniach, vedomosti a zručnosti potrebné pre vzdelávanie pre udržateľný rozvoj a Agendu 2030.
- ❖ Do roku 2025 získajú všetci pedagogickí pracovníci v povinnom a vysokoškolskom vzdelávaní kvalifikáciu podľa Agendy 2030.

Úloha podnikov a mimovládnych organizácií sa okrem toho zameriava na presadzovanie špecifických hodnôt, ktoré zohrávajú zásadnú úlohu v španielskom vzdelávaní (Planas, 2005):

- ❖ Zníženie miery školskej neúspešnosti a predčasného ukončenia školskej dochádzky, najmä v rodinách prisťahovalcov.
- ❖ Zmenšovanie digitálnej priepasti uľahčovaním prístupu k technológiám a podporou ich zodpovedného používania.
- ❖ Starostlivosť o duševné zdravie maloletých.
- ❖ Podpora zamestnateľnosti mladých ľudí.

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

V španielskom vzdelávacom kontexte sa v rámci primárneho vzdelávania zameraného na service learning uskutočnili rôzne projekty. V tomto zmysle a v rámci rôznych tém môžeme okrem iného spomenúť tie najnovšie:

- ❖ Hrdinské Vianoce: Rozvoj umelecko-výrazových aktivít v telesnej výchove prostredníctvom service learningu (2023). Cieľom projektu s názvom Hrdinské Vianoce bolo rozvíjať kurikulárny obsah telesnej výchovy v 2. ročníku ZŠ. Projekt je vypracovaný na základe aktívnych metodík, konkrétne učenia prostredníctvom projektov a gamifikácie, pomocou ktorých má podporiť kooperatívnu prácu, tvorivosť a interdisciplinaritu medzi predmetmi. V prvom rade sa uskutočňuje zdôvodnenie a kontextualizácia projektu a neskôr sa rozvíjajú kurikulárne prvky, s ktorými súvisí. Nakoniec sú uvedené nástroje a pomôcky, ktoré umožňujú hodnotiť všetkých účastníkov projektu, žiakov aj učiteľov.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8997620>

- ❖ Matematika môže byť zábavná. Inovačný service learningový projekt na univerzite so žiakmi základných škôl (2022). V rámci tohto projektu študenti študijného programu učiteľstvo pre základné školy učia deti z basketbalového klubu na triednom workshope s názvom "Zábavná matematika", čím vytvárajú priestor, v ktorom sa hrovou formou ponúka mikrovzdelávanie. Cieľom štúdie je ukázať návrh a vývoj service learningového projektu mimo akademického prostredia a zmerať hodnotenie tejto skúsenosti účastníkmi.

<https://redined.educacion.gob.es/xmlui/bitstream/handle/11162/226464/Matematicas.pdf?sequence=1>

- ❖ Informovanosť o zdravotnom postihnutí prostredníctvom integrovaného programu športového vzdelávania a service learningu (2022). Cieľom tohto projektu je: (1) predstaviť didaktický návrh, ktorého cieľom je zvýšiť povedomie o zdravotnom postihnutí prostredníctvom integrácie service learning do modelu športovej edukácie s využitím adaptovaného športu (volejbal v sede); (2) zhodnotiť vnímanie zúčastnených učiteľov; (3) ponúknuť návrhy na zlepšenie pre budúcu realizáciu. Zúčastnilo sa 181 študentov z tretieho ročníka stredných škôl (SŠ) (n = 80) a z piateho ročníka základných škôl (ZŠ) (n = 101). Program pozostával z vytvorenia dvoch športových sietí, ktoré tvorili dve prirodzené skupiny zo SŠ a dve z ZŠ v každej zo sietí. Všetci žiaci zažili sezónu SE na telesnej výchove, v ktorej boli pridané tri service learningové akcie počas prestávok, pričom poskytovateľmi služieb boli žiaci SŠ. Príslušnosť členov siete bola podporovaná prostredníctvom charakteristík SŠ. Informovanosť bola integrovaná prostredníctvom simulácie telesného postihnutia. Výsledky ukázali pozitívne vnímanie zo strany učiteľov, ktorí okrem iných prínosov vyzdvihli rozvoj uvedomenia u študentov telesnej výchovy a empatie u študentov SŠ.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8058610>

- ❖ Manažment vysokoškolských študentov v triede - Service Learning in Physical Education in Learning Communities (2021). Hlavným cieľom tohto projektu je analyzovať názory vysokoškolských študentov na manažment triedy v rámci service learningu realizovaného

v školských vzdelávacích komunitách. Kontext tohto výskumu predstavuje šesť škôl, ktoré hostia najmä študentov v situácii sociálneho vylúčenia, v didaktike telesnej výchovy primárneho stupňa vzdelávania. Metodologicky boli informácie získané prostredníctvom kritických incidentných naratívov vysokoškolských študentov, ktoré boli analyzované kvalitatívne prostredníctvom kategoriálnej analýzy s využitím kódovacích matíc pomocou softvéru NVivo. Hlavné výskumné zistenia sa zameriavajú na potrebu využívania disruptívnych metodík, ako je service learning, na zlepšenie manažérskych zručností v počítačnom vzdelávaní. Okrem toho načrtávajú, že hlavné problémy manažmentu sa sústreďujú na riešenie konfliktov a interakciu so skupinou, ako aj na ťažkosti s účasťou na rozmanitosti v triede telesnej výchovy. Nakoniec všetci uznávajú veľký prínos tejto metodiky pre odbornú prípravu učiteľov, keďže kontakt s realitou triedy považujú za nevyhnutný počas celého procesu odbornej prípravy.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7590958>

- ❖ Hudobné oživenie školského dvora: (2021). Cieľom projektu bolo oživiť prestávky prostredníctvom hudobných aktivít pre deti vo veku 6 až 12 rokov v siedmich školách. Z výsledkov kvalitatívnej analýzy vyplýva, že projekt podporil hudobný rozvoj detí prostredníctvom spevu, zážitku z rytmu a vyjadrovania sa pohybom s využitím vybraného repertoáru populárnych detských ľudových piesní. U vysokoškolákov pomohol project podporiť angažovanosť žiakov základných škôl prostredníctvom podpory koedukácie a sociokultúrnej rozmanitosti - hodnôt, ktoré podporili rozvoj sociálnych a občianskych kompetencií. Študenti učitelia dosiahli aj profesijný rast tým, že prostredníctvom tohto projektu získali zručnosti typické pre učiteľov hudobnej výchovy.

<https://uvadoc.uva.es/handle/10324/64752>

- ❖ Gamifikácia prostredníctvom service learningového projektu: navrhovanie vzdelávacieho odpočinku z univerzity pre žiakov základných škôl (2020). Prezentuje sa inovatívna skúsenosť, v rámci ktorej študenti predprimárneho a primárneho stupňa štúdia Univerzitného centra SAFA navrhli digitálne oddychové hodiny na základe kurikulárnych obsahov a cieľov z rôznych didaktických jednotiek druhého ročníka primárneho vzdelávania patriacich škole SAFA Andújar. Po dokončení týchto vzdelávacích breakoutov boli zaslané do základnej školy, aby s nimi mohli študenti pracovať a poslať svoju spätnú väzbu študentom univerzity, čo viedlo k veľmi obohacujúcej skúsenosti pre všetkých zúčastnených vzdelávacích agentov.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7633123>

- ❖ Service learning in Mathematics: Experience between Primary Education students and seniors (2020) (service learning v matematike: skúsenosti študentov primárneho vzdelávania a seniorov). Ide o service learningový project realizovaný študentami učiteľstva primárneho vzdelávania v centre pre predškolskú výchovu a primárne vzdelávanie. Táto skúsenosť je rámčovaná predmetom Matematika v 6. ročníku primárneho vzdelávania a sleduje fázy projektu navrhnuté španielskou sieťou ApS. (1) Východisko: málo návštev, ktoré zvyčajne prijímajú starší ľudia v domovoch sociálnych služieb (DSS), a ťažkosti, ktoré majú pri vykonávaní matematických operácií. (2) Motivácia

skupiny: žiakom primárneho vzdelávania aj obyvateľom sa vysvetlí, že budú vykonávať sériu spoločných sedení, v ktorých sa navrhujú matematické úlohy s využitím manipulačnej podpory na zníženie ich abstrakcie. Obe skupiny sú z projektu veľmi nadšené. (3) Plánovanie: sedenia sa navrhnu a overia s ergoterapeutom u obyvateľov DSS. Tieto sedenia sa skladajú zo silových pásov, pouličných trhov a populárnych hier, ktoré zahŕňajú použitie matematiky. (4) Realizácia projektu: v piatok chodia žiaci 6. ročníka do DSS aby si vymenili skúsenosti. (5) Hodnotenie, oslava a zlepšenie: na poslednom zasadnutí žiaci odovzdajú obyvateľovi DSS niekoľko origami kartičiek ako poďakovanie. Prijemcovia vzdelávania (žiaci 6. ročníka) aj služby (obyvatelia DSS) vyplňajú dotazníky, ktoré ukazujú vysokú mieru spokojnosti so skúsenosťami a navrhujú, aby sa časom rozšírili. Rovnako sa zistilo, že skúsenosť s ApS prispieva k zvyšovaniu hodnôt občianstva, solidarity a empatie žiakov, a preto riadiaci tím CEIP plánuje na budúci rok rozšíriť túto skúsenosť na úrovni centra.

https://www.researchgate.net/publication/338819661_Aprendizaje-Servicio_en_Matematicas_experiencia_entre_alumnos_de_Educacion Primaria_y_personas_de_la_tercera_edad

- ❖ Service learningový project v primárnom vzdelávaní: (2018). Hlavným cieľom tohto service learningového projektu vytvoreného v primárnom vzdelávaní bolo zvýšiť povedomie o dôležitosti hodnoty vody. Na dosiahnutie skutočného učenia sa považuje za potrebné oboznámiť ich s inými skutočnosťami. Združenie Bassari sa rozhodlo spolupracovať na projekte tým, že našim študentom sprostredkovalo prístup k takému potrebnému zdroju, akým je voda v dedine v Senegale (Afrika), a navrhlo mobilizovať sa pomocou crowdfundingovej solidárnej kampane na vybudovanie studne, kvapku po kvapke, medzi všetkými. Študenti školy CEU San Pablo Sanchinarro v spolupráci s celou vzdelávacou komunitou pracovali týždeň s motiváciou a nadšením, aby dosiahli cieľ - získať vodu prostredníctvom studne. Nakoniec sa podarilo vyzbierať viac peňazí, ako bolo potrebné na vybudovanie studne, čo umožnilo postaviť nádrž na vodu. Najväčším úspechom projektu však bolo zapojenie žiakov a ich ocenenie smerom k iným skutočnostiam.

<https://revistas.uam.es/tendenciaspedagogicas/article/view/tp2018.32.014>

- ❖ Udržateľnosť cieľov vzdelávania STEM prostredníctvom programu doučovania. Tento program bol založený na metodike service learning a tútoring. Cieľ tohto projektu bol dvojaký. Po prvé, zistiť vplyv programu vzdelávania v oblasti vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (STEM) na školské výsledky žiakov základných škôl. Po druhé, zistiť potenciálny prínos tohto programu na kľúčové kompetencie vysokoškolských študentov v rámci prípravy učiteľov primárneho vzdelávania. Podvzorka študentov primárneho vzdelávania bola po porovnaní kľúčových kovariát náhodne zaradená buď do experimentálnej ($N = 25$), alebo kontrolnej skupiny ($N = 25$). Podvzorku vysokoškolských študentov tvorilo 26 študentov, ktorí sa sami vybrali zo študijného programu učiteľstva primárneho vzdelávania. Intervencia pozostávala z 20 dvojhodinových týždenných stretnutí vysoko štruktúrovaného doučovania po vyučovaní, ktoré poskytovali predtým vyškolení vysokoškolskí študenti.

<https://doi.org/10.3390/su12166653>

- ❖ Centrum na podporu service learningu v Baskicku vydalo súbor 60 skúseností s učením sa prostredníctvom service learningu, ktoré sa zhromažďovali viac ako štyri roky a ktoré rozvíjajú vzdelávacie centrá na takmer všetkých úrovniach, ako aj sociálne organizácie rôzneho druhu.
- ❖ Ministerstvo pre ekologickú transformáciu vydalo publikáciu "100 dobrých praktík v oblasti service learning -SL-". Obsahuje skúsenosti, ktoré vypracovalo 300 škôl a 430 sociálnych subjektov (občianskych, kultúrnych, mládežníckych združení, nadácií, mimovládnych organizácií, mestských zastupiteľstiev a verejných inštitúcií) a ktoré súvisia s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja.
- ❖ Okrem toho sa na Granadskej univerzite realizujú projekty inovácie výučby:
 - "Rozvoj návrhov na vzdelávanie v oblasti výživy prostredníctvom multidisciplinárnej spolupráce s prístupom service learning (15-76)", financovaný v rámci plánu FIDO UGR 2015-2017.
 - "Projekt INES: (579), financovaný v rámci Plánu FIDO UGR 2019-2020, ktorý je pokračovaním predchádzajúceho projektu.
 - "Vyučovanie prírodovedných predmetov prostredníctvom service learningu vo vzdelávaní a na prírodovedných stupňoch: (19-67)," financovaný v rámci plánu FIDO UGR 2018-2020.

Service learning na základných školách v budúcnosti

Ak sa pýtame, či je service learning vhodnou praxou v španielskom kontexte, odpoveď by bola jednoznačne áno. Existujúca literatúra potvrdzuje veľký potenciál service learningových skúseností, ako aj početné výhody takýchto iniciatív. Najnovšie výskumy naznačujú, že implementácia tejto metodiky pozitívne ovplyvňuje osobnostný aj sociálny rozvoj. Napríklad štúdia Blázquez-Sánchez (2013) ukázala, že ich program podporoval autonómiu a samoreguláciu v procese učenia sa účastníkov, pomáhal im robiť rozhodnutia a stanovovať si ciele. Okrem toho štúdie Blázquez-Sánchez (2020) zistili, že študenti zlepšili také aspekty, ako je plánovanie a vykonávanie úloh, a León-Díaz a i. (2018) pozorovali, že účastníci aplikovali teoretické vedomosti počas vykonávanej služby, čím sa zlepšili ich zručnosti prostredníctvom praktického uplatnenia.

Iné výskumy uskutočnené v španielskom kontexte priniesli výsledky, ako je podpora spolupráce, zvýšenie efektívnej komunikácie, podpora solidarity medzi študentmi, podpora rešpektu voči iným, pochopenie potrieb komunity a zvýšenie povedomia o sociálnych otázkach (Baquero a Majó, 2014; Trujillo, 2016; Velázquez, 2010). Ide o základné hodnoty v počiatočných fázach vzdelávania, ktoré prispievajú k celostnému rozvoju budúcich občanov a k rozvoju sociálnej spravodlivosti a sociálneho povedomia.

Okrem toho medzi ďalšie zdôrazňované prínosy výskumu patrí pozitívny vplyv na študijné výsledky, osobnú autonómiu (Hervás et al., 2018) a okrem iného aj na zručnosti v oblasti skúmania a riešenia problémov (Blázquez-Sánchez, 2020).

Okrem toho sa rozšírili siete, ako napríklad Andalúzska sieť pre service learning a Španielska sieť pre service learning, ktorých cieľom je podporovať rozvoj service learningu v príslušných

regiónoch. Tieto siete zahŕňajú rôzne osoby a subjekty vrátane vzdelávacích centier, centier odbornej prípravy učiteľov, sociálnych organizácií, univerzít a iných miestnych iniciatív. Okrem toho sa združenie ApS(U) zaviazalo rozhodujúcim spôsobom prispieť k inštitucionalizácii service learning na španielskych univerzitách. V súlade s cieľmi Agendy 2030 združenie ApS(U) podporuje transformáciu univerzít prostredníctvom podpory kultúry inovácie výučby spojenej s prenosom vedomostí a spoločenskou zodpovednosťou. Táto iniciatíva je hnacou silou vytvárania nových projektov na národnej aj medzinárodnej úrovni, ako aj rozširovania a šírenia service learningu v celej krajine.

Okrem toho rastie záujem Národnej agentúry pre hodnotenie kvality a akreditáciu (ANECA), ktorá podporuje rozvoj výskumu založeného na službách a ich prenos do komunitného sektora.

Okrem toho sa prostredníctvom medzinárodných, národných a regionálnych konferencií a seminárov propagujú rôzne výskumné iniciatívy a osvedčené postupy. Na týchto podujatiach sa nielen prezentujú činnosti, ktoré vykonávajú rôzne inštitúcie, ale podporujú sa aj spojenectvá a nová spolupráca s cieľom pokračovať v šírení a vypracúvaní nových návrhov.

Organický zákon o univerzitnom systéme [LOSU] (2023) okrem toho zahŕňa do akademickej prípravy študentov právo zúčastňovať sa na service learningových aktivitách, okrem iných iniciatív, spolu s ich akademickým uznaním (článok 33 K).

To všetko poukazuje na možnosť, záujem a potrebu pokračovať v rozvoji service learningu v Španielsku.

Ak však zvážime ťažkosti spojené s realizáciou service learningu, hlavnou prekážkou môže byť čas. Byrokratické procesy, ktoré si tieto iniciatívy zvyčajne vyžadujú, výrazne sťažujú ich realizáciu. Okrem toho obmedzený čas, ktorý je k dispozícii, bráni dôležitým momentom reflexie a koordinácie, ktoré sú kľúčové pre navrhovanie, rozvoj a hodnotenie service learningu. Okrem toho často chýba financovanie, ktoré by zodpovedalo potrebám a charakteristikám rôznych prebiehajúcich štúdií, ako aj nedostatočná inštitucionálna podpora.

Medzi výzvy patrí zmena myslenia smerom k sociálne orientovanejším metodikám vyučovania a učenia sa, ktoré sú spojené s reálnym životom. Okrem toho je potrebné zlepšiť odbornú prípravu učiteľov, poskytnúť im zručnosti, aby sa stali odbornými sprievodcami pri navrhovaní zmysluplných, užitočných a relevantných vzdelávacích kontextov a postavili študentov do pozície hlavných aktérov vzdelávacieho procesu (Tedesco, 2011). Hoci univerzity ponúkajú rôzne kurzy súvisiace s využívaním a rozvojom service learningových programov a subjekty ako Plena Inclusión poskytujú prednášky, webináre a špecifické školenia o service learningu, na niektorých univerzitách sa rozvíja aj proces inštitucionalizácie prostredníctvom zavádzania kancelárií service learningu a podpísania "Deklarácie Kanárskych ostrovov" medzi španielskymi univerzitami. Tento dokument uznáva medzinárodné dohody a zdôrazňuje potrebu uprednostniť service learning vo vzdelávacom systéme, pričom predstavuje kľúčový odkaz na podporu inštitucionalizácie service learningu na univerzitách. Okrem toho je potrebná lepšia koordinácia medzi učiteľmi a rôznymi sociálnymi inštitúciami, ktoré tiež zvyšujú túto spoluprácu prostredníctvom rozvoja projektov inovácie výučby, formalizácie dohôd medzi mimovládnyimi organizáciami, sociálnymi subjektmi atď. a univerzitami alebo pozvania na rôzne kongresy a konferencie o service learningu, ktoré sa

každoročne konajú v Španielsku. Vzhľadom na tieto ťažkosti a výzvy môžeme realizovať iniciatívy v oblasti service learningu s vysokým percentom zaručeného úspechu.

Odkazy

- ❖ ANECA. (2004). *Libro Blanco. Título de Grado en Magisterio*. ANECA.
- ❖ Baquero, M. y Majó, F. (2014). *8 ideas clave. Los proyectos interdisciplinares*. Grao.
- ❖ Blázquez-Sánchez, D. (2013). *Diez competencias docentes para ser mejor profesor de Educación Física. La gestión didáctica de la clase*. INDE.
- ❖ Blázquez-Sánchez, D. (2020). *Métodos de Enseñanza en Educación Física. Enfoques Innovadores para la Enseñanza en Competencias*. INDE.
- ❖ Eurydice España-REDIE. (2020). *Áreas y ámbitos prioritarios basados en los Objetivos estratégicos de la ET2020 a lo largo de los ciclos de trabajo*. <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/dam/jcr:7bfb4fd3-23be-4232-a9f7-9a52025a8f09/ambitos-prioritarios-et2020-b.pdf>
- ❖ Gobierno de España. (2018). *Plan de Acción para la implementación de la Agenda 2030*. <https://transparencia.gob.es/transparencia/AGENDA%202030.pdf>
- ❖ Hervás, M., Fernández, F. D., Arco, J. L., y Miñaca, M. I. (2018). La mejora del rendimiento escolar y el clima social mediante un programa de intervención basado en el aprendizaje-servicio y mentoría entre iguales. *REOP - Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 29(1), 91-107. <https://doi.org/10.5944/reop.vol.29.num.1.2018.23296>
- ❖ Jariod, R. (2021). *Plan Estratégico para la Educación para el Desarrollo y la Ciudadanía Global (EpDCG)*. <https://voluntariadointernacional.eu/wp-content/uploads/2022/03/plan-estrategico-Voluntariado.pdf>
- ❖ León-Díaz, O., Martínez-Muñoz, L.F. y Santos-Pastos, M.L. (2018). Análisis de la investigación sobre Aprendizaje basado en Proyectos en Educación Física. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 21(2), 2742.
- ❖ Ley 45/2015, de 14 de octubre, de Voluntariado. (Boletín Oficial del Estado, núm. 247, de 15 de octubre de 2015). <https://www.boe.es/eli/es/l/2015/10/14/45/con>
- ❖ Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo de 2006. (Boletín Oficial del Estado, núm. 106, de 4 de mayo de 2006). <https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2/con>
- ❖ Ley Orgánica 2/2023, de 22 de marzo, del Sistema Universitario. (Boletín Oficial del Estado, núm. 70, de 23 de marzo de 2023). <https://www.boe.es/eli/es/lo/2023/03/22/2/con>
- ❖ Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (Boletín Oficial del Estado, núm. 340, de 30 de diciembre de 2020) <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3>

- ❖ Ministerio de Educación, Formación Profesional, y Deportes. (2022). *Información sobre la nueva Ley de Formación Profesional*. <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/destacados/nueva-ley-fp.html>
- ❖ Ministerio de Hacienda (2023). Proyecto de Presupuestos Generales del Estado. Informe Económico y Financiero. https://www.congreso.es/docu/pge2023/pge_2023-web/PGE-ROM/doc/3/1/2/2/N_23_A_A_1_2_2_15.PDF
- ❖ Orden ECI/3857/2007, de 27 de diciembre, por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la profesión de Maestro en Educación Primaria. (Boletín Oficial del Estado, núm. 312, de 29 de diciembre de 2007). <https://www.boe.es/eli/es/o/2007/12/27/eci3857>
- ❖ Planas, J. (2005). El papel de la empresa en la formación de los trabajadores en España. *Revista de Educación*, 338. 125-143.
- ❖ Real Decreto 157/2022, de 1 de marzo, por el que se establecen la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Primaria. (Boletín Oficial del Estado, núm. 52, de 2 de marzo de 2022). <https://www.boe.es/eli/es/rd/2022/03/01/157/con>
- ❖ Real Decreto 1791/2010, de 30 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto de los Estudiantes Universitarios. (Boletín Oficial del Estado, núm. 318, de 31 de diciembre de 2010). <https://www.boe.es/eli/es/rd/2010/12/30/1791/con>
- ❖ Tedesco, J. C. (2011). Los desafíos de la educación básica en el siglo XXI. *Revista Iberoamericana De Educación*, 55, 31-47. <https://doi.org/10.35362/rie550524>
- ❖ Trujillo, F. (2016). *Aprendizaje basado en proyectos en Educación Infantil, Primaria y Secundaria*. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Área de Educación. Ed. Secretaría General Técnica. Centro de Publicaciones. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.
- ❖ Velázquez, C. (2010). *Aprendizaje Cooperativo en Educación Física*. Editorial INDE.

4.7 Portugalsko

Všeobecná organizácia vzdelávacieho systému

Vzdelávací systém bol v tom čase riadený vysokým stupňom byrokratického centralizmu a prísnu kontrolou nielen učebných osnov, ale aj riadenia učiteľov a vyučovacieho procesu. Školy nemali žiadny priestor na autonómiu a účasť na rozhodovaní, ktoré ovplyvňovalo každodenný život školy, keďže každodenný chod školy bol veľmi obmedzený. Škola bola vnímaná ako politická a ideologická kontrola, ktorá slúžila ako prostriedok na šírenie hodnôt režimu: Boh, vlasť a rodina. Pedagogická a administratívna organizácia školských inštitúcií v tomto období v skutočnosti zabezpečovala silnú súdržnosť a skĺbenie, čo umožnilo konvergenciu všetkých valencií smerom k národnému vzdelávaniu (Formosinho a Machado, 2000b).

Riadenie a správu škôl vykonávali riaditelia a rektori represívnym spôsobom s cieľom zabezpečiť politickú a ideologickú kontrolu. Mali moc nad školou, pretože boli akýmisi delegátmi centrálnej moci. Rektorov a riaditeľov menovalo ministerstvo školstva podľa kritérií politickej dôvery. Fungovali ako spojovací článok medzi centrálnou politickou a administratívnou a manažmentom pri

každodennom riadení každej školy. Hoci mali miestny vplyv, nemali žiadnu autonómiu, a preto všetky svoje kroky podriaďovali centrálnym opatreniam ústrednej správy. Dosahovanie cieľov a realizácia vo funkciách, ktoré im boli pridelené, im však dávali účinnú moc nad ostatnými organizačnými aktérmi (Lima, 1998a).

Zákon č. 5/73 z 25. júla, všeobecne známy ako "Veiga Simão", sa snažil reagovať na protesty študentov a modernizáciu krajiny v prospech väčšej efektívnosti vzdelávania prostredníctvom rozvoja opatrení, ako je predškolská výchova, predĺženie povinnej školskej dochádzky zo 6 na 8 rokov, zmena ročníkov, zmena stredoškolského vzdelávania (ktoré by malo o jeden ročník viac a rámec odbornej prípravy), kvantitatívne rozšírenie zariadení (bližšie k ľuďom, ktorí ich vyhľadávajú) a rozšírenie a diverzifikácia vysokoškolského vzdelávania. Táto reforma, okrem toho, že spájala vzdelávanie s modernizáciou a rozvojom krajiny, "živená liberálnou a meritokratickou koncepciou meritokratickou koncepciou rovnosti príležitostí, ktorá mala umožniť najlepším prístup k vyšším stupňom vzdelávania" (Formosinho a Machado, 2000b:33), devalvovala vzdelávanie ako záruku šírenia hodnôt režimu. V skutočnosti tento právny predpis v snahe "demokratizovať vzdelávanie" podporuje v rámci školských organizácií, školských organizácií, obsadzovanie priestorov učiteľmi a študentmi, ktoré sú ozvenou naliehavosti demokratizácie spoločnosti. Tento účinok na úrovni vzdelávania však vôbec nie je žiaduci pre politický systém ako celok. Začiatok 21. storočia znamená začiatok nového cyklu vo vývoji vzdelávacieho systému v Portugalsku, ktorý je v podstate poznačený prejavmi určitej nespokojnosti so situáciou vo vzdelávaní. Cyklus reforiem a po viac ako dvoch desaťročiach nepretržitej transformácie nie sú výsledky systému veľmi povzbudivé, oscilujú medzi "sklamaním" a "rozčarovaním" a "katastrofou". Táto situácia uľahčuje prijatie "neoliberálnej" matrice s dôrazom na privatizáciu vzdelávania, podriadenie vzdelávania trhovej logike, so slobodným výberom školy rodičmi, súťažou medzi školami prostredníctvom rebríčkov, posilnením autority, prísnosti a disciplíny (Estêvão, 2002; Barroso, 2003) a silným vedením.

Program vzdelávacej politiky, vládny diskurz a samotná legislatíva vyčlenili pojmy súvisiace s oblasťou vzdelávania. (Formosinho a Machado, 2000c). Zdá sa, že komerčná atmosféra a podnikateľská kultúra zatieňujú akademický a pedagogický étos a znižujú demokratické, kolegiálne a participatívne riadenie škôl. V súlade s tým sme svedkami zmeny paradigmy od kolegiality k jednoosobovosti riadiaceho orgánu školy. demokratická reprezentatívnosť pre strategické orgány, s externým alebo komunitným externým alebo komunitným zastúpením, bez výkonných funkcií. Jednotliví individuálni vedúci predstavia teraz svoj plán riadenia, známy ako plán intervencie, aby ho realizovali a niesli zaň zodpovednosť, nie pred definovaním tímov menovaním (Lima, 2011a). Zdá sa, že táto nová cesta, schválená zákonným dekrétom č. 75/2008 z 22. apríla, vedie skôr k centralizácii a koncentrácii právomocí, než k namiesto avizovanej decentralizácie pripomínajúcej fayolovskú "jednotu velenia". V tomto rámci sa riadenie škôl začalo spájať s individuálnym, silným a efektívnym vedením založeným na prirodzených vlastnostiach vedúceho. Nová právna úprava sa vzťahuje na verejné predškolské, základné a stredné vzdelávacie inštitúcie, známe ako školské zoskupenia alebo nezoskupené školy.

Strategické ciele vnútroštátnych politík

Plán školského rozvrhu

Vyučovanie sa zvyčajne začína o 9:00 a končí o 16:00, od pondelka do piatku. Počas víkendu sa spravidla nevykonávajú žiadne vyučovacie aktivity.

Na prvom stupni základného vzdelávania (1. až 4. ročník) sa vyučovanie zvyčajne začína o 9:00 a končí o 16:00, od pondelka do piatku. Počas víkendu sa spravidla nevykonávajú žiadne vyučovacie aktivity. V priemere sú tri alebo štyri vyučovacie hodiny venované dennému učebnému plánu a môže byť ďalšia 1 hodina na aktivity na obohatenie učebného plánu (tieto aktivity sa zvyčajne začínajú o 16:30 a končia o 17:30). V tomto cykle je dopoludňajšia prestávka (30 minút) a prestávka na obed (1 alebo 1,5 hodiny). Popoludní je ďalšia prestávka (30 minút) pre tých, ktorí si predĺžia účasť na vyššie uvedených aktivitách na obohatenie učebných osnov.

Na základných školách mimoškolské aktivity väčšinou podporujú obce alebo rodičovské združenia. Tieto aktivity môžu zahŕňať angličtinu alebo iné cudzie jazyky, šport, umenie, vedu, informačné a komunikačné technológie (IKT), komunitné a občianske vzdelávanie a aktivity na podporu štúdia.

Počas školských prestávok sa poskytuje podpora rodine. Len malý počet škôl ponúka takéto aktivity žiakom ostatných ročníkov.

Service learning v Portugalsku

V Portugalsku nie je service learning známou a používanou metódou. Existuje niekoľko publikácií a niekoľko výskumov v mene vysokých škôl.

Pokiaľ ide o objavovanie projektov a publikácií v národnom portugalskom kontexte, projekt OUSAM vznikol na základe hlbokého spochybnenia konvenčnej školskej formy a predstavuje príklad procesu komunitnej animácie, v ktorom deti preberajú participatívnu úlohu vo vzdelávacích aktivitách a sú spojivom medzi nimi a odborníkmi s rodinami a miestnymi obyvateľmi. Animácia je tak "štruktúrovanou osou globalizovanej vzdelávacej intervencie, ktorá si vyžaduje rôzne typy artikulácie: artikuláciu medzi formálnymi a neformálnymi vzdelávacími modalitami; artikuláciu medzi školskými a mimoškolskými aktivitami; artikuláciu medzi aktivitami; prepojenie medzi vzdelávaním detí a dospelých" (Canário, 2000: 136). Aktivity vyvíjané s deťmi boli neoddeliteľnou súčasťou procesu sprostredkovania s dospelými; spojovacím článkom v globalizovaných procesoch vzdelávania a komunitného rozvoja, do ktorého boli zapojené samotné deti, odborníci a vedúci inštitúcie, rodiny, komunity a iné miestne projekty a inštitúcie. V tomto projekte malo len málo detí prístup k predškolskému vzdelávaniu, najmä tie, ktoré žili v najodľahlejších oblastiach obce. Tieto obce však nemali dostatok detí na to, aby si zaslúžili vytvorenie niekoľkých materských škôl v "oficiálnom" formáte. Hoci táto situácia bola v tom čase vnímaná s určitým odstupom a rôzne subjekty ju považovali za prekážku vzdelávacieho pôsobenia, animátori projektu videli v týchto špecifických podmienkach potenciál a vzdelávacie procesy sprostredkovať deťom, napríklad zapojením rodín a miestnych komunít.

Projekt bol v tom čase, a niektorí ľudia ho vnímajú dodnes, ako "náhradné riešenie", ale etabloval sa a stal sa všeobecne uznávaným procesom komunitného rozvoja, ktorého podstatou je endogenita, participácia a kolektívne učenie. V ďalšom dokumente sa v záveroch šetrenia hľadalo spojenie socializácie a vzdelávania v intervenčnej logike, ktorej cieľom bolo priblížiť školu jej komunitám s cieľom podporiť miestny rozvoj. V tomto prostredí sa tiež približujeme k možnosti

dieťaťa ako sociálneho aktéra, ktorý sa zároveň učí, rovnako ako dospelí. Cesty, ktoré sa predpokladajú pre budúcnosť vzdelávania v Portugalsku, však smerujú práve k tomu, aby sa škola stala viac školou, t. j. aby bola viac zameraná na seba a viac vzdialená od komunít. V podstate vytváraním veľkých školských organizácií na jednej strane a predlžovaním školského dňa na strane druhej. Oba trendy spolu s posilnením tradičnejších školských predmetov zdôrazňujú úlohu žiaka, pričom učitelia sa stávajú dospelými, ktorí zasahujú takmer výlučne do jeho vzdelávania. (Amiguiho, nd.).

Na druhej strane, v štúdiu uskutočnenej na univerzite v Portugalsku boli zistené tieto poznatky: cieľom štúdie bolo preskúmať vplyv používania pedagogického modelu zážitkového učenia sa v spojení so službou (service learning) v porovnaní s tradičným vyučovaním a učením sa na študentov portugalskej univerzity, ktorí navštevujú tri rôzne kurzy. Z tejto štúdie vyplynulo, že kontakt s praktickým a reálnym kontextom intervencie, ktorý im umožnil zážitky zo service learningu, dal zmysel akademickým vedomostiam a zručnostiam, ktoré získali počas vzdelávania, a umožnil im, v konečnom dôsledku, pochopiť, ako môžu rozvíjať svoju profesionálnu činnosť v reálnom svete. Predpokladá sa preto, že skúsenosť so service learningom tým, že spája teóriu s praxou, umožňuje študentom mobilizovať zručnosti, ako je kritické myslenie, prispôsobivosť a flexibilita, aby dokázali formulovať rôzne poznatky a perspektívy, čo súvisí aj s výhodami a poznatkami vyplývajúcimi zo skúsenosti "služby iným", ktorá by sa inak neuskutočnila. Medzitým je pozoruhodné zvýšenie prosociálneho správania u študentov AFL po skúsenosti so službou.

Predchádzajúce štúdie (napr. Smith, 2008) zdôrazňujú, že tento zážitkový prístup poskytuje účastníkom príležitosť rozvíjať dôležité vzťahy s inými ľuďmi, ktorým pomáhajú naplňať potreby a zároveň rozvíjajú "etiku starostlivosti" orientovanú na spoločenské dobro a posilňujú občiansku angažovanosť (Chiva-Bartoll et al., 2021; Ribeiro et al., 2021). Ešte v súvislosti s univerzitným prostredím je tu projekt ESSA. Predbežné zistenia naznačujú, že projekt ESSA môže byť motorom "posilnenia postavenia študentov ako kritických aktérov spoločenskej zodpovednosti" (Coelho et al., 2017, 1173), čo ukazuje, že študenti považujú účasť na projektoch USR za zlomový bod vo svojom rozvoji: "Bolo jednoduchšie pokúsiť sa povedať, čo to bolo, čo ma nezmenilo!" (žena, medicína, UPorto). Na základe tematickej mapy ako grafického znázornenia, ktoré ilustruje všeobecnú konceptualizáciu dátových vzorcov a vzťahov medzi nimi (Braun a Clarke, 2006), mala téma "vnímanie vplyvu projektu USR na študentov" hlavné vyjadrenie vo všetkých analyzovaných údajoch a z nej sa odvodzuje päť podtém a sedem kódov, ktoré sú navzájom prepojené (podrobnejšie informácie sú uvedené na obrázku 1). Vnímanie vplyvu na ich predstavu o univerzite podmieňuje vnímanie vplyvu študentov v dvoch rôznych a vzájomne prepojených kódoch: vnímanie úlohy univerzity a úlohy študentov ako základných podtém, pretože predpovedajú, aké bude vnímanie vplyvu v ďalších dimenziách. Niektorí študenti chápu úlohu univerzity v angažovanejšom vzťahu k sebe samým a k spoločnosti.

Ako bolo uvedené na začiatku tejto časti, service learning nie je v Portugalsku známou praxou. Potvrďuje to aj Pereira e Costa, 2019, vzhľadom na všeobecnú neznalosť metodiky vyučovania a učenia sa service learningu, učitelia vyjadrili mnoho výhrad voči tejto metodike, zvažujúc šance a možno aj ťažkosti pri jej uplatňovaní. Dokonca ju brali ako zástupcu dobrovoľných postupov a iných pedagogických postupov, ako sú stáže a aplikované existujúce projekty v niektorých disciplínach. Uviedli, že nie je možné neustále prispôbovať učebné osnovy súčasnej realite. Aj

keď im chýbajú vedomosti (učiteľov) o metodike SL, preukazujú však pozitívny postoj vo vzťahu k aktivitám sociálneho charakteru.

Programy na podporu service learningu alebo podobných projektov

Vzhľadom na to, že sa v portugalskom kontexte service learning len rozbieha, vznikajú takéto projekty súvisiace so službou komunite zatiaľ veľmi pomaly.

Do service learningu sa v Portugalsku zapájajú zatiaľ vysoké školy, jednou z nich je UALG (univerzita v Algarve), ktorá má partnerstvá s rôznymi vysokými školami EÚ, aby spolupracovala na programoch/projektoch service-learning.¹ Na severe krajiny, vo Viana do Castelo, sa realizoval ďalší projekt. Nazýva sa RURASL² - cieľom tohto projektu bolo spojiť inštitúcie vysokoškolského vzdelávania a vidieckych partnerov s cieľom riešiť potreby vidieckych komunít. Podporoval modernizáciu európskeho vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom medzinárodného modulu s kurzami v oblasti service learningu a sociálneho podnikania.

Service learning na základných školách v budúcnosti

Service learning sa v Portugalsku týka vysokých škôl, nie základných škôl ani základného vzdelávania. Hoci je táto téma v Portugalsku nová, má veľký potenciál, ale je potrebné zvážiť rámec vzdelávacích osnov. Service learning by mal význam pre rozvoj sociálneho modelu a akademikov. "Je možné potvrdiť, že service learning je metodika pre budúcnosť s minulosťou a súčasnými potrebami. Čím skôr sa objavia ideologické "bariéry", ktoré často odďaľujú rozvoj akademického prostredia, a teda aj akademikov, tým lepší bude rozvoj akademického prostredia a akademikov, tým lepšie budú študenti pripravení a tým lepšie sa budú integrovať na trh práce a do spoločnosti." (Beresford, 2019).

Zoznam referencií:

Amiguinho, A. (n.d.). *Intervenção socio-educativa em meio rural: da educação dos adultos à educação das crianças*. Retrieved May 13, 2024, from <https://comum.rcaap.pt/bitstream/10400.26/5279/1/Abilio%20Amiguinho.pdf>

Beresford, T. L. (2019). Service-learning: uma aposta para o futuro. *Uminho.pt*. <https://hdl.handle.net/1822/61093>

CAPÍTULO II AS REFORMAS DO SISTEMA EDUCATIVO PORTUGUÊS. (b.d.). <https://dspace.uevora.pt/rdpc/bitstream/10174/11416/21/CAP%C3%8DTULO%20II%20AS%20REFORMAS%20DO%20SISTEMA%20EDUCATIVO.pdf>

¹ <https://sea-eu.org/service-learning/>

²

<https://inovacao.rederural.gov.pt/projetos/erasmus/44-projetos-erasmus/1235-rurasl-rural-3-0-service-learning-for-the-rural-development>

5. Zhrnutia z priameho zberu údajov

Prieskum s dotazníkmi

Konzorcium projektu SLIPS (Service Learning in Primary Schools) spolu s partnermi z jednotlivých krajín vypracovalo rozsiahly výskum. Krajiny zapojené do šírenia dotazníka Service Learning in Primary Schools, ktorý zhromažďoval odpovede od učiteľov základných škôl, boli Belgicko - Centrum pre európske dobrovoľníctvo (CEV), Chorvátsko - Chorvátske centrum pre rozvoj dobrovoľníctva (CVDC), Španielsko - Univerzita v Granade (UGR), Slovensko - Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií (PDCO), Bosna - Centrum pre rozvoj mládeže (PRONI), Litva - Univerzita Vytautasu Magnusa (VMU) a Portugalsko - Out of the Box Europe (OTB Europe).

Cieľom dotazníka bolo zistiť očakávania učiteľov základných škôl v súvislosti s odbornou prípravou a podporou pri realizácii service learningových projektov. V dotazníku bolo zhromaždených 12 otázok (pričom väčšina z nich prislúchala škála dôležitosti položenej témy) a 3 otvorené otázky, aby učitelia poskytli svoje postrehy o service learningových projektoch a ich efektívnosti.

Celkovo sa od všetkých zúčastnených partnerov konzorcia zozbieralo 289 odpovedí. Jednotlivé krajiny zhromaždili nasledujúce počty: Chorvátsko (CVDC) - 78, Bosna (PRONI) - 55, Španielsko (UGR) - 24, Slovensko (PDCO) - 30, Belgicko (CEV) - 54, Litva (VMU) - 23 a Portugalsko (OTBE) - 25.

V otvorených otázkach sme zisťovali názory učiteľov základných škôl (riaditeľov škôl a iných pedagógov) na service learning a jeho kľúčové body pri realizácii.

Nižšie uvádzame úplné odpovede a zozbierali sme prehľad najčastejšie spomínaných odpovedí a najdôležitejších tém respondentov.

Od všetkých partnerov konzorcia, ktorí sa podieľali na šírení dotazníkov prostredníctvom komunikačných kanálov svojich sietí, boli zozbierané odpovede na otázku **"Existujú ďalšie témy, ktoré by mali byť zahrnuté v materiáloch o service learningu? Prosím, uveďte ich a vysvetlite"**. Odpovede boli veľmi rôznorodé:

- ❖ Bol spomenutý **psychologický faktor. Emocionálna gramotnosť a odolnosť** bola spomenutá ako kľúčový ukazovateľ, ktorý má zahŕňať všeobecné usmernenia týkajúce sa pomoci deťom pri ovládaní ich emócií (strach, hnev a sebaregulácia).
 - Uvedomenie si toho, ako podporiť emocionálnu pohodu detí, môže ovplyvniť ich rozvoj a výsledky vzdelávania.
 - Rozvoj empatie a emocionálnej inteligencie u detí prostredníctvom aktivít a workshopov. V rámci týchto workshopov by mali deti lepšie porozumieť vlastným emóciám, čím sa vytvorí priaznivejšie prostredie v triede, v ktorom sa bude viac spolupracovať. Prínos duševného zdravia u žiakov možno pozorovať aj prostredníctvom service learningu.
 - Zapojenie sa do service learningu môže deťom poskytnúť zmysel, zlepšiť ich sebaúctu a rozvíjať zručnosti zvládania stresu a úzkosti.

- Pozitívne a negatívne vplyvy technológií na rozvoj detí, ako je zvládanie kyberšikany, zvládanie emócií súvisiacich so študijnými výsledkami a využívanie vzdelávacích technológií (ako je ChatGPT) na zlepšenie učenia.
- ❖ **Service learningové projekty zapájajú rôzne komunity.**
 - Úspešné service learningové projekty by sa mali šíriť a poskytovať ako návod a inšpirácia pre učiteľov a študentov, ktorí plánujú svoje vlastné projekty.
 - Podpora projektov, ktoré zapájajú starších ľudí do života komunity. Takéto projekty podporujú medzigeneračnú spoluprácu, čo môže obohatiť skúsenosti s učením a pomôcť budovať silnejšie komunitné väzby.
 - Je potrebné oceniť a podporiť žiakov v projektoch zameraných na ochranu zvierat a mládežníckych organizácií, pretože tieto druhy aktivít môžu v žiakoch vzbudiť pocit zodpovednosti a súcitu.
 - Bonusom môžu byť aj environmentálne projekty. Podpora aktivít, ako sú podujatia na čistenie obce, iniciatívy na výsadbu stromov a aktivity zamerané na recykláciu a obnoviteľné zdroje energie, by mohli pomôcť pri výučbe študentov o starostlivosti o životné prostredie a udržateľnosti.
 - Je dôležité zdôrazniť význam dobrovoľníctva a sociálnej angažovanosti. Service learningové projekty by mali zdôrazňovať hodnotu poskytovania pomoci komunitě a posilňovania sociálnej zodpovednosti.
- ❖ V rámci inklúzie a rozmanitosti by sa mali zahrnúť **vzdelávacie metodiky pre deti so špeciálnymi potrebami**. Je kľúčové zabezpečiť, aby žiaci dostali primeranú podporu, ktorá je nevyhnutná pre ich úspech.
 - Kultúrna citlivosť by mala byť spojená s rozvojom stratégií, aby boli service learningové projekty inkluzívne a kultúrne citlivé. Rozmanité prostredie študentov pri ich zapájaní obohacuje ich študijné skúsenosti a podporuje rešpekt. Zapojenie študentov s rôznym kultúrnym zázemím do projektov by malo byť základom.
- ❖ Pokiaľ ide o **vzdelávacie metódy a praktickú implementáciu**, poskytovanie väčšieho množstva zdrojov a učebných pomôcok, ktoré vytvárajú rôzne štýly učenia, je prospešnejšie. V tomto zmysle môžu mať zo vzdelávacích materiálov prospech všetci žiaci.
 - Malo by sa uskutočniť efektívne hodnotenie service learningových projektov, ktoré slúži na meranie výsledkov vzdelávania.
 - Efektívny hodnotiaci rámec pomáha pochopiť vplyv service learningových projektov a zlepšuje budúce iniciatívy.
 - Jasná a praktická vízia výučby, podrobné príručky o plánovaní, financovaní a realizácii service learningových projektov môžu pomôcť učiteľom a žiakom pri realizácii úspešných projektov. Každý kontext má iný vzdelávací prístup. Pri spracovaní rôznych a špecifických kontextov sa zvyšuje účinnosť service learningu.
- ❖ **Legislatíva a politika** - je podstatné, aby projekty spĺňali zákonné požiadavky a dostávali potrebnú podporu.
 - V tomto zmysle je komunikácia v rámci orgánov nevyhnutná.
 - Vypracovanie stratégií a efektívna komunikácia s úradmi môžu uľahčiť realizáciu service learningových projektov.

- ❖ **Podpora komunity základných škôl** je kľúčovým faktorom pre integráciu service learningu do učebných osnov.
 - Učitelia by mali byť oboznámení so service learningom, mali by sa im poskytnúť možnosti a podpora profesionálneho rozvoja. Zapojenie rodičov detí do service learningových projektov môže zvýšiť úspešnosť a dopad týchto projektov.
 - Motivácia učiteľov, uznanie ich hodnoty a odmeňovanie za zapojenie sa do service learningu podporí ich zapojenie sa do service learningových aktivít.

V odpovediach na dotazník sa objavili aj **ďalšie témy**:

- ❖ Dobrovoľnícke aktivity a školenia o prvej pomoci, ktoré sú cenné pre zaradenie do service learningových projektov.
- ❖ Učenie študentov o rozhodovaní a riešení konfliktov s cieľom osobného rozvoja a podpory pozitívneho vplyvu.
- ❖ Lekcie o udržateľnosti a životnom prostredí, aby študenti prispeli k zdravšej planéte.
- ❖ Medzinárodné kultúry a postupy, ktoré študentom umožnia pochopiť globálnu perspektívu a podporiť globálne občianstvo.
- ❖ Vypracovanie stratégií na prevenciu a riadenie rizík v service learningových projektoch. Zabezpečenie bezpečnosti a úspechu týchto projektov je prvoradé.

Respondenti dotazníka uviedli, že vzdelávacie materiály, ktoré sa budú venovať týmto témam, budú komplexnejšie, budú sa viac zaoberať rôznymi aspektmi rozvoja žiakov, zapojenia komunity a praktického vykonávania aktivít. Cieľom týchto vylepšení je pomôcť zefektívniť service learning.

Druhá otvorená otázka v dotazníku znela: "**Popíšte, prosím, formu materiálov venovaných učiteľom o service learningu na základných školách. Ako by mali byť štruktúrované?**". Učitelia sa podelili o svoje názory nasledovne:

- ❖ Pri prístupe k **SL v rámci materiálov**, ktoré majú slúžiť ako podklad pre učiteľov základných škôl a spôsob ich zapojenia, je kľúčové poskytnúť príklady z praxe.
- ❖ Nápomocné by bolo poskytnutie videopríkladov a digitálnych úloh. Tieto videá by mali obsahovať príklady reálnych projektov, odporúčania učiteľov a návody na realizáciu service learningových aktivít krok za krokom.
- ❖ Pokiaľ ide o materiály, respondenti odpovedali, že by sa mala vytvoriť online platforma. Takáto užívateľsky dostupná platforma by mohla obsahovať informácie o princípoch service learningu, príbehy a praktické cvičenia.
- ❖ Uvítali by aj online kurzy a príručky s teoretickými a informačnými aspektmi service learningu spolu s praktickými cvičeniami, ktoré by sa dali prispôbiť rôznym potrebám triedy.
- ❖ Vypracovanie infografiky a vizuálnych pomôcok na pomoc pri komplexných informáciách, vďaka čomu budú pre učiteľov prístupnejšie pri realizácii service learningových projektov.
- ❖ Pomenovali aj online hry a simulácie na zapojenie študentov do service learningových aktivít, ktoré poskytujú zážitkové učenie a kritické myslenie.
- ❖ **Tlačené materiály** sú prínosom pri pomoci učiteľom. Poskytovanie súborov PDF, ktoré sa dajú stiahnuť, vytlačiť a zdieľať, je veľmi dôležité. Tieto súbory PDF by mali obsahovať podrobné návody, pokyny krok za krokom a ďalšie kľúčové prvky, pokiaľ ide o realizáciu service learningových projektov.

- ❖ Mali by sa vytvoriť príručky a brožúry s príkladmi z praxe, praktickými činnosťami a teoretickými vysvetleniami. Mali by byť zrozumiteľné a vhodné na vyučovanie.
- ❖ Brožúry a letáky, v ktorých sú zhrnuté kľúčové koncepcie service learningu a nápady na projekty. Môžu slúžiť ako osveť medzi rodičmi, partnermi a komunitou. Plagáty a pracovné listy by mohli byť vystavené v triedach. Tieto plagáty by mali byť vizuálne príťažlivé a interaktívne.
- ❖ Kombinácia materiálov sa líši v názoroch. Dodávanie hybridných zdrojov, teda digitálnych a tlačených verzií všetkých materiálov, aby sa vyhovelo rôznym preferenciám a zabezpečila sa dostupnosť pre všetkých učiteľov (PDF súbory, digitálne platformy, obsah na vytlačenie).
- ❖ Vytváranie powerpointových prezentácií, ktoré môžu slúžiť učiteľom na prezentáciu konceptov a projektov žiakom. Pútavé vizualizácie a stručné informácie.
- ❖ Praktické príklady a **aplikácie z reálneho života** slúžia ako základ na preukázanie prínosov a výsledkov service learningu.
- ❖ Zahrnutie týchto prípadových štúdií úspešných service learningových projektov v rôznych školách je kľúčové. Príklady by mali zobrazovať rôzne prístupy a výsledky. To by mohlo ovplyvniť zapojenie školskej komunity.
- ❖ Zhromažďovanie výpovedí učiteľov o problémoch a riešeniach v rámci ich skúseností s realizáciou service learningových projektov.
- ❖ Rozvíjať aktivity na hranie rolí, ktoré žiakom umožnia preskúmať service learningové projekty prostredníctvom interaktívnych zážitkov.
- ❖ Na základe **podpory a odbornej prípravy** by sa mali organizovať **osobné stretnutia** a workshopy, aby sa podporila spolupráca medzi učiteľmi. Na týchto podujatiach si učitelia môžu navzájom pomáhať a zdokonaľovať svoje service learningové projekty.
- ❖ Vytváranie školiacich videí, ktoré ponúkajú praktické rady, stratégie výučby a podrobné vysvetlenia metodík service learningu.
- ❖ Mali by sa poskytnúť usmernenia pre praktické úlohy - ako projektové úlohy a aktivity, vždy s ohľadom na rôzne potreby škôl a komunit.
- ❖ Pokiaľ ide o **obsah a organizáciu materiálov**, mali by byť zobrazené v jednoduchom, schematickom formáte, aby sa dali rýchlo a ľahko nájsť. Každá časť by mala jasne definovať ciele, kroky a očakávané výsledky service learningových projektov.
- ❖ Materiály musia byť komplexné, ale stručné, zamerané na základné informácie a praktické využitie. V tomto rámci je potrebné umožniť prispôsobenie materiálov tak, aby vyhovovali rôznym triednym prostrediam a potrebám študentov.

Vďaka týmto formátom a štruktúram budú vzdelávacie materiály pre učiteľov základných škôl zamerané na service learning komplexné, praktické a dostupné. Tento prístup podporí učiteľov pri efektívnom začleňovaní service learningu do ich učebných osnov, rozšíri učebné skúsenosti žiakov a podporí väčší zmysel pre zapojenie sa do komunity.

Ako poslednú otázku dotazníka sa konzorcium snažilo pochopiť, aká je predstava učiteľov základných škôl, ktoré nemali so SL doteraz skúsenosť. **"Ak nemáte skúsenosti so service learningom, čo je rozhodujúce pri začatí s implementáciou service learningu z pohľadu vašej školy?"**

Zozbierané odpovede sledovali predovšetkým líniu porozumenia rozsahu service learningu a jeho výhod.

- ❖ Dôležité je vzdelávať učiteľov v oblasti service learningu a mať nejaké pútavé materiály a praktické príklady.
- ❖ Učiteľom by sa mala poskytovať odborná príprava o princípoch a pravidlách service learningu a motivácia prostredníctvom podujatí, ako sú workshopy, semináre a iné pútavé podujatia.
- ❖ Podporné materiály sa spomínajú ako kľúčové faktory dôležité pre začatie so service learningom. Materiály o základoch SL koncepcie by mali byť jednoduché a ľahko pochopiteľné pre rýchlu implementáciu. Kľúčové je zabezpečiť, aby tieto materiály boli k dispozícii v hybridnej podobe - v papierovej a elektronickej podobe.
- ❖ Je potrebné definovať jasné ciele pre rozvoj a správnu štruktúru service learningových projektov. To by malo byť v súlade s rámcom učebných osnov. Tieto projekty musia mať od začiatku presne definovanú štruktúru s merateľnými cieľmi.
- ❖ Kľúčové je zapojiť komunitu, organizácie a podniky, dôležité je tiež zapojiť rodičov do komunitných aktivít na podporu service learningových projektov.
- ❖ Podpora a spolupráca zo strany vedenia školy môže predpovedať zapojenie väčšieho počtu učiteľov do projektov. Musí existovať spolupráca medzi učiteľmi, žiakmi, rodičmi a komunitou.
- ❖ Motivácia učiteľov je kľúčovým faktorom úspechu implementácie service learningu.
- ❖ Service learningové projekty by mali byť praktické a mali by zahŕňať reálne potreby komunity so zameraním na osobný rozvoj, sociálne začlenenie a občiansku zodpovednosť žiakov.
- ❖ Pokiaľ ide o udržateľnosť service learningových projektov, je potrebná náležitá podpora a odborná príprava. Začlenenie service learningu do bežných školských osnov a zabezpečenie dlhodobého záväzku.
- ❖ Pokiaľ ide o hodnotenie, je veľmi dôležité vytvoriť systémy na hodnotenie vplyvu a pokroku projektov a využiť spätnú väzbu na zdokonalenie a zlepšenie budúcich projektov.

Rozhovory s učiteľmi základných škôl

V rámci priameho zberu údajov partneri projektu uskutočnili niekoľko rozhovorov s učiteľmi základných škôl, ktorí už majú skúsenosti so service learningom a/alebo komunitnými aktivitami.

CEV zhromaždilo 5 učiteliek vo veku od 22 do 52 rokov. Všetky tieto respondentky pôsobili v Belgicku a mali skúsenosti v oblasti service learningu v rozsahu od 1 do viac ako 16 rokov praxe.

V Bosne sa do rozhovorov zapojili 3 učiteľky. Ich skúsenosti so service learningom sa pohybovali od 4 do viac ako 16 rokov praxe. Podobne to bolo aj v Litve, kde sa rovnako zapojili do rozhovorov 3 ženy, so skúsenosťami so service learningom od 5 do 30 rokov. Slovensko zozbieralo odpovede tiež od 3 učiteliek so skúsenosťami so SL od 4 do 9 rokov.

V Španielsku sa na rozhovoroch zúčastnili 3 učitelia, pričom na rozdiel od ostatných uskutočnených rozhovorov boli 2 z nich muži a 1 žena. Muži učitelia a ich skúsenosti so service

learningom sa líšili od 5 do 16+ rokov. Učiteľka mala menej ako 4 roky skúseností so service learningom.

V Chorvátsku sa uskutočnili rozhovory so 4 učiteľkami, s praxou v oblasti service learningu od menej ako 4 rokov do 15 rokov praxe.

V prípade Portugalska sa rozhovory neuskutočnili z dôvodu nedostatočnej angažovanosti učiteľov základných škôl a nedostatočných znalostí v oblasti service learningu.

Údaje získané od všetkých týchto 21 učiteľov ukázali silné zastúpenie ženského pohlavia pri realizácii service learningových aktivít vo všetkých krajinách, v ktorých sa rozhovory uskutočnili. Roky praxe v oblasti service learning, ktoré uvádzali zapojení učitelia boli značné. To naznačuje, že väčšina krajín má dobre zavedené postupy v oblasti service learningu.

Zhrnutie významných charakteristík service learningu z pohľadu učiteľov:

Učitelia odhalili niekoľko charakteristík service learningu, ktoré zvyšujú angažovanosť žiakov a vplyv na komunitu. V Belgicku sa kladol veľký dôraz na empatiu, podporu komunity a osobný rast prostredníctvom praktických skúseností v reálnych situáciách. V chorvátskom kontexte sa zameriavajú na napĺňanie potrieb komunity a rozvíjanie samoregulačných zručností študentov, podporu aktívneho občianstva a schopnosti riešiť problémy. V Španielsku service learning integruje environmentálne povedomie do učebných osnov, podporuje aktívne zapojenie komunity a zmysluplné interakcie. Na Slovensku sa kladie dôraz na zapojenie komunity a samostatné učenie, pričom sa využívajú konkrétne skúsenosti na prepojenie predmetov a efektívne zhromažďovanie informácií. Pokiaľ ide o Bosnu, service learning podporuje súcit, zodpovednosť a socializáciu žiakov, a to napriek rôznym úrovňam znalosti učiteľov. V Litve service learning podporuje zlepšovanie vzdelania, vodcovstvo a aktívne občianstvo prostredníctvom aktivít v prospech komunity, čím podporuje zodpovedných a proaktívnych občanov zapojených do iniciatív rozvoja komunity a osobného rastu.

Motivácia učiteľov zapojiť sa do service learning a začať s jeho implementáciou:

Motivácia učiteľov k zavádzaniu service learningu zahŕňa širokú škálu rôznych dôvodov. V Belgicku podnietilo učiteľa k začleneniu zmysluplných aktivít pre komunitu, ktoré sú súčasťou service learningu do učebného rámca odhalenie prepojenia service learningu s učebnými osnovami, pričom ho k tomu viedlo osobné poslanie riešiť sociálne problémy. Podobne v Chorvátsku viedlo učiteľa k zavedeniu service learningu zanieťenie pre dobrovoľníctvo, aby podporil solidaritu medzi študentmi. V prípade Španielska boli učitelia motivovaní inováciou metód a zapojením študentov do riešenia problémov reálneho sveta. Zatiaľ čo na Slovensku učiteľov inšpirovala angažovanosť kolegov a podpora školy. Pokiaľ ide o bosniansku perspektívu, učitelia našli motiváciu v účasti študentov a dynamickej povahe service learningu, ktorá zhromažďovala príležitosti na učenie a osobný rozvoj. Medzitým učitelia zmenili svoje zameranie z tradičného akademického učenia na vstúpanie hodnôt a spoločenského prínosu prostredníctvom service learningu, čo odráža širší kultúrny posun smerom k empatii a zapojeniu sa do spoločnosti.

Najdôležitejšie aspekty, ktoré prispeli k celkovému úspechu service learningového projektu:

Service learningové projekty a ich úspech závisí od niekoľkých rozhodujúcich faktorov. V Belgicku sa začlenením service learningových aktivít do učebných osnov vytvorilo dynamické a relevantné vzdelávacie prostredie. Učitelia boli v pozícii facilitátorov, ktorí viedli študentov k podpore angažovanosti a porozumenia. V Chorvátsku sa relevantnými otázkami zaoberali inštitucionálni lídri, ktorí kládli dôraz na získavanie vedomostí a komunitnú službu. V Španielsku motivácia študentov (a zapojenie rodín) vychádzala z angažovanosti v združeniach a praktického riešenia problémov. Na Slovensku sa zdôrazňovali iniciatívy riadené učiteľmi, efektívna komunikácia s komunitou a podpora medzigeneračných vzťahov, podpora celoživotného vzdelávania a zodpovednosti študentov. Bosna zdôrazňovala efektívny manažment, získavanie zručností a zvyšovanie sebaúcty prostredníctvom zapojenia sa do mimovládnych organizácií a strategických partnerstiev, čo poukazuje na mnohostranný prínos service learningu. Podobne v prípade Litvy učitelia pracovali na spolupráci medzi kolegami, žiakmi a rodičmi, realizovali jednoduché a flexibilné projekty, ktoré sa formovali podľa meniacich sa potrieb a zároveň podporovali rešpekt, súcit a sociálnu zodpovednosť v rámci komunity.

Najdôležitejšie aspekty, ktoré prispeli k úspechu service learningového projektu a sú spojené so zapojenými učiteľmi:

Úspech service learningových projektov je spojený s odhodlaním a angažovanosťou učiteľov v jednotlivých krajinách. V Belgicku učitelia absolvovali odbornú prípravu prispôsobenú potrebám škôl, ktorú podporovalo silné vedenie a zapojenie rodičov. V Chorvátsku bol rozdiel v ochote učiteľov vyskúšať rôzne metódy zapojenia. V Španielsku sa úspech dosiahol prostredníctvom organizovaných vychádzok v triede, spoločnej zodpovednosti a riešenia reálnych problémov, čo zvýšilo motiváciu a integráciu učebných osnov. Na Slovensku sa zdôraznil význam iniciatívy učiteľov, stotožnenia sa s hodnotami service learningu a podpory zo strany riaditeľov škôl. Podobne aj Bosna zdôrazňovala iniciatívy učiteľov a stotožnenie sa s princípmi service learningu s podporou vedenia školy. Napokon Litva ocenila odhodlanie učiteľov, ich kreativitu a efektívny manažment času, podporu spolupráce a komunitných aktivít a posilnenie dôvery v zapojenie do service learningu. Tieto ukazovatele spoločne zabezpečujú úspech service learningových projektov tým, že hlboko zapájajú učiteľov a podporujú spoluprácu a zapojenie komunity.

Najdôležitejšie aspekty, ktoré prispeli k úspechu service learningového projektu a sú spojené so zapojenými žiakmi:

Úspech service learningových projektov je spojený so zapojením žiakov v jednotlivých krajinách. V Belgicku sa zameriava na to, aby bola skúsenosť pre študentov zmysluplná, a to začlenením aktivít a diskusií v triede s cieľom posilniť emocionálne vyjadrenie. Výsledkom je záujem študentov, hlavne mimo školy. V Chorvátsku sa kladie dôraz na zapojenie do učenia sa v reálnom živote a tímovú prácu, čo podporuje sociálne vzťahy a vystavuje žiakov novým vedomostiam a zručnostiam. V Španielsku sa zistila vysoká motivácia žiakov prostredníctvom priamej komunikácie s používateľmi a emocionálneho zapojenia do projektov s jednotlivcami so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a postihnutím (ŠVVP), podporovanými rodinami a komunitou. Na Slovensku sa medzitým prejavil silný pocit vlastnej motivácie žiakov a ich zapojenie do komunitných aktivít, čo viedlo k silnej školskej identite a priateľstvám. V Bosne sa kládol dôraz na motiváciu žiakov stať sa tvorcami zmien s aktívnou účasťou na komunitných aktivitách a túžbou angažovať sa v mimovládnych organizáciách. A napokon v Litve sa zdôrazňoval význam zapojenia

rodičov a predchádzajúcich skúseností, ktoré zvyšovali sebadôveru žiakov a podporovali súdržnosť komunity.

Tieto ukazovatele spoločne zabezpečili úspech service learningu u žiakov tým, že aktivity v rámci projektov podporili trvalé prepojenia s komunitou.

Najdôležitejšie aspekty, ktoré prispeli k úspechu service learningového projektu a sú spojené s komunitou/komunitnými partnermi:

Úspech service learningu je založený na zapojení komunity a partnerov v celej Európe. V Belgicku sa zameriava na mobilizáciu komunity, pomoc žiakom pri rozvoji kľúčových kompetencií a podporu empatie a inovácií. V Chorvátsku sa kladie dôraz na spoluprácu s komunitnými poradenskými centrami, podporu tolerancie a rozmanitosti a zapojenie rodín do dobrovoľníckej práce. Španielsko využíva podporu komunity pre projektové zariadenia, rast motivácie a účasti žiakov prostredníctvom spolupráce s mestskou radou. Na Slovensku SL prepája školy s komunitou a zabezpečuje relevantné projekty prostredníctvom mapovania potrieb a vytvárania sietí. Z pohľadu Bosny si cení ocenenie mládeže, spochybňovanie stereotypov, podporu hlasov mladých ľudí, presadzovanie pozitívnych postojov a podporu komunity.

Toto úsilie zabezpečuje, že service learningové projekty majú pozitívny vplyv na žiakov a sú prínosom pre komunitu.

Najväčšie výzvy pri implementácii service learningu a stratégie na ich prekonanie:

Implementácia service learningových projektov prináša rôzne výzvy, ale rôzne stratégie môžu pomôcť pri ich efektívnom prekonávaní.

V Belgicku sa zdôrazňujú napr. problémy žiakov pri samostatnej brainstormingovej práci, potreba vedenia učiteľom, neangažovaní žiaci a výzva vytvárať zmysluplné skúsenosti. Problematická je aj účinná komunikácia o vízii service learningu. Na riešenie týchto problémov respondenti navrhujú podporovať spoluprácu a výmenu nápadov medzi učiteľmi, integrovať príležitosti na poskytovanie služieb do učebných osnov, poskytovať školenia pre učiteľov, riadiť náklady, zapojiť študentov príjemnými úlohami a stanoviť jasné ciele pre service learningové projekty.

Chorvátsko sa zameriava na time management, zosúladenie dobrovoľníckej práce s inými povinnosťami, navrhovanie a hodnotenie projektov a otázky účasti. Ich stratégie na prekonanie bariér zahŕňajú plánovanie, podporné systémy, udržiavanie motivácie a odhodlania a priebežné hodnotenie projektov.

Španielsko identifikovalo problémy pri koordinácii účastníkov a miest, zabezpečovaní vládnej podpory a riešení neistoty v komunite a rodine. Španielski respondenti odporúčajú mať špecializovaných koordinátorov, získať stážistov/dobrovoľníkov, písať štruktúrované návrhy na vládnú podporu a zvyšovať povedomie komunity o prínosoch service learningu.

Slovensko sa zaoberá zvyšovaním povedomia a zodpovednosti detí, zabezpečením finančných prostriedkov a riadením service learningových aktivít v rámci vyučovacích hodín. Slovenskí učitelia navrhujú začleniť service learningové projekty do učebných osnov a napláňovať aktivity mimo bežných vyučovacích hodín.

V prípade Bosny zdôrazňuje motiváciu a udržanie účasti mladých ľudí, zmenu vnímania service learningových aktivít v školách a riadenie zdrojov. Respondenti odporúčajú vytvárať pútavé úlohy, budovať vzťahy medzi školami a mimovládnyimi organizáciami a optimalizovať zdroje prostredníctvom spolupráce.

V Litve sa poukazuje na začlenenie service learningu do nabitého programu, organizáciu rozsiahlych podujatí a udržiavanie motivácie. Na základe tejto situácie navrhujú litovskí učitelia zjednodušenie aktivít, plánovanie veľkých podujatí a využívanie pozitívnej spätnej väzby na podporu angažovanosti.

Riešením týchto problémov a poskytovaním prispôsobených stratégií môžu pedagógovia a organizácie úspešne realizovať service learningové projekty navrhovaním podporného a pútavého vzdelávacieho prostredia.

Otázka: Čo by ste odkázali ostatným učiteľom základných škôl, ktorí sa rozhodli začať so service learningovým projektom, ale stále potrebujú získať skúsenosti?

Respondenti poskytli niekoľko odpovedí na kľúčové poznatky o zavádzaní service learningu z pohľadu ich vlastnej krajiny. Belgicko a Španielsko sa výrazne prikláňali k prijatiu procesu, odhodlaniu urobiť prvý krok a nebáť sa procesu. V kontexte Belgicka a Litvy má dôležitosť zapojenie rodičov a komunity, aby sa vybudovala podpora komunity, inklúzia a rovnosť. Aby sa zabezpečila účasť žiakov a aby sa predišlo akémukoľvek druhu zanedbávania, Belgicko a Bosna uviedli tieto zložky ako kľúčové. Spoluprácu a flexibilitu, aby bol proces obohacujúci, zachovanie odhodlania a akceptovanie nápadov študentov, veľmi vyzdvihlo Belgicko a Slovensko. Mať jasný plán a cieľ, zvládnuteľné kroky na zabezpečenie efektívnosti - plánovanie a realizácia - je kľúčové u respondentov z Bosny a Litvy. Napokon sa ako základ objavuje pozitívny prístup, byť odvážny, pozitívny a otvorený modifikovať plány.

Integráciou všetkých týchto poznatkov môžu učitelia riadiť svoje service learningové projekty, čím podporujú pútavé vzdelávacie prostredie.

Dôležité poznatky o kontexte service learningu:

V rámci údajov získaných z rozhovorov, ktoré viedli všetci zúčastnení partneri, boli odpovede podobné. Činnosti primerané veku, vedenie, riadenie, učenie, flexibilita a integrácia boli niektoré faktory, ktoré uviedli učitelia v Belgicku. Pokiaľ ide o Chorvátsko, najviac odpovedí sa týkalo plánovania a realizácie projektu, podpory školy, spolupráce, zapojenia rodičov a miestnych inštitúcií. Zatiaľ čo v španielskom kontexte, a podobne ako aj v Belgicku, je kľúčové pochopenie kontextu školy a prispôsobenie a flexibilita. Ako kľúčová sa javí aj motivácia a angažovanosť. Z pohľadu Slovenska sa najčastejšie spomína školenie a príprava učiteľov, začiatok v malom, zapojenie komunity a zainteresovaných strán, riadenie zdrojov. V rámci Bosny, podobne ako ostatné krajiny uvedené vyššie, je kľúčová inkluzívnosť a angažovanosť. Významné je aj hodnotenie potrieb a spolupráca spojená s bezpečnosťou a dodržiavaním predpisov. Ako posledné, v rámci Litvy a porovnateľné s ostatnými krajinami, boli často spomínanými aspektmi v súvislosti s kontextom service learningu pripravenosť a komunikácia, relevantnosť a záujem a činnosť a ochota.

Tieto poznatky poskytujú komplexné pochopenie kontextuálnych faktorov ovplyvňujúcich implementáciu service learning v rôznych školách a regiónoch, pričom zdôrazňujú prispôsobivosť, vynaliezavosť a prístupy zamerané na žiaka.

Záver

Prostredníctvom všetkých otázok získaných v rozhovore respondenti, ktorí už poznali koncept service learningu (hoci mali rôzne skúsenosti), prispeli svojimi postrehmi a skúsenosťami. To odhalilo nové zistenia a oblasti na skúmanie. V rámci podrobných odpovedí sme získali jasný pohľad na to, ako sa service learning vníma a implementuje v partnerských krajinách, najmä v kontexte základných škôl.

6. Užitočné materiály o service learningu

V Európe existuje viacero dokumentov o metodike service learningu, ktoré sú určené najmä pre vysokoškolské prostredie. Počas fázy mapovania partneri projektu našli niekoľko kníh, manuálov, súborov nástrojov, príručiek a webových stránok, ktoré môžu slúžiť na vypracovanie materiálov v projekte SLIPS. Niektoré z nich spomenieme, ale zameriame sa na materiály, ktoré sa neorientujú na prostredie vysokoškolského vzdelávania a sú v angličtine:

Berti, L. (2024). Service Learning. Príručka pre učiteľov a koordinátorov. Turín.

Berti, L. (2024). Service Learning. Príručka pre študentov. Turín.

Brozmanová Gregorová et al. (2022). Service-learning v práci s mládežou. Príručka pre školiteľov. Stupava.

Brozmanová Gregorová et al. (2022). Service-learning v práci s mládežou. Príručka pre školiteľov. Stupava.

Brozmanová Gregorová et al. (2022). Service-learning v práci s mládežou. Príručka pre pracovníkov s mládežou. Stupava.

Brozmanová Gregorová et al. (2022). Service-learning v práci s mládežou. Manuál pre prácu s mládežou. Stupava.

Fundația Noi Orizonturi. (2021). Školy v prospech komunity. Príručka na realizáciu našich projektov service-learning. Rada Európy.

Koslowski et al. (2023). Understanding Service Learning. Úvod do oblasti Service-Learning na základe skúseností z projektu USL. Understanding Service Learning as a Student-Centred Experiential Learning Activity and Versatile Teaching Strategy (Chápanie service learningu ako zážitkovej vzdelávacej aktivity zameranej na študentov a univerzálnej stratégie vyučovania). Understanding Service Learning Consortium (Konzorcium pre porozumenie service learningu).

Regina, C. et al. (2017). Service-learning in Central and Eastern Europe handbook for engaged teachers and students (Príručka pre angažovaných učiteľov a žiakov v strednej a východnej Európe). Ciudad Autónoma de Buenos Aires.

SLUSIK. (2022).Service Learning Upscaling Social Inclusion for Kids - Toolkit. Brusel.

SLUSIK. (2021). Správa o súčasnom stave vzdelávania v oblasti služieb v Európe. Brusel.

Ďalšie odkazy

- ❖ "[ISCED 2011](#)" (PDF). Štatistický inštitút UNESCO. 2012. "Príloha III". Dostupné v [pôvodnom](#) znení (PDF) dňa 24. júna 2017.
- ❖ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2024, 24. máj). *elementary education*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/elementary-education>
- ❖ Fox, K R. (2010, 1. januára). Children Making a Difference (Deti, ktoré robia rozdiely): (Rozvíjanie povedomia o chudobe prostredníctvom vzdelávania v oblasti služieb). Taylor & Francis, 101(1), 1-9. <https://doi.org/10.1080/00377990903283965>
- ❖ Hall, R., Dráľ, P., Fridrichová, P., Hapalová, M., Lukáč, S., Miškolci, J., Vančíková, K. Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: To dá rozum, Bratislava: MESA10, 2019. Dostupné na <https://analyza.todarozum.sk>
- ❖ Lake, V E., & Jones, I. (2008, 1. novembra). Service-learning in early childhood teacher education (Učenie sa službou vo vzdelávaní učiteľov v ranom detstve): Využitie služby na vrátenie zmyslu do učenia. Elsevier BV, 24(8), 2146-2156. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2008.05.003>
- ❖ ORAVCOVÁ, J. Vybrané kapitoly z vývinovej psychológie. Banská Bystrica : PF UMB, OZ Pedagóg, 2015.
- ❖ Paredes, D M., & Martínez, D R. (2016, May 23). Aprendizaje-Servicio: una práctica pedagógica que promueve la participación del estudiantado para la mejora escolar y social. Complutense University of Madrid, 28(2), 555-571. https://doi.org/10.5209/rev_rced.2017.v28.n2.49623
- ❖ Richards, M H., Sanderson, R C., Celio, C I., Grant, J E., Choi, I., George, C., & Deane, K. (2013, 1. marca). Service-Learning in Early Adolescent. SAGE Publishing, 36(1), 5-21. <https://doi.org/10.1177/1053825913481580>
- ❖ Watson, D L., Hueglin, S., Crandall, J., & Eisenman, P. (2002, 1. mája). Incorporating Service-Learning into Physical Education Teacher Education Programs (Začlenenie učenia sa službou do programov vzdelávania učiteľov telesnej výchovy). Taylor & Francis, 73(5), 50-54. <https://doi.org/10.1080/07303084.2002.10607810>

Prílohy

Príloha 1. Vzorový dotazník

Cieľom tohto dotazníka je zmapovať vaše očakávania od odbornej prípravy a podpory pri realizácii service learningových projektov v praxi. Na základe vašich odpovedí pripravíme materiály, ktoré pomôžu základným školám implementovať service learning do pedagogickej praxe.

Service learning (SL) sa považuje za formu pedagogiky, ktorá spája službu komunite s možnosťami vzdelávania pre zapojených žiakov. Ak si nie ste istí, čo je service learning pozrite si prosím nasledujúce video: <https://www.youtube.com/watch?v=L9AXsV3eull&t=3s>

Ďakujeme Vám za spoluprácu.

Škola a manažment

Na stupnici od 1 do 5 (1 vôbec nie je dôležité, 5 veľmi dôležité) ohodnoťte, nakoľko je to podľa vás dôležité pre realizáciu service learning v primárnom vzdelávaní:

- súhlas vedenia školy s realizáciou
- prepojenie s cieľmi a vzdelávacím programom školy
- otvorenosť školy spolupracovať s komunitou alebo komunitnými partnermi
- súhlas rodičov s realizáciou projektov SL
- podpora a motivácia zo strany vedenia školy
- otvorenosť učebných osnov
- nastavenie učebných osnov
- ochota školy využívať inovatívne prístupy vo vzdelávaní
- dobrá spolupráca a komunikácia medzi kolegami,
- podpora profesionality,
- budovanie neformálnych vzťahov medzi študentmi a učiteľmi,
- zvýšiť kompetencie, zručnosti a schopnosti študentov,
- vplyv na proces učenia sa študentov,
- zvýšiť angažovanosť komunity

Učitelia

Na stupnici od 1 do 5 (1 vôbec nie je dôležité, 5 veľmi dôležité) ohodnoťte, nakoľko je to podľa vás dôležité pre realizáciu service learning v primárnom vzdelávaní:

- motivácia učiteľov realizovať projekty s komunitnými partnermi
- učitelia ako vzor pre žiakov
- otvorení a kreatívni učitelia
- učitelia, ktorí sa zaujímajú o miestne problémy.
- učitelia, ktorí majú záujem načúvať potrebám iných.
- schopnosť učiteľov poskytovať žiakom podporu
- schopnosť učiteľov nadviazať kontakt s partnermi v komunite.
- vedomosti učiteľov o metodike service learning

- schopnosť učiteľov motivovať žiakov k spolupráci s komunitou
- schopnosť učiteľov rozvíjať u žiakov občianske a sociálne cítenie

Ak by ste sa mali zúčastniť školenia o service learningu, aký spôsob vzdelávania bude pre vás najefektívnejší (môžete vybrať viac možností)?

- osobné školenie s ostatnými učiteľmi základných škôl
- osobná odborná príprava s ostatnými učiteľmi základných škôl v kombinácii s asynchrónnymi online úlohami a platformou s materiálmi
- synchrónne školenie online
- celá online asynchrónna školiaca platforma s materiálmi
- osobná podpora počas realizácie service learningu
- online podpora počas realizácie service learningu

Školenia a materiály

Ak budú vypracované nejaké materiály o tom, ako implementovať service learning v primárnom vzdelávaní, ktoré témy by mali byť zahrnuté v materiáloch (vyberte číslo na stupnici 1 - 5, kde 1 nie je vôbec dôležité a 5 je veľmi dôležité):

- Teoretické koncepty pedagogiky service learning
- Definícia a vysvetlenie service learningu
- Špecifika service learning v základnom vzdelávaní
- Ako plánovať service learningové projekty - konkrétne kroky
- Komunikácia o service learningu s rodičmi
- Komunikácia a spolupráca s komunitnými partnermi
- Úlohy rôznych aktérov service learningu
- Konkrétne aktivity s deťmi pri príprave a realizácii projektov učenia sa o službe (napríklad pracovné listy).
- Príklady service learningových projektov v primárnom vzdelávaní
- Súbor nástrojov, v ktorom sa uvádzajú kroky, ktoré je potrebné vykonať v rámci service learningových projektov

Existujú nejaké ďalšie témy, ktoré by mali byť zahrnuté v materiáloch? Prosím, uveďte ich a vysvetlite:

.....

Popíšte, prosím, formu materiálov venovaných učiteľom o service learningu na základných školách. Ako by mali vyzeráť?

.....

Ak nemáte skúsenosti so service learningom, čo je rozhodujúce pri začatí s implementáciou service learningu z pohľadu vašej školy?

.....

Vaša pozícia v škole:

- a) učiteľia
- b) riaditeľ
- c) iné

Pohlavie:

- a) žena
- b) muž
- c) nebinárne
- d) Radšej to nehovorím

Vek:.....

Počet rokov praxe ako učiteľ:

Máte skúsenosti s realizáciou service learningových projektov?

- a) áno
- b) nie
- c) Nie som si istý.

Ak chcete dostávať informácie o service learningu na základných školách, zanechajte prosím svoju e-mailovú adresu:

.....

Dotazník sa realizuje v rámci projektu Service Learning In Primary Schools (SLIPS), ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou pod číslom 101134702.

Príloha 2. Vzorový rozhovor

Príručka pre rozhovor s učiteľmi základných škôl, ktorí majú skúsenosti so service learningom

Opierajúc sa o svoje vlastné skúsenosti s projektmi service-learning, podel'te sa o svoje názory na nasledujúce otázky:

1. Vek
2. Pohlavie
3. Ako dlho ste ako jednotliviec zapojený do service learningu?
 - menej ako 4 roky
 - 5-9 rokov
 - 10-15 rokov
 - 16+ rokov
4. Aké sú kľúčové charakteristiky service learningu?
5. Prečo ste sa na začiatku rozhodli realizovať service learningové projekty? Zmenili sa vaše motivácie v priebehu času?
6. Ktoré 3 najdôležitejšie aspekty prispeli k celkovému úspechu vášho service learningového projektu? Neváhajte sa podeliť o viac informácií ku každej z nich.
 - a)
 - b)
 - c)
7. Ktoré 3 najdôležitejšie aspekty prispeli k úspechu vášho service learningového projektu a súvisia so zapojením učiteľov? Neváhajte sa podeliť o viac informácií ku každej z nich.
 - a)
 - b)
 - c)
8. Ktoré 3 najdôležitejšie aspekty prispeli k úspechu vášho service learningového projektu a súvisia so zapojením študentov? Neváhajte sa podeliť o viac informácií ku každej z nich.
 - a)
 - b)
 - c)
9. Aké sú podľa vás 3 najdôležitejšie aspekty, ktoré prispeli k úspechu vášho service learningového projektu a sú spojené s vašou komunitou/komunitnými partnermi? Neváhajte sa podeliť o viac informácií ku každej z nich.
 - a)
 - b)
 - c)

10. Aká bola najväčšia výzva, s ktorou ste sa doteraz stretli pri realizácii vášho service learningového projektu (projektov), a ak ste ju úspešne zvládli, ako ste ju prekonalí?
11. Čo by ste na základe svojich skúseností so service learningom odkázali ostatným učiteľom základných škôl, ktorí sa rozhodli spustiť vlastný service learningový projekt, ale ešte potrebujú získať skúseností?
12. Čo si myslíte, že by mal každý vedieť o konkrétnom kontexte základných škôl pred začatím service learningového projektu na základnej škole?